

SARA HILDÉNIN TAIDEMUSEO

Rakennushistoriaselvitys
ja rakennetun ympäristön selvitys

2017 ANNA LYYRA-SEPPÄNEN • PIRKANMAAN MAAKUNTAMUSEO

SARA HILDÉNIN TAIDEMUSEO

Rakennushistoriaselvitys ja rakennetun ympäristön selvitys

Anna Lyyra-Seppänen

PIRKANMAAN MAAKUNTAMUSEO 2017

Tampereen kaupunki ID 1801145

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	1	4 YHTEENVETO	45
1.1 Aiemmat tutkimukset ja status kulttuuriympäristössä	2	<i>Taulukko 5 Keskeiset kulttuurihistorialliset arvot ja niistä kertovat ominaispiirteet</i>	47
2 MAISEMAN HISTORIA	4	<i>Taulukko 6 Toimenpidesuositukset asemakaavan ja korjausrakentamisen näkökulmasta</i>	48
2.1. Tehtaita ja huviloita	4		
2.2. Huvipuisto saapuu	9	Kartta 1 Keskeiset ominaispiirteet Sara Hildén taidemuseon rakennetun ympäristön maisemassa	49
2.3. Taidemuseon rakentaminen	12		
2.4. Sara Hildénin taidemuseon aikalaisia ja esikuvia	15	Kartta 2 Keskeiset ominaispiirteet ja näkymät Sara Hildénin taidemuseon sisätiloissa	50
3 SARA HILDÉNIN TAIDEMUSEON RAKENNETTU YMPÄRISTÖ	19	Lähteet	51
3.1. Taidemuseorakennus	19		
3.1.1. Taidemuseon ulkoarkkitehtuuri	19		
<i>Taulukko 1 Keskeiset julkisivumateriaalit</i>	21		
3.1.2. Taidemuseon sisätilat	25	LIITE 1 ALKUPERÄISPIIRUSTUKSET	53
<i>Taulukko 2 Käytössä olevat valaisintyytit</i>	33		
<i>Taulukko 3 Muita alkuperäisdetaljeja</i>	35	LIITE 2 HUONETILAKORTIT	59
<i>Taulukko 4 Sisätilojen keskeiset materiaalit</i>	36		
3.2. Saunarakennus	37		
3.3 Taidemuseon puisto	40		

1 JOHDANTO

Tämä selvitys käsittelee Tampereen kaupungin omistaman Sara Hildénin taidemuseon kulttuuriympäristöä ja rakennushistoriaa. Aineisto toimii taidemuseon peruskorjaushankkeen ja alueen tulevan asemakaavoituksen lähtöaineistona. Työ sisältää taidemuseorakennuksen tilakohtaisen rakennushistoriaselvityksen sekä koko tonttia koskevan rakennetun ympäristön selvityksen.

Raportissa esitetään Sara Hildénin taidemuseon tonttia koskeva kulttuurimaiseman historia (luku 2) sekä tontin rakennetun ympäristön muodostuminen ja ominaispiirteet (luku 3). Tutkittuja rakennuskohteita ovat taidemuseorakennus ja rantasauna. Taidemuseon sisätilojen tilakohtaiset huonekortit ovat liitteenä. Yhteenvedossa (luku 4) esitetään kokonaisuuden keskeiset kulttuurihistorialliset arvot ja niistä johdetut toimenpidesuositukset asemakaavoituksen ja korjausrakentamisen näkökulmasta.

Selvityksen on laatinut tutkija, FM Anna Lyyra-Seppänen ja selvityksen ohjaajana on toiminut Pirkanmaan maakuntamuseon rakennustutkija Hannele Kuitunen. Työn tilaaja on Tampereen kaupungin Tilakeskus ja tilaajan edustajana hankearkkitehti Outi Leppänen. Selvitys laadittiin toukokuussa 2017. Raportin valokuvat ovat tekijän tai muusta mainitusta lähteestä. Raportti on painetussa ja sähköisessä muodossa Tampereen kaupungin Tilakeskuksen käytössä sekä Pirkanmaan maakuntamuseon arkistossa. Lisäksi raportin tiedot ovat tallennettuna Tampereen museoiden Siiritietokantaan sijainnissa Kulttuuriympäristö/Hankkeet.

KUVA Pirkanmaan maakuntamuseo

Selvitysalueen rajaus kartalla.

KUVA Pirkanmaan maakuntamuseo

Selvitysalueen rajaus ilmakuvassa.

1.1 Aiemmat tutkimukset ja status kulttuuriympäristössä

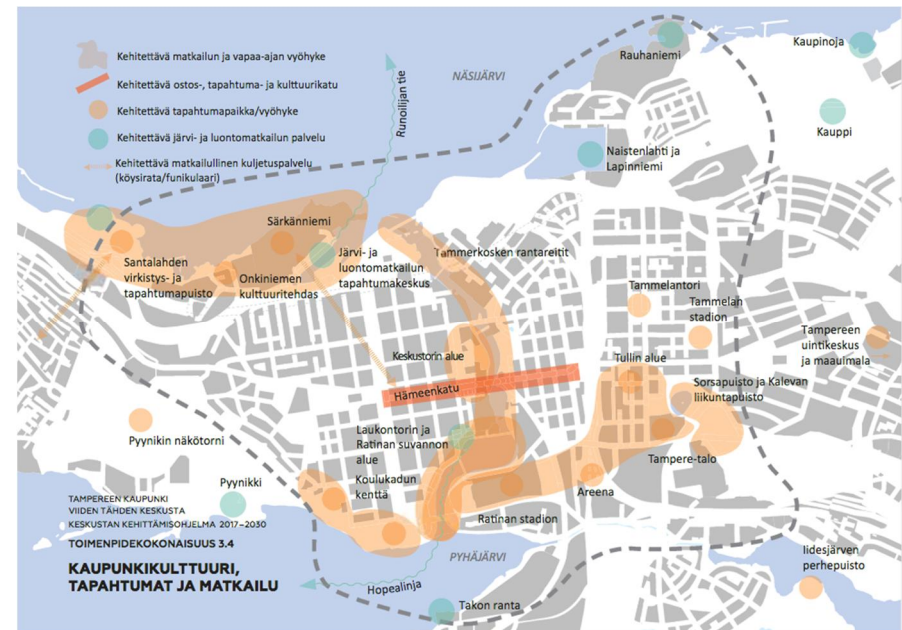
Selvitysalueetta tai laajemmin koko Särkänniemen aluetta rakennushistoriallisena kohteena ei ole juurikaan tutkittu. Alueen kaupungistumisesta kertovat selvitykset ovat keskittyneet sataman ja huvipuiston historiaan ja kuvanneet näiltä osin kaupunkimaisten toimintojen kehitystä alueella.

Tampereen keskustan rakennetun kulttuuriympäristön selvityksessä (A-insinöörit 2012) Särkänniemi ei kuulu erityisiin arvoalueisiin, mutta kehittämisteemojen yhteydessä alue mainitaan yhtenä kohteena, jossa kevyen liikenteen toiminnallisia yhteyksiä kulttuurihistoriallisesti arvokkaissa ympäristöissä tulisi parantaa. Näsijärven rantamaisemassa sijaitseva Sara Hildénin taidemuseon tontti kuuluu kaupungin rantavyöhykkeisiin, joita selvityksen mukaan tulisi avata ja kunnostaa aktiiviseen julkiseen käyttöön historiallisia ja kulttuurihistoriallisia piirteitä korostaen.

Tampereen kaupungin (Maankäytön suunnittelu, 2013) tuottamassa selvityksessä *Tampereen keskustan rantojen käytön historia 1700-luvulta lähtien* kuvataan kaupungin ranta-alueiden rantojen käyttöfunktioita ja luonnetta osana kasvavaa kaupunkia. Särkänniemen osalta selvitys esittelee alueen kehitykselle merkitykselliset tehtaat, satamat ja liikenneyhteydet sekä sivuaa Tähkääpään huvilaa ja Särkänniemen rakentumista.

Tampereen kaupungin strategisen yleiskaavan tarpeisiin teettämä *Särkänniemen yleissuunnitelma* (MY Arkkitehdit 2013) jatkaa rantojen käytön selvityksessä esiin tulleita teemoja. Lisäksi historiaosuudessa nostetaan esiin Särkänniemen 1920-luvun asemakaavasuunnitelma ja huvilarakentaminen. Yleissuunnitelman perustuu lähtökohdiltaan *Viiden tähden keskusta – Tampereen*

keskustan kehittämisohjelmaan 2015-2030, jonka mukaan Särkänniemi on tulevaisuudessa yksi Tampereen vetovoimaisimmista vapaa-ajan alueista. Sara Hildénin taidemuseon tontti kuuluu tässä visiossa esitettyyn Särkänniemen tapahtuma-alueeseen sekä Näsijärven ulappamaisemien alueeseen. Lännessä viereinen Onkiniemen alue puolestaan on osa pohjoisten rantojen asuinalueita.

Viiden tähden keskusta –selvityksessä Särkänniemi ranta-alueineen painottuu matkailun ja tapahtumien seutuna.

Tampereen vihreä keskusta -selvityksessä (Tampereen kaupunki 2014) koko Särkänniemen alue taidemuseo mukaan lukien on luettu erikoispuistojen ja -kohteiden ryhmään. Näiltä kohteilta odotetaan jatkossakin korkeatasoista rakentamis- ja kunnossapitotaso.

Vuonna 2016 hyväksytyssä Tampereen keskustan strategisessa osayleiskaavassa selvitysalue kuuluu muun Särkänniemen tavoin Näsijärven rannan järvenrantakaupungin kehittämisvyöhykkeeseen, jonka tavoitteita ovat ranta-alueiden laadun kehittäminen sekä toiminnallisuuden ja saavutettavuuden parantaminen. Ylipäätään keskustan ranta-alueiden kehittäminen kaavoituksen kautta on yksi voimakkaimmista trendeistä suomalaisessa kaupunkirakentamisessa ja myös Tampereella hyvin ajankohtainen kehityssuunta.

Arkeologinen perintö

Särkänniemen alueelle on paikannettu useita muinaismuistoja, ja myös selvitysalueella eli Sara Hildénin taidemuseon tontilla on arkeologista painoarvoa. Aivan tontin rannassa sijaitsee historiallisen ajan kiinteä muinaisjäännös. Teollisuuskohteita edustava muinaisjäännös on Tampereen keskustan osayleiskaavaa varten tehdyssä arkeologisessa inventoinnissa (Pirkanmaan maakuntamuseo, Sami Raninen 2014) todettu vuonna 1886 perustetun Näsijärven panimon (myöhemmin Uusi Oluttehdas) panimorakennuksen jäänteiksi. Kohteessa on jäänteitä harkkorakenteesta, tiilimuurauksesta ja betonilaatasta, jotka ilmeisesti ovat peräisin noin 20 metriä pitkästä suorakaiteen muotoisesta panimorakennuksesta. Rahoitusluokkaan 2 kuuluvalla muinaisjäännökselle suositellaan 10 metrin suoja-alueita havaittujen rakenteiden reunoista.

KUVA Sami Raninen/Pirkanmaan maakuntamuseo

1800-luvulla toimineen oluttehtaan jäännökset alueen rannassa muodostavat kiinteän muinaisjäännös. Rajaus punaisella rasterilla.

2 MAISEMAN HISTORIA

2.1 Tehtaita ja huviloita

Nykyisin Särkänniemenä tunnettu alue syntyi, kun Onkiniemen niemeen yhdistettiin niemen kärkenä ollut Särkänsaari täytemaan avulla 1800-luvun puolivälin jälkeen, kartta-aineiston perusteella 1860-/70-luvulla. Särkänniemestä kehittyi kasvavan kaupungin laita-alue, johon keskittyi vesiliikennettä ja teollisuustoimintaa.

Ote Isaac Lithovin isojakokartasta v. 1758 ennen kaupungin perustamista. Särkänniemen alue on kallioista metsää. Niemen kärkenä on matalikon erottama saari.

Särkänniemen satamat - Mustalahdi ja Kortelahti - olivat tärkeinä sisävesiliikenteen solmukohtina Tampereen kaupungin perustamisesta lähtien. Niiden kautta saatiin yhteys laajalle Näsijärvelle, ja satamien vilkas liikenne palveli niin kaupungin teollisuutta, kauppaa kuin matkustajaliikennettä. Vakituksia

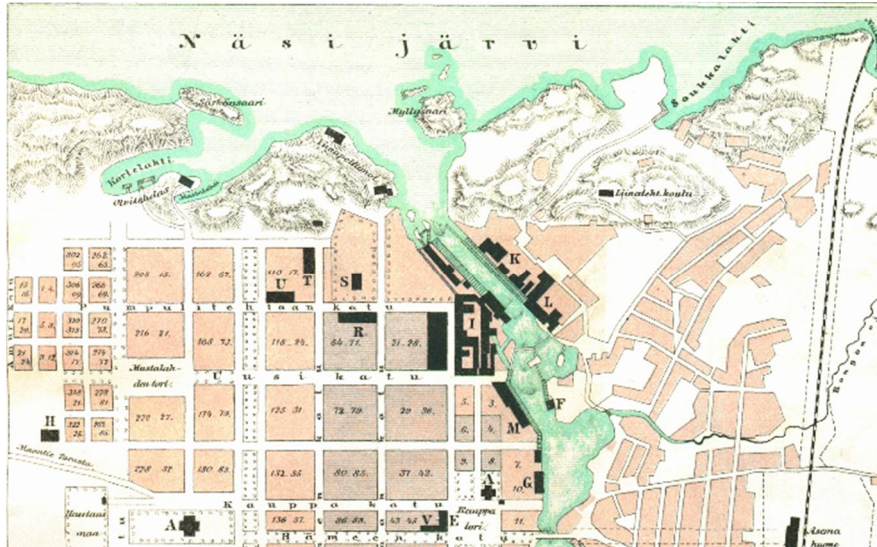
laivavuoroja rahteineen täydensivät halkoproomut ja tukkikuljetukset. Rannan tunnusomainen maisema oli tehtaiden polttoainekseen laivaamat suuret halkovuoret. Satama-alue kivettiin vuosina 1919-1920.

Mustalahden satama vuonna 1927. Särkänniemi on kallioista metsää. Ylhäällä oikealla Tähkään huvila. Niemen takaa hämöttää Pispalan haulitorni.

Särkänniemeen perustettiin 1900-luvun vaihteessa useita tehtaita, olihan raaka-aineita helppo saada vesiteitse tai vierestä kulkeneen rautatien välityksellä, ja prosesseissa tarvittavaa vettä oli hyvin saatavilla. Alueelle syntyi erityisesti puuteollisuutta, mm. Särkän saha aivan niemen kärjessä sekä Haarlan paperitehdas ja Höyrypuuseppä Oy niemen länsipuolella. Ranta-alueella toimi myös tiili tehdas ja useita oluttehtaita.

KUVA Hannu Rantakallio/Vaariikin kuva-arkisto

KUVA Timo Meriluoto/Vanhhat kartat

Vuoden 1879 asemakartassa Särkänniemen alue on edelleen metsäistä. Täytemaa yhdistää Särkänsaaren niemeen. Satamaan johtaa tie kaupungista.

KUVA I. K. Inha/Vapriikin Kuva-arkisto

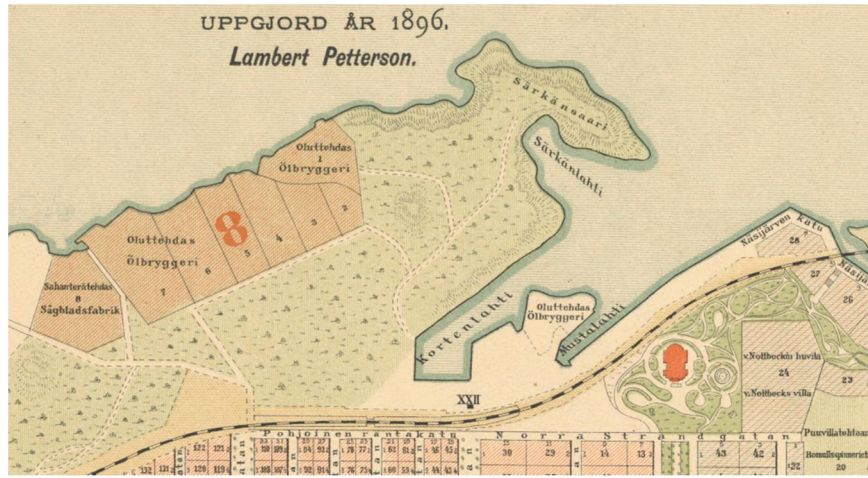
Sahalaitos täytti koko Särkänsaaren 1900-luvun alkupuolella. Korttelahden puolella uimaranta ja aivan alalaidassa vuonna 1895 avattu Porin rautatie.

KUVA Tampereen kaupunki

Ote F. L. Caloniuksen kartasta v. 1887. Särkänniemeen on merkitty Mustalahden olutpanimo sekä Onkiniemen olutpanimo ja sen vieraan Uusi olutpanimo.

Särkänniemen - Onkiniemen alueella sijaitsi jo 1800-luvun lopulla useita olutpanimoita. Yksi niistä oli Frans Victor Gustafssonin Näsijärven rantaan vuonna 1886 perustama panimo Näsijärven Osakeoluttehdas, joka toimi vuoteen 1914 saakka. Vuonna 1918 tulipalon jälkeen rakennukset purettiin ja uusi panimo nimellä Uusi Oluttehdas perustettiin Santalahden rantatontille n:ro 1, lähes nykyisen taidemuseorakennuksen paikalle. Panimolle johti nykyistä linjaansa mukailut Laiturikatu. Olutpanimon raunioita on yhä nähtävissä tontin rannassa.

KUVA Kansalliskirjasto/www.doria.fi

Ote kaupungin arkkitehti Lambert Pettersonin asemakartasta 1896, missä Särkänsaari sai oman kaupunginosanumeronsa 8. Näsijärven rantaan on merkitty rivi tehdastontteja. Uusi oluttehdas perustettiin nimetyille tontille nro 1.

KUVA E. Bergius/Vapriikin kuva-arkisto

Näkymä moottoriveneestä kohti Näsijärven oluttehtaan rakennuksia. Ylimpänä näkyvä puutalon pääty on Tähkämpään huvila.

Särkänsaari oli myös jonkin verran asutusta, lähinnä tehtaiden henkilöstöä ja sataman työntekijöitä. 1920-luvulla alueella asui n. 200 henkeä.¹ Työväen asuntojen lisäksi alueella oli myös joitakin suurempia huvilatyyppisiä taloja, mm. Onkiniemen huvila ja Gyllenbergin talo.

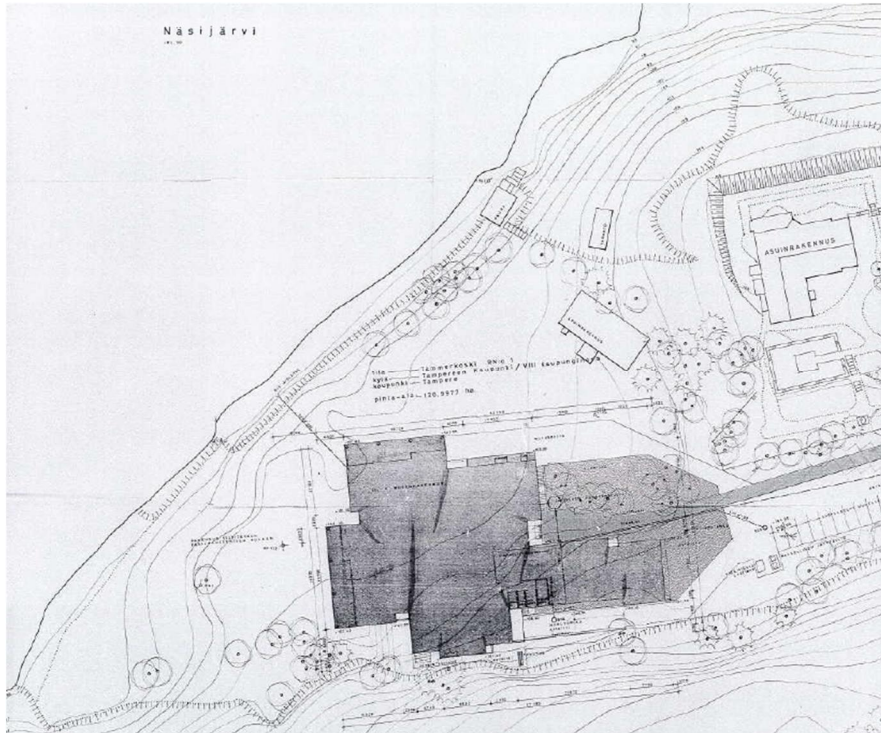
Uuden Oluttehtaan kassanhoitajana toimineen ja monessa muussakin teollistoiminnassa vaikuttaneen J. Kupiaisen käyttöön rakennettu huvila sijaitsi Näsijärven rannalla, Onkiniemen kallion jyrkänteellä. Rakennus oli ilmeisesti rakennettu 1800-luvun puolella ja se mainitaan 1916-1917 osoitekalenterissa Kivistön huvilana (omistaja Hilda Kupiainen). Vuonna 1922 hovioikeuden asessori Evert Ax, myöh. Tähkämpää osti huvilan kodikseen. Evert Tähkämpää oli taiteen tuntija ja keräilijä, ja asunnossa oli esillä runsaasti taidetta ja esineitä maailmalta. Tähkämpää lahjoitti mittavan kokoelmansa ystävänsä Kustaa Hiekan taidemuseolle. Taideharrastus ja keräily oli siis läsnä Särkänsaaren rannoilla jo 1900-luvun alussa.²

Tähkämpään kuoltua huvilan omistajaksi tuli vuonna 1942 Vilho Vaikkola, minkä vuoksi rakennus tunnettiin myös Vaikkolan huvilana. Vuonna 1977 huvila siirtyi Tampereen kaupungin omistukseen ja sen kunnostusta joko huvipuiston tai taidemuseon käyttöön suunniteltiin. Taidemuseon työmaan käynnistyessä purettiin huvilan toinen asuinrakennus, päärakennuksen jäädessä odottamaan uutta käyttöä. Lopulta kuitenkin päädyttiin huvilan purkuun. Huvilarakennus näkyy vielä vuoden 1979 asemapiirroksissa, mutta vuoden 1983 asemassa huvila on jo purettu. 22.5 1981 hyväksytyssä

¹ Keskinen-Peltola - Suodenjoki, 251-253.

² Jokinen, 3-7.

Särkänniemen uudessa asemakaavassa taidemuseon veistospuisto kattoi jo koko Tähkäpään huvilan mäen.³

Ensimmäisiä asemapiirroksia museorakennuksesta, Asko Rasinperä 1976. Taidemuseosta koilliseen näkyvät sekä huvila (L-muoto) että siihen liittyvä pienempi asuinrakennus (suorakaide) ja rannan sauna. Tampereen kaupunki/RaVa arkisto.

Tähkäpään huvilaan kuului suurehko puutarha, jossa asessori kokeili eksoottisiakin istutuksia. Nurmikentän hoito oli hänelle tärkeää. Puutarhan terasseja pengertäneet graaniittimuurit on jäljellä ja hyödynnetty osana Sara Hildénin taidemuseon veistospuistoa.

Tähkäpään huvila kuvattuna 1930-luvulla. Ylh. näkymä huvilalle nykyisin taidemuseon pysäköintialueen suunnasta. Alh. E. Tähkäpää pihallaan ja interiööri.

Rannassa edelleen sijaitseva hirsisauna on kuulunut mainittuun vuosisadan vaihteen huvilaan. Sen tarkka rakennusvuosi ei ole tiedossa, mutta oletettavasti rakennus on 1890-luvulta. Nykyisin

KUVAT E. M. Staf/ Vapriikin kuva-arkisto

³ Sara Hildénin taidemuseon vuosikertomus 1982

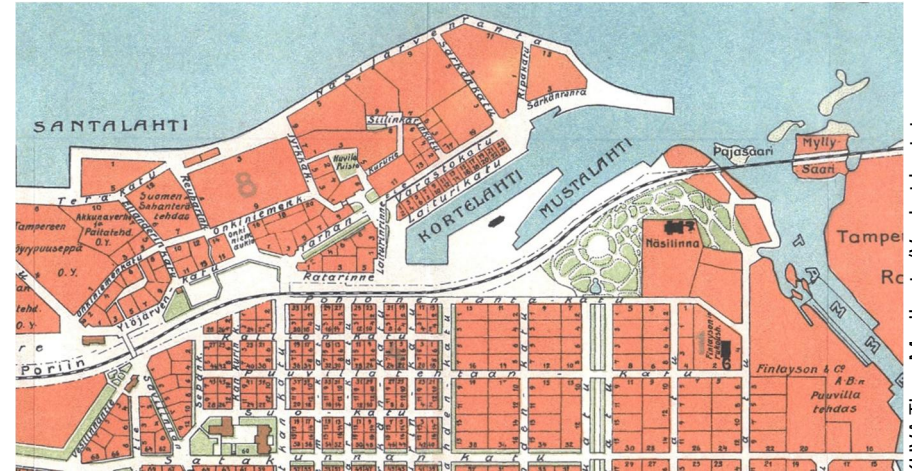
sauna kuuluu Sara Hildénin taidemuseon pihapiiriin, mutta ei ole aktiivisessa käytössä (ks. luku 3.2).

KUVA Reklamikari Oy/Vapriikin kuva-arkisto

Ilmakuva Vaikkolan huvilaksi nimetyn rakennuksen purusta pian taidemuseon rakentamisen jälkeen, ilmeisesti loppuvuonna 1979.

Vaikka Särkänniemellä oli oma kaupunginosanumeronsa (VIII), se oli luonteeltaan selvästi laitakaupunkia, eikä alueella pitkään ollut asemakaavaa. Teollisuusrakennukset ja niihin liittyvä asuminen ja huvilat sijoituivat vapaasti rinteeseen. Vuonna 1921 julkaistiin kuitenkin kaupunginarkkitehti Bertel Strömmerin asemakaavaehdotus, joka olisi vahvistanut Särkänniemen roolia asumisen ja huvilakaupunginosana. Esitetty asemakaava ei kuitenkaan toteutunut.⁴

KUVA Timo Meriluoto/Vanhat kartat

Vuoden 1921 asemakaavaan perustuvassa kartassa Särkänniemeen on merkitty erikokoisia huvilatontteja aikalaiskaupunginosa Pyynikinrinnettä muistuttaen. Tonttien keskelle sijoittuu pieni Huvilapuisto ja aluetta kiertää rantabulevardi.

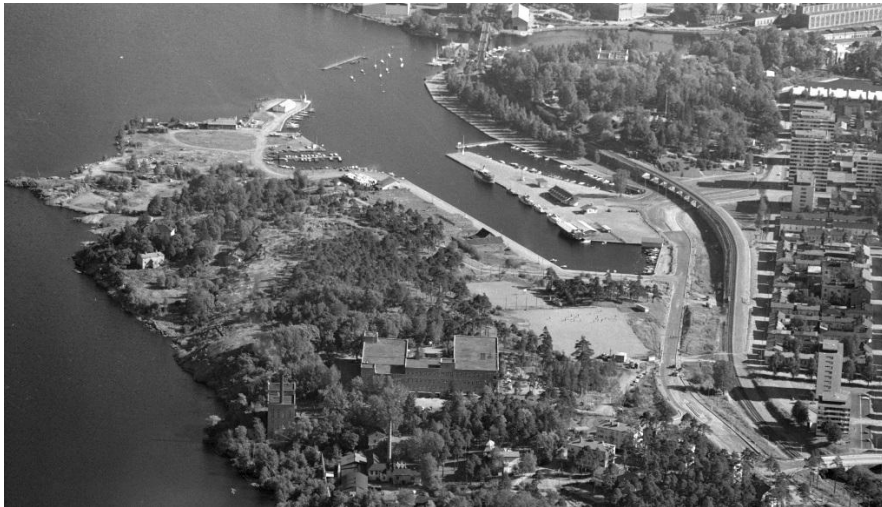
KUVA Maanmittauslaitos

Vuoden 1953 peruskartassa näkyy entisen sahan rakennuksia, huvilat ja Laiturikatu

⁴ Seppänen, 117.

2.2 Huvipuisto saapuu

Särkänniemen alue oli jossain määrin tamperelaisten käytössä myös vapaa-ajanviettopaikkana. Rantakallioilla oli kävelijöitä maisemaa ihailmassa tai nuorisoporukat kokoontuivat. Vuosisadan alussa Onkiniemen huvilassa toimi ravintola. Särkän sahan lopetettua niemen kärki oli pienvenesatamana. Talvisin Mustassalahdessa oli iso luistinrata, ja Suomen Triכון tehtaan läheisyydessä sijaitsi kaksi pallokenttää.

KUVA Reino Brantth/Vapriikin kuva-arkisto.

Ilmakuva vuodelta 1967 ennen huvipuiston maamerkkien rakentamista. Sara Hildénin taidemuseon kohdalla näkyy kolme asuinrakennusta.

Ensimmäinen vapaa-ajan palveluita tarjonnut tai matkailukohteeksi luettava rakennus alueella oli akvaario-planetaario. Tamperelaiset päättäjät olivat saaneet Amerikan-opintomatallaan idean yleisölle avoimen planetaarion rakentamisesta, ja suunnitelmissa oli muitakin elämyksellisiä käyntikohteita alueelle. Uusia palveluita varten Tampereen kaupunki perusti Särkänniemi Oy:n vuonna 1966.

Akvaario-planetaarion suunnitteli arkkitehti Pekka Ilveskoski. Rakennustyöt käynnistyivät syksyllä 1967 ja planetaario avattiin keväällä 1969. Akvaario sijoitettiin ensimmäiseen kerrokseen, ja toisessa kerroksessa oli planetaarion näytösali kupoleineen. Rakennus edustaa 1960-luvun lopun selkeää ja mustavalkoista, yleisvaikutelmaltaan jopa klinistä modernismia. Sisätilat ovat avarat ja suurten yleisömassojen liikkumista varten mitoitetut. Yhteys luontoon tulee toisen kerroksen isojen maisemaikkunoiden kautta.

KUVA E. M. Staf/Vapriikin kuva-arkisto.

Vastavalmistunut planetaariorakennus kesällä 1969.

Puijon näkötorni Kuopiossa puolestaan oli esikuvana näköalaravintolalle, jota ryhdyttiin suunnittelemaan Särkänniemen vetonaulaksi planetaarion jälkeen. Myös Näsinneulan on

suunnitellut arkkitehti Pekka Ilveskoski. Rakennustyöt käynnistyivät 1970, ja Näsinneula avattiin vappuna 1971. Torniosa on tehty liukuvalutekniikalla. Tornin päässä on ulkoilmatasanne, ikkunallinen näköalatasanne kahviloineen sekä ylimpänä pyörivä ravintolataso. Ylös kuljettavat kaksi hissiä uusittiin 1990-luvulla. Huipulle lisättiin kelta-vihreät säämerkkivalot vuonna 1971. 168 metriä korkea Näsinneula oli valmistuessaan Pohjoismaiden korkein ja nykyisinkin toiseksi korkein näkötorni. Näsinneula edusti matkailupalveluineen ja näyttävine silhouetteineen uudenlaista kaupunkirakentamista. Arkkitehti Jorma Mukala luonnehtii osuvasti Näsinneulan tornia vapaa-ajan yhteiskunnan symboliksi.⁵

Näsinneula ja planetaario rakennettiin Särkänniemen kallion korkeimmalla kohdalle. 1970-luvun alussa niemen kärki oli venesataman käytössä. Pysäköintialueella on jo runsaasti matkailijoiden autoja ja linja-autoja. KUVA Vapriikin kuva-arkisto

Varsinainen huvipuisto avattiin vappuna 1975. Ulkoilmahuvittelupaikka oli ollut Tampereelle suunnitteilla jo 1950-lähtien, Linnanmäen esimerkin innoittamana. Suunniteltu sijainti Ratinassa herätti vastustusta, ja huvialue perustettiin lopulta Särkänniemeen, jo rakennettujen matkailukohteiden yhteyteen. Huvipuisto kehittyi ja laajeni vuosittain laite kerrallaan.

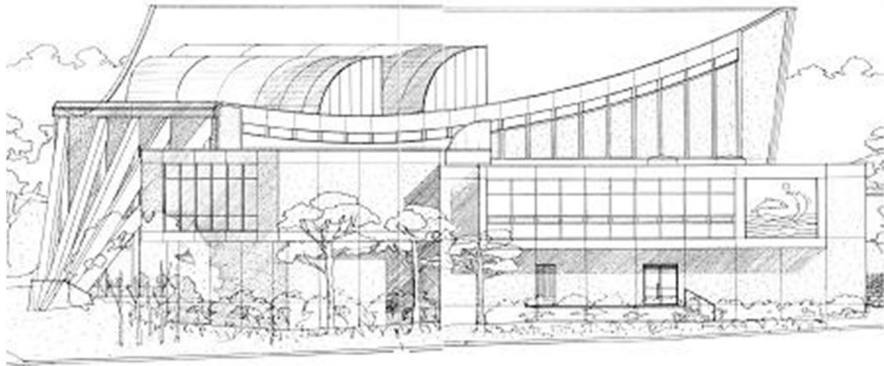
KUVA Scan Foto/Vapriikin kuva-arkisto.

Ilmakuva 1970-80 -lukujen taitteesta. Akvaario-planetaarion, Näsinneulan ja Sara Hildénin taidemuseon rakennuskokonaisuus on valmis, ja huvipuisto laitteineen on aloittanut toimintansa.

Huvipuiston perustamisen ja Sara Hildénin taidemuseon rakentamisen jälkeen Särkänniemen täydentyivät vielä delfinaariolla, joka valmistui vuonna 1985, sekin arkkitehti Pekka Ilveskosken suunnittelemana. Alueelle suunniteltiin myös mm.

⁵ Mukala, 139.

tropiikkitaloa, tiedekeskusta, kallion sisään louhittava luolasto ja köysirataa Särkänniemestä Pyynikille. Nämä eivät kuitenkaan toteutuneet.

KUVA Arkkitehtitoimisto Pekka Ilveskoski Oy

Piirustuskuva delfinaarion julkisivusta. Rakennuksessa yhdistyvät alueelta tutut materiaalit lasi ja betoni sekä postmodernismia enteilevä lennokas muotokieli.

Ilmakuva vuodelta 1998. Huvilaitteiden korkeus ja näkyvyys maisemassa ovat tämän jälkeen kasvaneet voimakkaasti. KUVA Scan Foto/Vapriikin kuva-arkisto

Nykyisin huvilaitteista ja elämyskohteista koostuva Särkänniemi on Suomen toiseksi suurin huvipuisto. Vuosittaisia kävijöitä on yli 600 000. Huvipuiston alue on kooltaan noin 50 000 m². Viimeisimpänä aluelaajenuksena avattiin Mauri Kunnaksen satuhahmoin perustuva Koiramäki vuonna 2013. Delfinaariotoiminnan päätyttyä delfinaariorakennuksessa avattiin sisäliikuntapuisto vuonna 2016.

Särkänniemen merkkirakennukset Akvaario-Planetaario, Näsinneula, Sara Hildénin taidemuseo ja delfinaario muodostavat ajallisesti ja arkkitehtonisesti yhtenäisen kokonaisuuden, jossa näkyy toisaalta saman arkkitehtitoimiston kädenjälki suorakulmaisine muotoineen ja suurine ikkunapintoineen, toisaalta 1970-luvun selkeä ja suurimittakaavainen julkinen arkkitehtuuri avarine tiloineen ja rouheine materiaaleineen. Betonin käyttö materiaalina on rakennuksia yhdistävä piirre. Uutta oli nykyaikaisten viihde- ja kulttuurirakennusten keskittäminen yhdeksi kokonaisuudeksi matkailulliseksi vetonaulaksi ja tämän kokonaisuuden sijoittaminen rantamaisemaan, metsäiseen kalliomaastoon. Särkänniemen teollisuuden ja laivojen hallitsema maisema on muuttunut kaupunkilaisten ulkoilmaolohuoneeksi ja kulttuurin ja vapaa-ajan palveluiden keskuksiksi.

2.3. Taidemuseon rakentaminen

Sara Hildénin kokoelma ja säätiö

Sara Hildén (1905-1993) oli tamperelainen liikenainen, joka loi menestyksekkään uran vaateliike Hildénin omistajana. Sara Hildén keräsi 1940-luvulta alkaen aktiivisesti suomalaista ja ulkomaista modernia taidetta. Vuonna 1962 hän lahjoitti kokoelman tarkoitusta varten perustetulle Sara Hildénin säätiölle. Kokoelman ytimen muodostivat Hildénin entisen puolison, Erik Enrothin teokset ja valikoidut ulkomaisen taiteen helmet. Kokoelmaan kuului alusta asti niin maalauksia, grafiikkaa kuin veistoksia, ulkomaisen kokoelman painottuessa maalauksiin ja veistotaiteeseen. Sara Hildénin kokoelmasta kehittyi yksi Suomen laajimmista ja merkittävimmistä modernin ja nykytaiteen kokoelmista.

Säätiön perustamisen jälkeen kokoelmaa ryhdyttiin määrätietoisesti kartuttamaan, ja se kasvoikin nopeasti. Kokoelmaa kehitettiin taidealan johtavien asiantuntijoiden avulla (mm. Ateneumin apulaisintendentti, taidekriitikko E. J. Vehmas, professorit Salme Sarajas-Korte ja Leena Savolainen Ateneumista), mutta hankintapäätökset Sara Hildén teki itse. Systemaattinen kokoelmankartutus viittaa Hildénin pyrkimykseen saada kokoelma esille ja muodostaa se museoinstituutioon sopivaksi kokonaisuudeksi. Ensimmäinen kokoelmaluettelo julkaistiin vuonna 1966, kun Sara Hildénin kokoelmaa esiteltiin Tampereen taidemuseossa. Kokoelman ollessa noin 1000 teoksen laajuinen, se pantiin näytteille Hatanpään kartanoon, jossa oli tarkoitus jatkaa kokoelman esilläpitoa pysyvänä näyttelyinä. Hatanpäälle oli sijoitettu myös veistoksia kartanon piha-alueelle. Osa kokoelman teoksista oli

sijoitettuna Ateneumiin ja Turun taidemuseoon. Alun perin Sara Hildénin kokoelma, erityisesti sen ulkomaisen taiteen osuus oli tarkoitus sijoittaa pysyvästi Ateneumiin, mutta neuvottelujen jälkeen koko kokoelman sijoitusta ja näyttelytoimintaa varten ryhdyttiin kuitenkin suunnittelemaan omaa museota ja museorakennusta 1970-luvun alkupuolella. Museon sijaintipaikaksi valikoitui Sara Hildénin kotikaupunki Tampere.

KUVA E. M. Staf 1952. Vapriikin kuva-arkisto

Sara Hildén ja taidemaalari Erik Enroth kodissaan Tampereen Hämeenpuistossa.

Kokoelmasta museoksi

Taidemuseon rakennushanke eteni Tampereen kaupungin ja Sara Hildénin säätiön välisenä yhteistyönä. 10.1.1975 solmitun sopimuksen mukaan kaupunki rakennutti museon Särkänniemen

rantaan ja sitoutui sen ylläpitoon vastineeksi siitä, että säätiö sijoitti kokoelmansa ja jatkossa hankittavat teokset museoon. Sara Hildénin taidemuseon tehtäväksi määriteltiin kartuttaa, hoitaa ja pitää näytteillä säätiön taidekokoelmaa ja järjestää vaihtuvia näyttelyitä.

Kaupunki asetti Sara Hildénin taidemuseon rakennustoimikunta 12.5.1975. Puheenjohtajana toimi kaupunginjohtaja Pekka Paavola ja asiantuntijajäsenenä Ateneumin näyttely- ja tiedotusosaston johtaja Salme Sarajas-Korte. Valinnat kertovat, että Tampereen kaupunki piti taidemuseohanketta imagolleen tärkeänä, ja että museorakennuksen korkea taso haluttiin varmistaa valtakunnallisella asiantuntemuksella. Sara Hildén ei tiettäväsi halunnut puuttua tulevan museon arkkitehtonisiin tai teknisiin ratkaisuihin.⁶ Koska tontilla ei ollut voimassa olevaa asemakaavaa, tuli hankkeelle hakea sisäasiainministeriön poikkeuslupa, joka myönnettiin 22.12.1976.

Taidemuseon piirustukset tilattiin arkkitehtitoimisto Pekka Ilveskoskelta. Pääsuunnittelijana toimi Asko Rasinperä kuolemaansa vuonna 1978 saakka. Taidemuseon kokonaispinta-alaksi tuli 2500 neliötä kolmessa kerroksessa, josta varsinaista näyttelytilaa on 1500 neliötä kahdessa kerroksessa ja toimistotiloja 450 neliötä. Sara Hildénin taidemuseo oli valmistuessaan maamme suurin taidemuseo ja Tampereella ensimmäinen nimenomaan taidemuseoksi suunniteltu rakennus. Veistoksia sijoitettiin myös ulkotilaan, ja kansainvälisien esikuvien mukaan veistospuistosta muodostui yksi museon tunnusmerkeistä. Suunnitteluajana esillä oli myös museon mahdollinen laajennettavuus. Ajatuksina esitettiin sekä terassoitua

lisärakentamista rantaan päin että laajennusta kallion sisään louhittavaan monitoimitilaan.⁷ Tähtäpäin huvila oli suunnitteluvaiheessa vielä paikoillaan.

Rakennuksen kustannusarvio oli noin 6 miljoonaa markkaa. Pääurakoitsijana toimi rakennusliike H. Bök Oy, putkiurakoitsijana Vaves Oy, ilmastointiurakoitsijana Koja Oy ja sähköurakoitsijana Keskusliike Hankkija. Sähkösuunnittelusta vastasi insinööritoimisto M. Näppilä ja LVI-suunnittelusta Air-Ix Oy. Pihasuunnitelmasta vastasi kaupunginpuutarhuri Reijo Hupponen.⁸ Vastaavana työnjohtajana toimi rakennusmestari Juhani Pispala. Kyseessä oli merkittävän kokoluokan rakennushanke, jolla maansiirtotöineen ja louhimisineen oli työllistävä vaikutus paikkakunnalla. Merkille pantavaa on, että urakkasopimukseen kuului ehto, että urakoitsijan tulee käyttää Tampereen kaupungissa asuvaa työvoimaa.⁹ Taidemuseon harjannostajaisia vietettiin 2.3.1978.

Museorakennus valmistui Pekka Ilveskosken ja Asko Rasinperän suunnitelmien pohjalta ja sen loppukatselmus pidettiin 14.9.1978, rakennustarkastajana Kalevi Lammi.¹⁰ Avajaiset vietettiin helmikuussa 1979, ja museon ensimmäinen näyttely esitteli luonnollisesti säätiön kokoelmaa. Ensimmäisenä museonjohtajana aloitti Timo Vuorikoski. Uusi nykytaiteeseen ja moderniin taiteeseen keskittyvä taidemuseo sai paljon valtakunnallista huomiota, ja ulkomaiset taidehankinnat aktivoituivat oman museorakennuksen valmistuttua. Vuonna 1981 Sara Hildénin taidemuseo palkittiin kunniainnalla European Museum of the Year Award -kilpailussa.

⁶ Rönkkö, 218.

⁷ Sara Hildénin taidemuseon rakennustoimikunnan pöytäkirjat 24.11.1975, TKA ja Arkkitehti Olli Ilveskosken tiedonanto 27.4.2017.

⁸ Sara Hildénin taidemuseon arkisto. Nimetön kansio ja Pohjat.

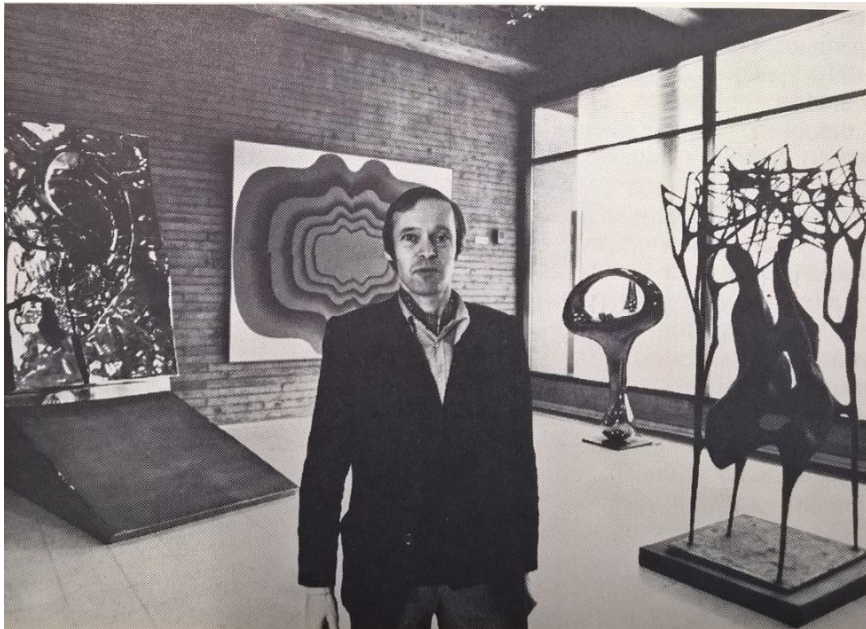
⁹ Rakennusurakkasopimus 2.7.1977. TKA.

¹⁰ Sara Hildénin taidemuseon rakennustoimikunnan pöytäkirjat. TKA.

KUVA Vapriikin kuva-arkisto

Sara Hildénin taidemuseon avajaiset 10.2.1979. Sara Hildén eturivissä viides vasemmalta. Takana säätiön tuorein hankinta, Henry Mooren "Lepäävä äiti ja lapsi".

KUVA Hannu Terfö, Taide 1979/1

Taiteilija ja yliopistomies Timo Vuorikoski toimi museonjohtajana 1979-2006.

Sara Hildén ja kuvanveistäjä Laila Pullinen. Hildén vieraili säännöllisesti teostensa parissa museossa.

Professori Sara Hildénin kuoleman 1993 jälkeen kokoelman kartuttamisesta on vastannut Sara Hildénin säätiön hallitus. Nykyisin Sara Hildénin säätiön taidekokoelmaan kuuluu noin 6000 teosta ja museon henkilökuntaan noin 20 työntekijää. Museonjohtajana toimii Päivi Loimaala. Museon toiminnasta vastaa Tampereen kaupunki, Sara Hildénin taidemuseon johtokunnan ohjaamana.

2.4 Sara Hildénin taidemuseon aikalaisia ja esikuvia

Sara Hildénin taidemuseon rakennushankkeeseen haettiin tietoisesti kansainvälisiä ja kotimaisia, ajanmukaisia vaikutteita. Uusi museorakennus haluttiin tehdä toiminnallisesti ja teknisiltä ratkaisuiltaan nimenomaan taidekokoelman esillepanoa palvelevaksi ja aikaa kestäväksi, edellyttihän säätiöltä saatu tehtävä pitkäjänteistä ja tulevaisuuteen tähtäävää näyttelytoimintaa.

Taidemuseon suunnitteluvaiheessa rakennustoimikunta kävi Suomessa tutustumassa ainakin seuraaviin kohteisiin: Satakunnan museo (Pori), Wäinö Aaltosen museo (Turku) ja Meilahden taidemuseo (Helsinki). Elokuussa 1975 tehdyllä opintomatalla kohteina olivat ulkomaiset taidemuseot Tanskassa, Hollannissa, Saksassa ja Ranskassa. Lisäksi taidemuseon tilaohjelmasta ja pohjakaavasta on luettavissa vaikutteita 1960-/70-luvun eurooppalaisista ja amerikkalaisista taidemuseoista.

Kunsten - Museum of Modern Art (Pohjois-Jyllannin taidemuseo), Aalborg (Tanska)

Alvar ja Elissa Aallon ja Jean-Jacques Baruélin suunnittelema taidemuseo valmistui vuonna 1972. Useampitasoisessa museossa on käytetty runsaasti marmoria, mitä pidettiin hankalana ja värjäymille alttiina erityisesti lattiapinnoissa. Tilaohjelmaan kuului näyttelysalien lisäksi luentosaleja, kahvio ja kirjasto. Näyttelysalien valaistuksessa on holvimainen valokuiluratkaisu, jota arkkitehti Asko Rasinperä piti muistiossaan onnistuneena ja teki tästä rakennepiirustuksia. Museon lämmitys on järjestetty lattiasäleikköjen kautta kuten Sara Hildénin taidemuseossa. Museon varasto- ja huoltotiloja pidettiin riittämättöminä. Kunsten on juuri avattu uudestaan mittavan kunnostustyön jälkeen.

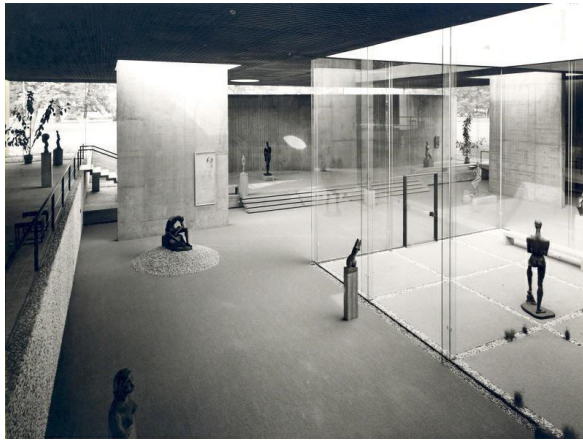
KUVA Gatlin Arnold/Architecture for Non Majors

Kröller - Müller -museum, Otterlo (Hollanti)

Henry Van De Velden suunnittelema taidemuseo valmistui vuonna 1948. Museo edustaa arkkitehtuuriltaan vanhempaa, klassista funkkista ja on massoitteeltaan yksinkertainen. Sijainti kansallispuiston keskellä ja museon veistosten levittyminen puistoalueelle tekivät vaikutuksen Sara Hildénin museon rakennustoimikuntaan. Pienehköä museota laajennettiin juuri 1970-luvun loppupuolella.

KUVA Art Weekenders

Lehmbrock -museo, Duisburg, (Saksa)

Arkkitehti Wilhelma Lehmbrockin suunnittelema, veistotaiteeseen keskittyvä museo avattiin vuonna 1964. Rakennustoimikunta pani merkille, että museon sisäseinissä oli käytetty yksinomaan käsittelemätöntä betonia, lisäksi osassa sisätiloja pintamateriaalina oli isorouheinen pesubetoni. Sisäkaton muodosti teräsverkko, jonka piilotti mustaksi maalatut tekniset laitteet ja rakenteet. Rakennustoimikunta piti museon neljään tasoon jakaantuvia tiloja hyvin muunneltavina, ja korosti kaunista tilasommitelmaa, jota jäsentää lasiseinäinen sisäpiha. Museon sijainti keskellä avaraa puistokorttelia loi hyvät olosuhteet ajanviettoon.

KUVA Lehmbrock Museum

Musée Maison de la Culture, Le Havre (Ranska)

Arkkitehtien Guy Lagneau, Michael Weill, J. Dimitrijevic ja R. Audigier suunnittelema museo on luonteeltaan kulttuurinen monitoimitalo, jonka tilaohjelmassa ja materiaalivalinnoissa pyrittiin matalan kynnyksen ilmapiiriin. Esimerkiksi suuren näyttelytilan lattia oli päällystetty muoviasbestilevyllä ja parikerros neulehuopamatolla, josta sittemmin tulil Sara Hildénin taidemuseossakin käytetty lattiapinnoite. Ranskalaismuseon tauluvarastointijärjestelmää ei pidetty tyydyttävänä, ja museo aikoikin siirtyä kiskoilla liikkuvaan verkkoseinämalliin. Le Havre oli ensimmäinen kulttuuritalo, jonka rakentamiseen Ranskan valtio osallistui vuoden 1937 jälkeen.

KUVA muma-lehavre.fi

Van Gogh -museo, Amsterdam (Hollanti)

Taidemuseo on arkkitehtien Gerrit Rietveld, Van Dillen ja Van Tricht suunnittelema ja se valmistui vuonna 1973. Korkeaa kuusikerroksista hallia yhdistää keskiosan valokuilu. Museossa pyrittiin huokeisiin materiaaleihin, jotta ei syntyisi liian arvokasta ja luotaantyöntävää vaikutelmaa. Museon ansiona rakennustoimikunta piti erityisesti kutsuvaa ja avointa sisäänkäyntiä sekä riittäviä aputiloja. Vuonna 1999 museota laajennettiin lieriömäisellä uudisosalla puiston puolelle, arkkitehtinä Kisho Kurokawa.

KUVA Architectural Moleskine

Helsingin kaupungin taidemuseo, Meilahti

Vuonna 1975 valmistuneen, arkkitehti Tero Aaltosen taidemuseon syntyprosessi on samankaltainen kuin Sara Hildénillä. Helsingin kaupunki rakennutti museon lahjoitetun Bäcksbäckan taidekokoelman sijoituspaikaksi. Museo sijaitsee Meilahden kartanopuiston yhteydessä. Arkkitehtuurissa on tuttuja modernistisia piirteitä: valkoista tiilipintaa, kuutiomaiset massat, sisäänvedetty sisäänkäynti ja eleettömät nauhamaiset ikkunat. Sisätiloiltaan Meilahden taidemuseo oli hyvin hillitty, jopa vaatimaton. Lattiapäällysteenä käytettiin juuttimattoa. Rakennus on nykyisin suljettuna kosteusvaurioiden takia.

KUVA YLE

Väinö Aaltosen museo, Turku

Vuonna 1967 valmistunut, Irma ja Matti Aaltosen suunnittelema veistostaiteen museo edustaa modernia betoniarkkitehtuuria. Kuutiomaiset massat sijoittuvat jokivarren maisemaan, ja museotila jatkuu takana aukeavassa puistossa. Näyttelytilat on järjestetty neljään tasoon. Marja-Liisa Rönkkö arvioi, että museossa on esimerkillisesti onnistuttu rakentamaan tila taiteen ehdoilla.

KUVA Turun kaupunki

Satakunnan museo, Pori

Vuonna 1973 avattu museo on Suomen ensimmäinen varta vasten museorakennukseksi suunniteltu kulttuurihistoriallinen museo. Olaf Küttnerin suunnittelema museo sijaitsee näkyvällä paikalla Kokemäenjoen rantamaisemassa, ja rakennuksessa onkin huomioitu näkymät joelle. Julkisivut ovat kapeaelementtistä pesubetonia, luonteeltaan samanoloista kuin Sara Hildénille valittiin.

KUVA Visit Pori

Lousiana Museum for Moderne Kunst, Humlebæk, Tanska

Vuonna 1958 valmistunutta taidemuseota pidetään Tanskan modernin arkkitehtuurin päätteeksi. Suunnittelijoina toimivat arkkitehdit Jørgen Bo and Wilhem Wohlert . Veistospuiston ympäröivä museorakennus sulautuu maisemaan horisontaalisesti. Myös luonnonmateriaalit ja näyttelysalien isot ikkunapinnat yhdistävät sisä- ja ulkotilaa.

KUVA Louisiana Museum

Brücke Museum, Berliini

Marja-Liisa Rönkkö näkee väitöskirjassaan *Louven ja Lousianan perilliset - Suomalainen taidemuseo* Sara Hildénin museolle läheiseksi esikuvaksi vuonna 1967 valmistuneen, Werner Düttmanin suunnitteleman Brücke-museon Berliinissä. Museon massoitelussa, sisäänkäynnissä ja pohjakaavassa onkin paljon tuttuja piirteitä. Pohjakaavan malli on keskusaukion ympärille ryhmittynyt "neliapila."

KUVAT Brücke Museum ja Magdalena Moeller teoksessa Rönkkö (1999)

3 SARA HILDÉNIN TAIDEMUSEON RAKENNETTU YMPÄRISTÖ

3.1. Taidemuseorakennus

3.1.1. Taidemuseon ulkoarkkitehtuuri: julkisivut ja muoto

Museorakennus on perustettu pääosin kalliolle ja sijoittuu lähes tarkalleen pääilmansuuntien mukaan. Taidemuseon ulkoarkkitehtuuri perustuu kuutiomaisiin massoihin, joiden alaosa keventävät pylväiden kannattelemat eleettömät loggiat pohjois- ja länsisivuilla. Kuutiomuodoissa yhdistyvät toisaalta ankara geometria, toisaalta pyöristettyjen kulmien aikaansaama plastisuus. Päämassojen sijoittaminen modulimaisesti hiukan erilleen toisistaan antaa viitteen rakennuksen käyttötarkoituksesta ja keskeisimmistä tiloista. Yläosia kiertävät ikkunanauhat luovat lyhtymäisen vaikutelman. Pimeään aikaan valaistuna koko rakennus näyttää valolyhdyltä maisemassa.

Museorakennuksen muoto koostuu kuutiomaisista moduleista. Alakerran kahvila terasseineen kuului alusta asti museon tilaohjelmaan.

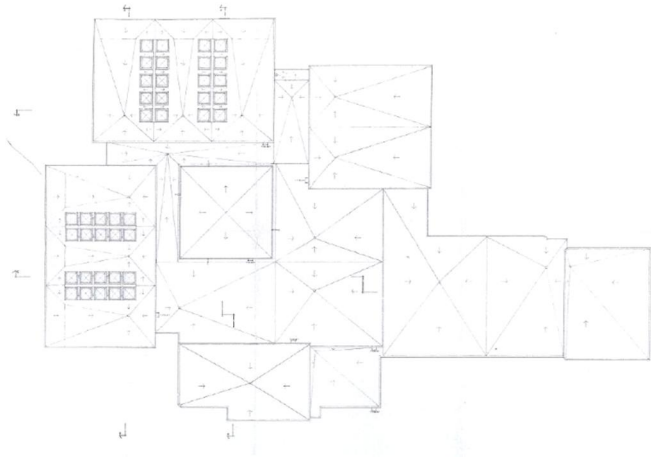

Pyöristetyt kulmat muotojen terävyyttä häivyttävät. Maisemaikkunat on vedetty katveeseen häikäisyn vähentämiseksi.

Kapeahkoista pesubetonielementeistä ja ikkunanauhasta syntyy kohoava vaikutelma.

Rakennuksen katto näyttää ulospäin matalalta tasakatoilta, vaikka onkin muotoiltu epäsymmetrisesti sisäänpäin kaltevaksi siten, että vesi johtuu hallitusti pois katolta. Kaiteella rajattu väylä johdattaa rakennuksen toisessa kerroksessa sijaitsevalle pääsisäänkäynnille, joka on kutsuvasti vetäytynyt rakennusmassojen katveeseen. Pihan toiminnallisuutta lisäävät portaikko pääovelta alapihalle ja terassi kahvion yhteydessä.

Sadevesikourujen sijainti määrittää kattojen kaltevuudet epäsymmetrisesti. Vesikattopiirustus 9.12.1976 Arto Rasinperä. Tampereen kaupunki/RaVa arkisto.

Ilmakuva Näsinneulasta. Alkuperäiset kattoikkunakuvut on peitetty matalilla satulakatoilla. KUVA Tampereen kaupunki

Kulku pääsisäänkäynnille on kutsuvasti epäsymmetrinen, ovi kiintopisteenään.

Näyttelytila jatkuu ulos veistospuistoon. Kokonaisuutta kehystää järvimaisema.

Taulukko 1 Keskeiset julkisivumateriaalit

JULKISIVUT	
Pesubetoni <i>vaalea marmorirouhe</i>	Suorakaiteiset julkisivuelementit
Sileä betoni, käsittelemätön pinta	Sokkeli Päämassojen pyöristetyt kulmaelementit
Muottilaudoitettu betoni, <i>käsittelemätön pinta, harmaa</i>	Loggioiden pilarit Sisääntulon betonikaide Ulkoportaikon kaide
Poimutettu metallilevy <i>mustanruskea</i>	Räystäosa ikkunafriisin yläpuolella
Puunsuojamaalattu mäntyrima <i>kellanruskea</i>	Loggioiden ja sisäänkäyntien katot
Sileä alumiinipelti <i>ruskea</i>	Räystäät
Huopa, 3-kertainen <i>musta</i>	Vesikatot
Sileä kuparipelti <i>patinoitunut</i>	Sisäänkäyntikaiteen päällys Ulkoportaikon kaiteen päällys Pääoven valokyltin tausta
IKKUNAT JA OVET	
1-ruutuinen ikkuna, kehys maalattua metallia <i>mustanruskea</i>	Näyttelysalien isot maisemaikkunat molemmissa kerroksissa Yläkerran galleria C:n yläikkunat Keskigallerian yläpuolinen kattolyhty
1-ruutuinen ikkuna, kehys peittomaalattua mäntyä <i>mustanruskea</i>	Yläkerran gallerioiden A ja B yläikkunat Toimistosiiiven ikkunat Pakkaustilan ikkunat 3. kerroksen työtilan (ent. asunto) ikkunat
Lasiovi, kehys maalattua metallia <i>mustanruskea</i>	Pääsisäänkäynnin ja alakerran sisäänkäynti

Paneliovi, peittomaalattua mäntyä <i>mustanruskea</i>	Lastaussillan pariovi Entisen talonmiehenasunnon porrashuoneen ulko-ovi (2. krs)
PIHA	
Rihlatut, neliönmuotoiset betonilaatat <i>harmaa</i>	Pääoven, toimiston ja alakerroksen sisäänkäynnit
SF-sidekivi <i>harmaa</i>	Pääsisäänkäynnin ja kahvioterassiin pihakiveykset

Taidemuseon julkisivuarkkitehtuuri nojaa harkiten valittuihin, rakennusmuotoa tukeviin materiaaliin. Rakennuksen huollossa ja julkisivukorjauksissa onkin tärkeää säilyttää johdonmukaisesti tämä muutaman materiaalin valikoima. Taulukossa 1 esitetyt materiaalit edustavat taidemuseon alkuperäistä arkkitehtuuria.

Marmorinen pesubetoni

Rakennuksen julkisivut ovat kantavia levykerroselementtejä. Tasalevyisten elementtien pintamateriaalina on nk. pesubetoni eli rouhekivimassasta valmistettu betonimassa, jonka pinta on käsitelty valun jälkeen siten, että kivirakeet tulevat näkyviin.

Arkkitehtisuunnitelman mukaan pesubetonielementtien pinta-aines on suurikokoista marmorirouhetta.¹¹ Marmorin käyttö yhdistää rakennuksen toisaalta klassisen veistotaiteen materiaalimaailmaan, toisaalta museorakennusten arvokkaaseen traditioon. Väri - vaalea tai vaaleanharmaa - puolestaan yhdistyy luontevasti Näsijärven rantakallioihin.

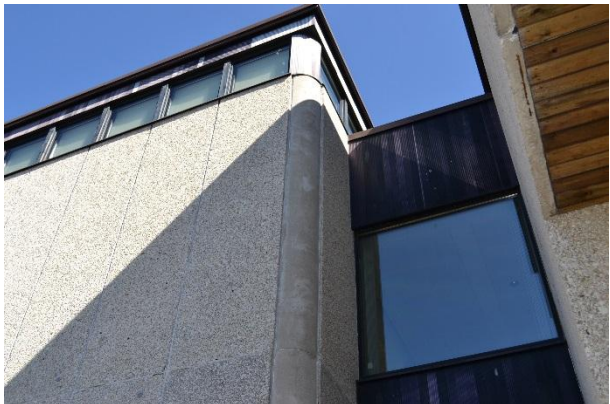
¹¹ Ulkovärit 9.12.1976. Pekka Ilveskoski/Asko Rasinperä. Sara Hildénin taidemuseon arkisto.

Pesubetonin sävy on läheltä katsoen kirjava, mutta kokonaisvaikutelma on vaalea. Elementtien saumat on saumattu sileällä saumausmassalla hiukan koveriksi.

Pesubetonin lisäksi yksityiskohdissa on lisää betonitekstuureja: Pyöreät kulmaelementit sileää betonia, jalusta ja portaat muotti-laudoitettua. Lisäksi rihlatut laatat ja sileäpintainen sidekivi. Pääsisäänkäynti.

Räystäiden alla ja ikkunoiden yläpuolisissa pellityksissä on käytetty poimutettua metallilevyä. Tumma värikäsittely on haalistunut aurinkoisissa kohdissa. Loggian katto (oik.) on sävytettyä mäntyrimaa.

Klassiset loggiat

Pylväiden kannattelema avoin sivukäytävä rakennuksen kyljessä on klassinen arkkitehtoninen aihe aina renessanssin linnoista modernismiin. Sara Hildénin taidemuseossa galleriamoduleihin B ja C on tehty sisäänveto alakerroksen osalta, ja pohjois- ja länsisivulle muodostuvat näin loggiat näyttelytasojen C ja B kohdalle. Kapeahko loggiakäytävä yhdistää luontevasti ulko- ja sisätilan toisiinsa, ja luo kiinnostavan, hiukan perspektiivisen näkymän näyttelystä ulos veistospuistoon. Loggiakäytäviä kannattelevat solakat betonipilarit, jotka on valettu samalla lautamuottitekniikalla kuin sisätilan betonipinnat. Katto on verhottu puunsuojakäsittelyllä mäntylaudalla. Sama lämpimänsävyinen materiaali toistuu sisäänkäyntien katoksissa ja luentosalin päädyssä, jossa on pienimuotoinen sisäänveto ilman pilareita.

Loggiat länsi- ja pohjoissivulla keventävät julkisivumassoja ja luovat yhteyden sisätilasta ulos.

Ikkunat puuta ja metallia

Suurin osa ikkunoista on metallikehyksisiä. Rakenne perustuu eristeellä täytettyyn neliöputkeen. Kehys on ulkopuolelta verhottu

alumiinisella listalla, joka on anodisoitu tummaksi.¹² Alkuperäiset ikkunat ovat pääsääntöisesti 3-kertaista lämpölasia.

Puinen ikkunamalli on käytössä galleriasalien katonrajassa nauhamaisina "ikkunafriiseinä", jotka antavat valokuilun kautta epäsuoraa ylävaloa saleihin. Yläikkunat ovat muualla alkuperäisiä puukehyksisiä, mutta galleria C:ssä ne on uusittu UV-suojatuiksi metalli-ikkunoiksi.

Keskeltä sali nouseva kattolyhty on klassinen taidemuseoissa käytetty aihe, joka perustuu luonnonvalon saannin maksimointiin. Kaikkien rakennusosien yläreunaa kiertävä friisimäinen ikkunoiden nauha puolestaan on antiikin ja klassismin julkisivuja muistuttava aihe, joka tässä rakennuksessa yhdistyy moderniin nauhaikkunan ideaan. Nämä ikkuna-aiheet keventävät merkittävästi kuutiomaisten rakennusmassojen perusmuotoa ja luovat jännittävän kontrastin pesubetonipinnan kanssa. Rakennuksen huollossa ja julkisivukorjauksissa onkin tärkeää säilyttää tummat värit ikkunoissa.

Näyttelysalien, kuten kaikki muutkin rakennuksen ikkunat ovat tummakehyksisiä, maalattua metallia tai puuta. Alakerran tasojen välitila ja B-gallerian yläikkunat.

¹² Sara Hildénin rakennustoimikunnan pöytäkirjat. Rakennepiirustuksia. TKA.

Näyttelysalien ikkunat on varustettu lamelliverhoihin. Toimiston ikkunoissa on sälekaihtimet.

Sisäänkäynnit

Taidemuseon pääovi on rakennusajankohdalle tyypilliseen tapaan sisäänvedetty ja sijaitsee rakennusmassojen taitekohdassa. Eleetön sisäänkäynti muodostaa sinne johdattavan pihakäytävän ja rakennusmassojen polveilun ansiosta kuitenkin kutsuvan kiintopisteen tulijalle. Metallikehyksinen lasiovi antaa aavistuksen sisätilasta.

Pääsisäänkäynnin ja alakerroksen ulko-ovet on uusittu kahdesti, nykyiset asennettiin 2000-luvulla. Alkuperäisissä ovissa oli metallin anodisoinnilla aikaansaatu himmeäkiiltainen harmaanruskea väri, nykyisin ovet on maalattu mattamustaksi. Tumma mattapintainen kehys muodostaa terävän ja hienostuneen parin vaalealle pesubetonipinnalle. Pääsisäänkäynnin edustalla on matala, rihlatuilla betonilaatoilla katettu porras sekä alkuperäisen messinkisen korvannut sinkitty jalkaritilä. Alun perin porras oli tarkoitus tehdä Kurun graniitista, mutta ilmeisesti jo rakennusvaiheessa päädyttiin betoniin.¹³ Pääovelle johtava,

¹³ Rakennustapaselostus 26.4.1976 Arkkitehtitoimisto Pekka Ilveskoski ja kump. TKA

polveileva betonikaide on katettu näyttävällä kuparikotelolla 2000-luvulla. Samaan aikaan kaiteen juureen tehtiin betonikoroke vesieristyksen vuoksi.

Pääsisäänkäynnille johtava kaide. Kuparipellitys on 2000-luvun lisä materiaaleihin.

Materiaalit toistuvat pienemmässä mittakaavassa myös muissa julkisissa sisäänkäynneissä eli toimiston ovella, alakerroksen sisäänkäynnissä ja kahvilan ovella. Entisen asunnon sisäänkäynti ja eteläinen ulko-ovi keskigalleriaan ovat luonteeltaan yksityisempiä. Jälkimmäinen on tosin alun perin ollut lasiovi, mutta vaihdettu umpioveksi liian valoisuuden takia. Pohjoissivun pariovi varasto- ja verstautilaan on puhkaistu myöhemmin. Metallinen umpiovi noudattaa alkuperäisten ovien ilmettä.

Kulku pääoville sekä kahvilan terassi on katettu harmaalla sidekivellä. Alun perin pohdittiin terassiin jättämistä nurmipintaiseksi¹⁴, mutta

¹⁴ Sara Hildénin taidemuseon rakennustoimikunnan pöytäkirjat. TKA

toteutuksessa päädyttiin kiveykseen. Terassia reunustavat puretusta Tähkypään huvilasta saadut lohkokivet.

Toimiston ulko-ovi (vas.) ja alakerran sisäänkäynti.

Sisäänkäynnin oikealla puolella, A-galleriamodulin ulkoseinässä on Sara Hildénin taidemuseon alkuperäinen, arkkitehtitoimisto Pekka Ilveskosken suunnittelema nimikyltti. Kirjasimet on valmistettu 10 mm alumiinilevystä ja pinta on anodisoitu ruskeanharmaaksi. Kirjasin on arkkitehdin valitsema Clarendon Bold Haas.¹⁵ Seinätekstiä – ja sen kasvillisuuden takia heikkoa näkyvyyttä – täydentämään tehtiin 2000-luvulla uusi mustavalkoinen, taustavalaistu nimikyltti pääovien yläpuolelle. Se on tyyliltään seinälogoa pelkistetympi. Sama kirjasin on käytössä pysäköintialueen päädyssä sijaitsevassa seinäkkeessä, joka valmistui niin ikään vasta vuonna 2006, arkkitehti Petri Pussisen suunnittelemana.

¹⁵ Sara Hildénin taidemuseon arkisto. Arkkitehtipiirustukset 16.3.1978.

SARA HILDÉNIN

SARA HILDÉNIN TAIDEMUSEO

Yllä seinäkyltin piirustus, 1978 Pekka Ilveskoski. Alla pääoven valokyltti, 2000-luku

2006 rakennettu ilmoitusseinä rajaa taidemuseon pihapiiriä idässä. Sitä täydentää vielä kauemmas näkyvä teline banderolleineen.

3.1.2. Taidemuseon sisätilat: pohjakaava, toiminnallisuus ja materiaalit

Sara Hildénin taidemuseon sisätilojen perusratkaisu perustuu nk. neliapilamalliin, jossa lähes identtiset näyttelysalit ryhmittyvät valoisan keskussalin tai valopihan ympärille.¹⁶ Monotonista vaikutelmaa estää näyttelysalien hienovaraisesti toisistaan eroava koko. Yläkerran saleista pienin, Galleria A, on täsmällinen neliö, Galleria C taas muodoltaan pitkänomainen. Suurin galleria B on olemukseltaan levollinen, leveähkö suorakaide ja Keskigalleria avaruudessaan pikemminkin kuutiomainen tai keskusaukiota muistuttava tila. Alakerrassa sama muotovaihtelu toteutuu tiivistetympin: Taso A on lähes neliö, taso B pitkänomainen ja taso C leveä. Sara Hildénillä pohjakaavaa elävöittää merkittävästi myös yhteys päivänvaloon neliapilan "lehdyköiden" välistä eli käytävän päätenäkyvät keskusosasta ulos länteen ja pohjoiseen.

Luonnonvalon eri muodot

Sara Hildénin näyttelysalien luonnonvalon saanti on suunniteltu huolellisesti eri taiteenlajien esittämisen näkökulmasta. Johtoajatukseksi suunnittelussa oli yläkerran varaaminen maalaustaiteelle ja alakerran veistoksille.

Yläkerran näyttelysaleissa, jotka alkuperäisesti ajateltiin erityisesti maalausten tiloiksi, luonnonvalo tulee maalauksille ihanteellisesti epäsuorana ylävalona. Valon kulku on toteutettu nk. valokuilun ja kattoikkunoiden kautta. Kompaktissa A-galleriassa on ainoastaan valokuilu, suuremmissa B- ja C-gallerioissa molemmat.

On mahdollista, että arkkitehti Asko Rasinperä sai idean valokuilurakenteeseen Sara Hildénin taidemuseon rakennustoimikunnan opintomatkalta Pohjois-Jyllannin

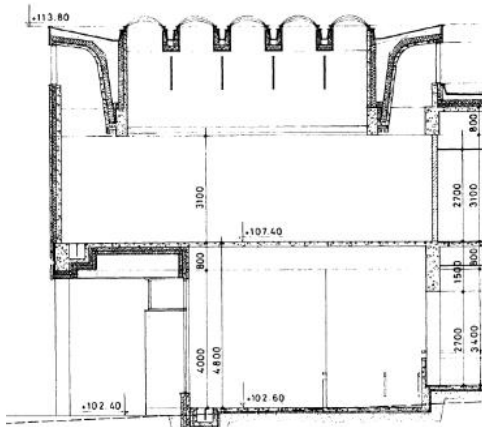
¹⁶ Rönkkö, 217-218.

taidemuseon. Rasinperä piti Alvar Aallon suunnitteleman museon valokuiluratkaisua onnistuneena.¹⁷

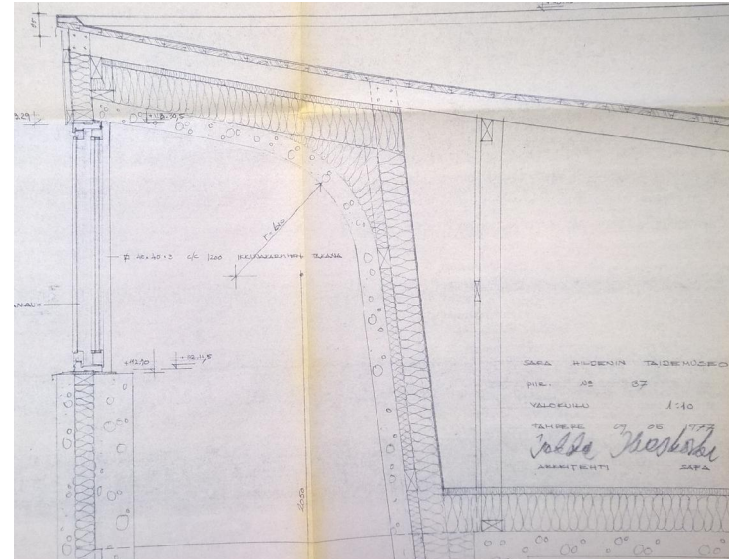

Arkkitehti Asko Rasinperän ensimmäisiä luonnoksia valokuilurakenteesta. Sara Hildénin taidemuseon arkisto.

Valokuilu perustuu salia kiertävään yläikkunoiden friisiin, josta sileäksi valettu betoniholvi johtaa sen alas huoneeseen. Yksinkertainen ja plastinen ratkaisu muistuttaa holvimaisuudessaan kirkkojen sivulaivojen ja luostarikäytävien yläikkunoista lankeavaa valoa. Yläikkunoihin asennettiin säädettävät lamelliverhot 1992.

Leikkauskuva etelästä, kattoikkunat ja valokuilu galleriassa C. Tampereen kaupunki/TIKE

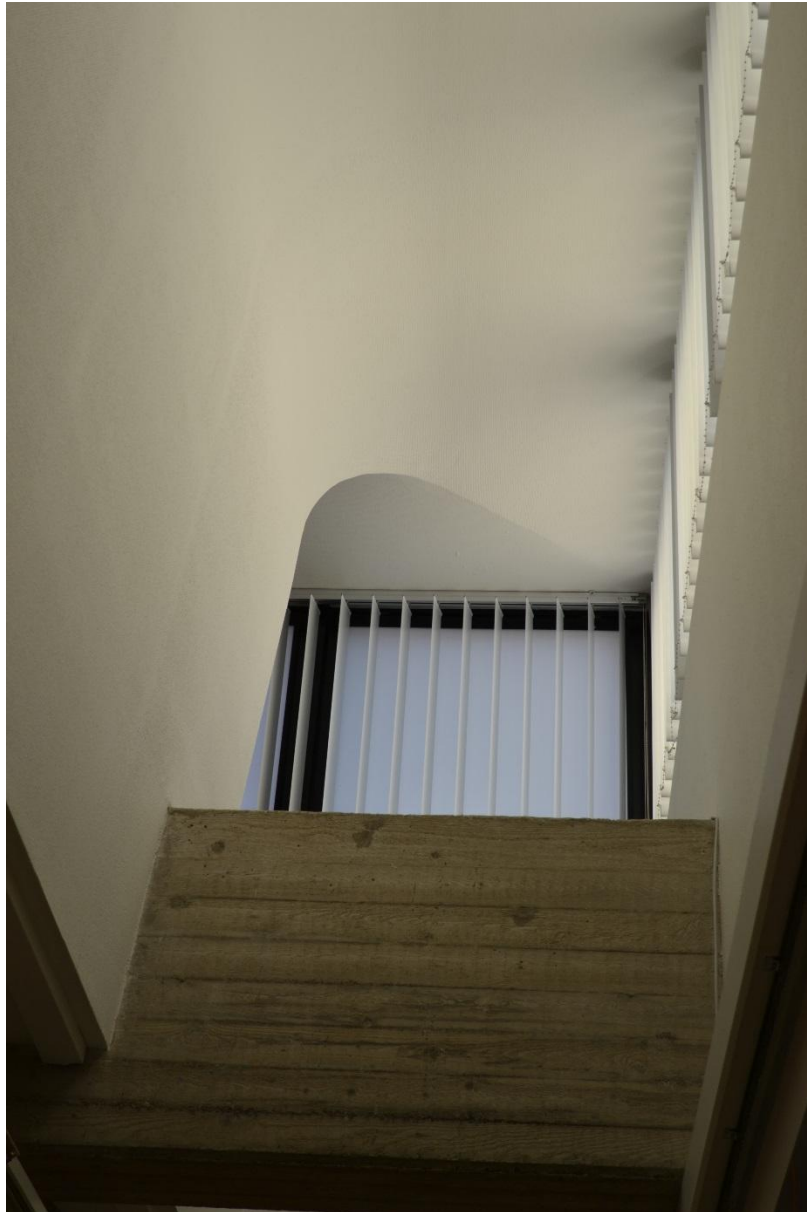

Ote arkkitehtuuripiirustuksesta: galleriatilan valokuilu. TKA

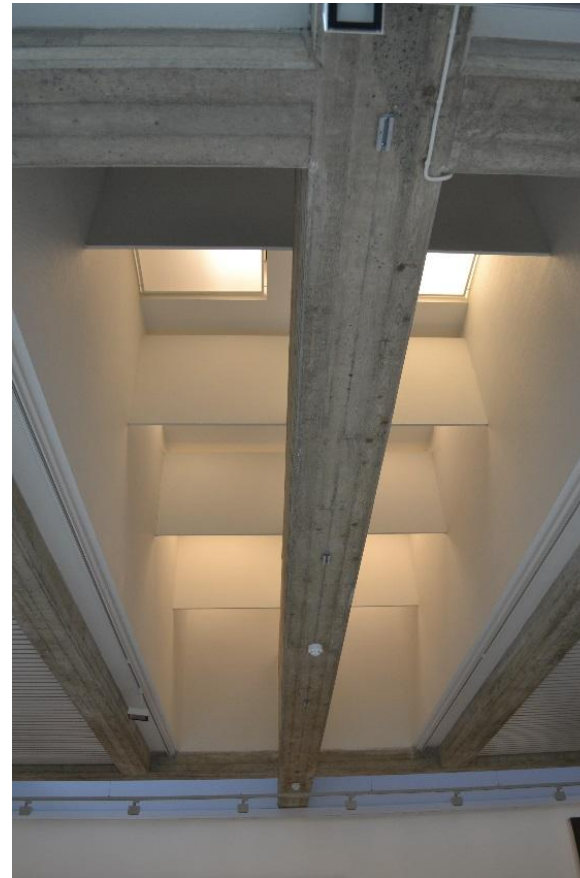
Yläikkunoissa on lisäpeitteenä valkoiset lamelliverhot. Galleria A.

¹⁷ Rasinperä, Asko: Muistio Sara Hildénin taidemuseon rakennustoimikunnan 26.08. – 30.08.1975 välisenä aikana tekemästä opintomatka. TKA

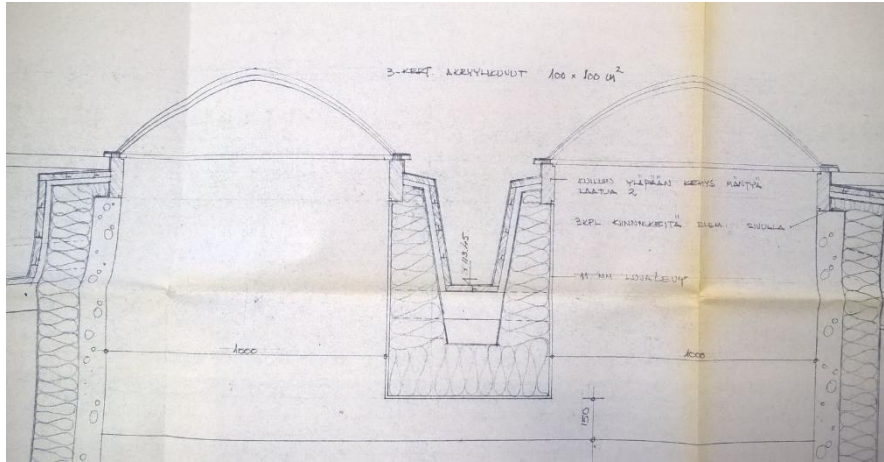

Holvin plastinen muoto kohtaa suorakaiteisen betoniristikon. Galleria A.

Valokuilun lisäksi luonnonvaloa galleriasaleihin saatiin alkuperäisesti kattoikkunoiden kautta. Kummassakin galleriassa (B ja C) oli 20 kappaletta akryylimuovisia, kolminkertaisia kupuja puukehyksellä, valoaukoltaan 100 x 100 cm. Vuonna 1993 kattoikkunat peitettiin matalilla satulakatoilla, ja kattoikkunakuvut poistettiin. Auringonkajo on nykyisin korvattu kattamalla kunkin kattoikkunakuilun alapinta mattapintaisella akryylilevyllä, jonka taakse on asennettu loistevalaisin. Näin saatava valo on auringonvaloa tasaisempaa.

Kattoikkunat ovat syvällä kattorakenteessa, betonipalkkien välissä. Kattoikkunapariin väliin asennetut ohuet levyväliseinät ovat alkuperäiset. Vasemmalla näkyy ikkunattoman osan rimoitettu katto. Galleria C.

Rakennekuva kattoikkunakuviusta. Nämä kaksi kattoikkunaa aulassa on sittemmin purettu kokonaan. Sara Hildénin taidemuseon arkisto/Rakennekuvat.

Keskigalleriaan luonnonvalo saadaan ison neliönmuotoisen kattolyhdyn kautta siten, että keinovaloa on ainoastaan salia reunustavissa alaslasketuissa katoissa. Keskusaukiota tai -salia kattava kattolyhty on klassinen taidemuseoissa käytetty aihe, joka antaa levollisen valon ja avaruuden tuntua tiloihin. Sara Hildénin museon kattolyhty on verraten korkea, sisäkorkeudeltaan 2,4 m ja pohjaltaan täsmällinen neliö. Kattolyhdyn seininä on metallikehyksiset ikkunarivit kaikilla sivuilla. Välipohja on iso 36-ruutuinen ikkuna, jonka ruudut ovat mattapintaista akryylilevyä, kehys ja kapeat puitteet maalattua metallia. Ruudukon päällä on alkuperäisiin rakenteisiin kuuluva, pyörien varassa käsivoimin liikuteltava huoltokelkka, jonka leveys on juuri yhden ruutukaistan levyinen eikä kelkka siten erotu alhaalta päin.

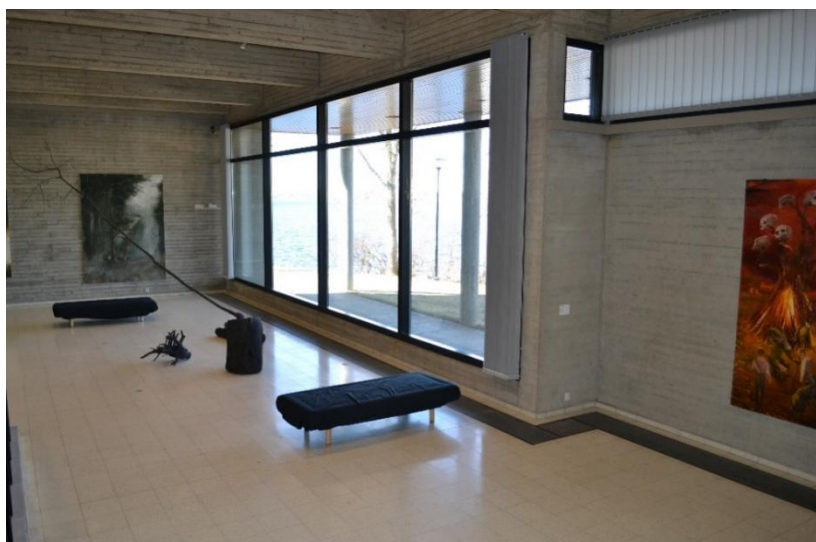

Kattolyhdyn alle syntyy aukiomainen tila, jossa teoksia voi sijoittaa myös vapaasti lattiapinnalle.

Alakerroksen näyttelytilat on suunniteltu erityisesti veistoksille, joille taas epäsuora sivuvalo on edullisin kolmiulotteisen vaikutelman korostumiseksi. Suoraan pohjoiseen ja länteen antavat suuret maisemaikkunat tuovat saleihin juuri halutunlaisen luonnonvalon. Lisäksi ikkunoita varjostavat molemmilla sivuilla kapeat loggia-käytävät, joten valo ei pääse häikäisemään.

Sivuvalo on ihanteellinen veistoksille. Kuva Erwin Wurmin näyttelystä 2015.

Loggian ansiosta kirkaskaan valo ei tule häikäisevänä sisään. Taso C.

Näkymä tasolta C kohti A-tasoa. Luonnonvalo kiertää avointa keskisalaa, joka on valaistu keinovaloin.

Lattiamateriaali osin vaihtunut

Yleisötilojen lattia materiaalissa on tapahtunut suurin sisätilojen ilmeeseen vaikuttanut muutos. Alkuperäisesti ainoastaan keskusgalleriassa, aulassa sekä alakerran tasoilla B ja C oli laattalattia. Gallerioissa A, B, C sekä alakerran tasolla A, galleriassa E ja kahvilassa lattiapäällysteenä oli aluksi hiekanvärinen Manestra-neulehuopamatto puisilla, ruskeilla jalkalistoilla. Aivan ensimmäisissä suunnitelmissa lattiamateriaaleja oli enemmän, neulehuopamaton lisäksi myös juuttimattoa esimerkiksi toimistossa ja aulassa, Manestra-huopamatto tuli lopulta kaikkiin tekstiilipintaisiin lattioihin. Tekstiililattia osoittautui kuitenkin käytössä hankalaksi ja vaikeaksi puhdistaa. Se vaihdettiin muiden tilojen mallia vastaavaksi sementtimosaiikkilaataksi; yläkerran gallerioissa keväällä 1991 ja alakerran tasoilla vuonna 1995. Nyt

kaikissa yleisötiloissa on laattalattia, ainoastaan portaikko ja alakerroksen luiskat ovat tekstiilimatolla päällystetyt. Nykyisin harmaapintainen matto on uusittu muutamaan otteeseen.¹⁸

Ruotsin kuningas Kaarle Kustaa XVI ja kuningatar Silvia vierailulla lokakuussa 1979. Yläkerran galleriassa on ruskea kokolattiamatto ja tummat listat.

Yläkerran galleriat - yhtenäisyyttä ja eroja

Äkkisilmäyksellä yläkerran näyttelysalit vaikuttavat noudattavan samaa kaavaa. Tiloissa on kuitenkin hienovaraisia eroja. Kattorakenne perustuu kaikissa saleissa näkyviin jätettyyn, käsittelemättömään betonipalkistoon, mutta ainoastaan

keskigalleriassa ja galleria A:ssa betonipalkisto on näkyvässä sellaisenaan. Gallerioissa B ja C palkiston välitilat on katettu valkoisiksi maalatuin metallirimoin, joiden rei'itetyt sivut taittavat elegantisti ylöspäin. Ratkaisu on alkuperäinen ja jäsentää osaltaan pientä eroa tilojen luonteeseen.

Toinen ero löytyy lattiamateriaalista. Keskigalleriassa - samoin kuin yleisöaulassa - on edelleen alkuperäinen mosaiikkisementtilaatta, kooltaan noin 30 x 30 cm. Luonnonvalkoinen väri muistuttaa vaaleudessaan ja sävyn puhtaudessaan marmoria, luoden näyttelytilaan klassisen ilmeen. Eläväpintainen väri on kuitenkin sävyiltään lämmin, eikä vaikutelma siten ole kliininen. Alkuperäinen laattapinta on kestänyt suhteellisen hyvin kulutusta.

Gallerioihin A, B ja C myöhemmin vaihdettu sementtimosaiikkilaatta (ks. yllä) pyrkii kooltaan ja väritykseltään mahdollisimman lähelle alkuperäistä. Uudessa laatussa sävy on aavistuksen verran sameampi ja yksitoikkoisempi. Yleisvaikutelma on kuitenkin tasapainoinen, ja yhtenäinen lattiapinta yhdistää koko kerroksen salit avaraksi kokonaisuudeksi. Jälkiasennuksen takia keskigalleriasta muihin saleihin kuljettaessa oviaukoissa on lähes huomaamaton korotus.

Yläkerran galleriatilojen seinien verhouksessa käytetty lasikuitupäällyste (lasikangastapetti Sandudd G160) on alkuperäinen ratkaisu.¹⁹ Päällyste on uusittu muutamaan otteeseen ja luonnollisesti maalattu (alkuperäinen suositus lateksimaali) lähes joka näyttelyvaihdon yhteydessä. Seinien yläosan ripustuskiskot eivät nykyisin ole käytössä, vaan teosten asennukset tehdään suoraan seinään.

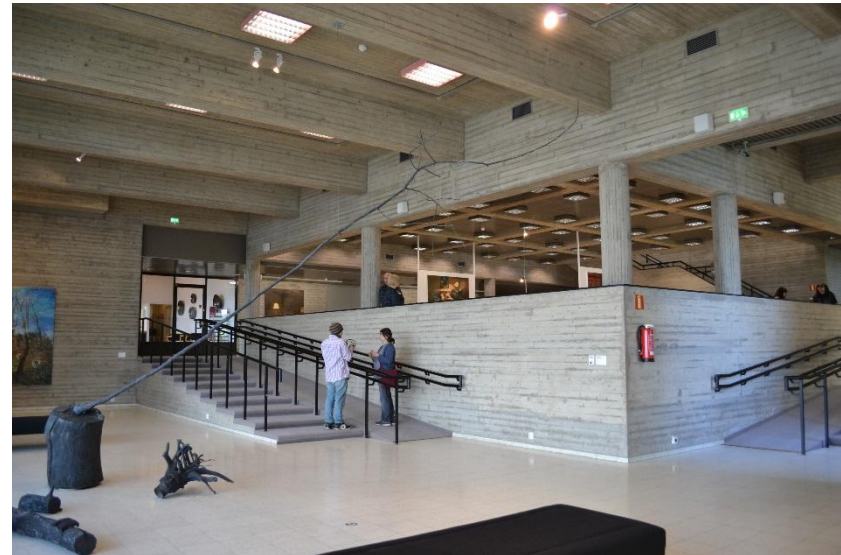
¹⁸ Rakennustapaselostus 26.4.1976 Arkkitehtitoimisto Pekka Ilveskoski ja kumpp. TKA. Sara Hildénin taidemuseon vuosikertomukset 1991 ja 1995.

¹⁹ Rakennustapaselostus 26.4.1976 Arkkitehtitoimisto Pekka Ilveskoski ja kumpp. TKA

Alakerran näyttelytasot - betonipintojen juhlaa

Alakerroksen näyttelytilat on järjestetty kolmeen eri tasoon, joita yhdistävät loivat porrasluiskat. Keskelle jäävää A-tasoa rajaavat betoninen puoliseinä ja hoikat pyöreät betonipilarit. B- ja C-tasot kiertyvät spiraalin tavoin A-tason ympärille. Yhtenäistä vaikutelmaa korostaa muottilautapintaiseksi jätetty, käsittelemätön betonipinta koko kerroksen laajuudelta. Betoni taipuu eri rooleihin: kantaviksi sieniksi, kattopalkistoiksi ja pylväiköiksi. Harkittujen mittasuhteiden, kapeahkojen palkistojen ja kaiteiden ansiosta vaikutelma ei ole raskas vaan ilmavan kohottava. Lautamuottibetonin eläväinen pinta muistuttaa oksankohtineen puurakenteista interiööriä, eikä vaikutelma saman materiaalin runsaasta käytöstä huolimatta ole monotoninen. Betonin karhea pinta ja lämpimän harmaa väri istuvat saumattomasti näyttelytiloista avautuvaan maisemaan.

Muottilautabetonista tehtyjen seinien mitoitus on kauttaaltaan sama: arkkitehdin ohjeen mukaan lautamuottipintaan käytettiin 95 mm levyistä mitallistettua eli mittatarkaksi sahattua ja karkeahöylättyä lautaa.²⁰ Betonipintojen toistuvuus ja elegantti mitoitus ovat tärkeä ja vaalittava tekijä taidemuseon kokonaisilmeessä.

Alakerran interiööri perustuu eläväpintaisen muottilautabetoniin ja sen monipuolisiin muotoihin.

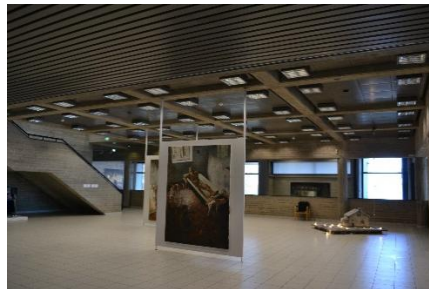
²⁰ Sara Hildénin taidemuseon arkisto. Arkkitehtipiirustukset.

Alaslasketut katot

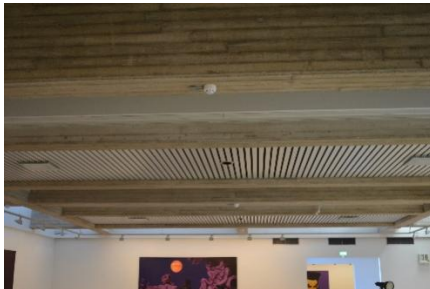
Osassa näyttelytiloja, aulassa, kahvilassa ja toimistosiivessä on kevyet alaslasketut katot, jonne tekniset rakenteet on saatu piiloon metallilevyjen taakse. Ratkaisu on alkuperäinen. Työselityksissä mainitaan käytetyn KOJA Oy:n valmistamaa Lautex-levyä, joka on ohuesta metallista tehty, polttomaalattu ja osin rei'itetty sekä yläpuolelta eristetty.²¹ Muoto ja väri vaihtelevat eri tiloissa. Päämallit ovat valkoinen neliömäinen laatta 60 X 60 cm (Keskusgallerian sivut), vastaava ruskea laatta (A-taso) sekä valkoinen 90 mm leveä rima (galleriat ja toimistosiipi) ja vastaava rima harmaanruskeana (aula, kahvila). Alaslaskettu katto on julkiselle tilalle tyypillinen ratkaisu ja Lautex-levy 1970-luvulle ominainen. Ohut ja puolihimmeä pinta on elegantti ja sulautuu huomaamattomasti muihin materiaaleihin.

Keskusgallerian valkoiset neliölaatat.

Harmaanruskea laatta ja rima, taso A.

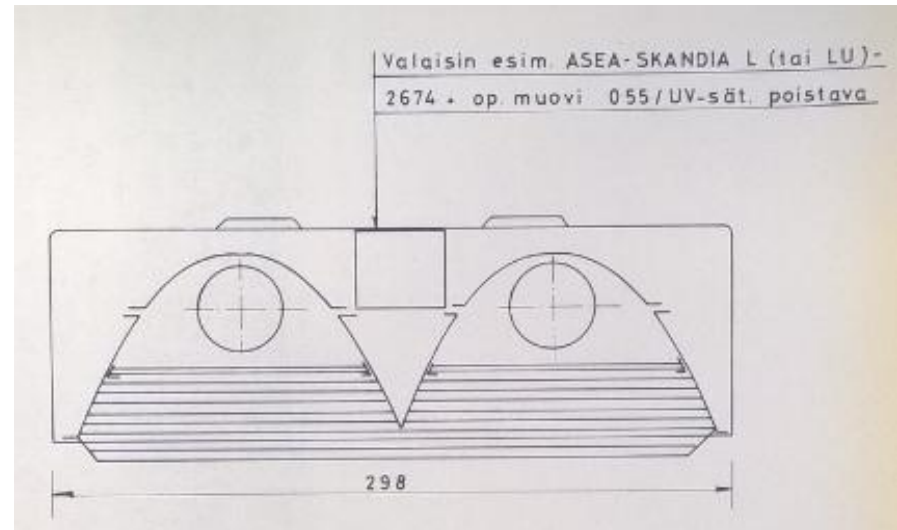
Valkoiset rimat palkiston väleissä, galleria.

Harmaanruska rima, kahvila.

Valaisimet

Valaistuksen järjestäminen on yksi tärkeimmistä elementeistä, jotka määrittävät taidemuseon arkkitehtuuria. Modernien museoiden tavoin Sara Hildénin taidemuseossa on täydennetty luonnonvaloa kiinteällä ja tarpeen mukaan muunneltavalla keinovalolla. Valaistusjärjestelmää on muutettu ja täydennetty vuosien mittaan, ja nykyisin erilaisia yleis- ja kohdevalaisimia on jo melko runsaasti. Valaisinmaailma tulee huomioida museon korjaustöissä ja mahdollisuuksien mukaan pyrkiä yhdenmukaisuuteen valaisimien muodoissa ja materiaaleissa. Valaisimissa yksinkertaiset lieriöt ja suorakaiteet ovat tyypillisintä 1970-luvun julkisen tilan muotokieltä. Alkuperäiseen sisustukseen kuuluvat valaisintyytit on syytä säilyttää.

Alkuperäinen A-tason loistevalaisimen malli. Valaisimet on muutettu vastaavankokoisiksi U-loisteputkivalaisimiksi. TKA

²¹ LISÄÄ Rak. selitys

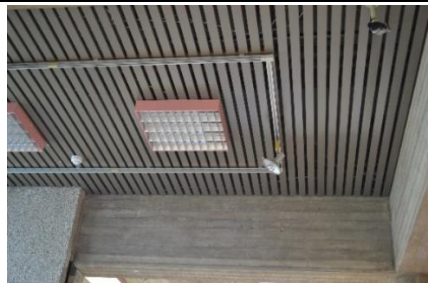
Taulukko 2 Käytössä olevat valaisintyypit

Galleria A:n kuutiomaiset lasikupuvalaisimet metallikannakkein. Näitä ei ole muissa näyttelysaleissa. Väri valkoinen.
ALKUPERÄINEN VALAISIN

Kahvilan lieriökupuiset akryylivalaisimet. Näitä ei ole muualla rakennuksessa. Väri keltainen/valkoinen.
ALKUPERÄINEN VALAISIN
Hopeanharmaat, soihdumaiset kohdevalaisimet kiskoon asennettuna. Muutamia käytössä kahvilassa ja tasolla B.
ALKUPERÄINEN VALAISIN

Kookas neliönmuotoinen loistevalaisin alakerran näyttelytasolla B ja C suoraan betonikattoon asennettuna ja välitilassa metallirimoituksen päällä. Väri magenta. Samaa väriä esiintyy myös galleria E:n pitkissä loistevalaisimissa.
ALKUPERÄINEN VALAISIN

Näyttelytaso A:n neliönmuotoiset loistevalaisimet. Kulmista hivenen pyöristetty. Valaisimet on uusittu 1990-luvulla, mutta vastaavat alkuperäistä mallia. Väri harmaa
ALKUPERÄISTÄ VASTAAVA VALAISIN

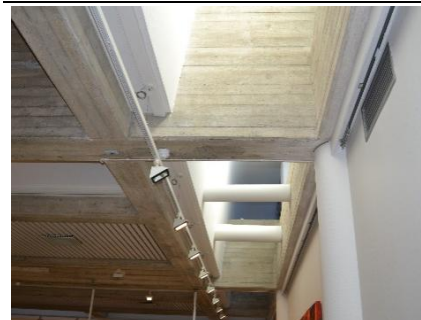
Aulan katossa pyöreä kohdevalaisin on ilmeisesti alkuperäinen. Väri harmaanruskea.
ALKUPERÄINEN VALAISIN
Upotetut neliskanttiset loistevalaisimet on uusittu, mutta vastaavat malliltaan alkuperäistä. Väri ruskeanharmaa.
ALKUPERÄISTÄ VASTAAVA VALAISIN

Keskigallerian sivuosissa olevat upotetut, jonoksi asennetut kaarevat loistevalaisimet on uusittu. Alkuperäinen malli oli ulkoneva, kulmikas I-loistevalo. Väri valkoinen.
UUSITTU VALAISIN

Toimistosiiiven katossa ja entisen luentosalin aulassa olevat plafondityyppiset valaisimet ovat 1990-luvulta. Alkuperäinen malli oli upotettu neliö.
UUSI VALAISINMALLI

Valaisimien uusin lisä on 2000-luvun metallinen, kulmikas halogeenivalaisin varren varaan erilliseen kiskoon asennettuna. Sivusuunnassa siirrettävät kohdevalaisimet ovat käytössä gallerioissa A, B ja C.
UUSI VALAISINMALLI

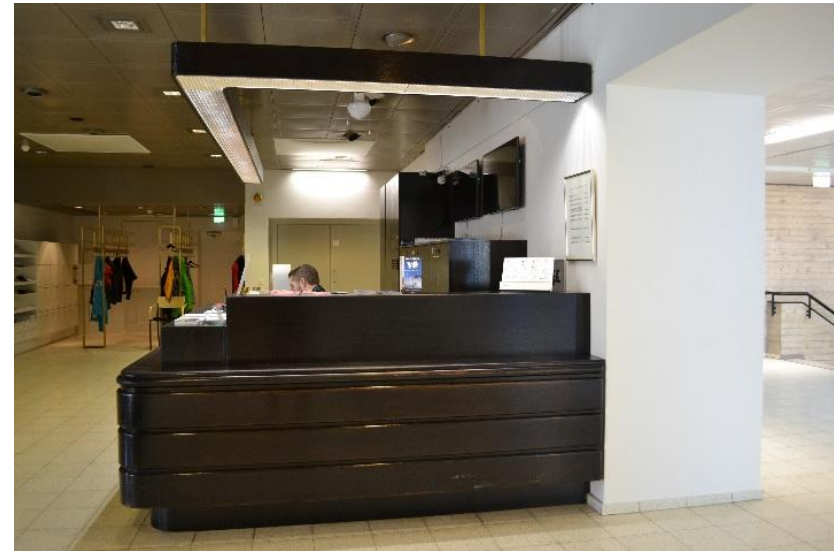
Kiinteä sisustus ja detaljit

Sara Hildénin taidemuseossa on säilynyt joitakin kiinteän sisustuksen yksityiskohtia. Erityisesti pääsisäänkäynnin lipunmyyntitiski ja naulakkotila muodostavat rakennusajankohdalle ja taidemuseorakentamiselle tunnusomaisen kokonaisuuden. Materiaalit ja eleetön muotokieli viestivät hillityn arvokkaasta tunnelmasta, joka ohjaa kävijän pääasian eli taideteosten pariin. Toimistosiiven väliovet ja ulko-ovien kädensijat ovat esimerkkejä kiinteän sisustuksen alkuperäisistä, säilyttämisen arvoisista yksityiskohdista. Näitä alkuperäisyksityiskohtia yhdistävät puu, tumma väri ja messinki. Tummat tai kiiltävät yksityiskohdat ovat tärkeitä, kontrastisia aksentteja muuten vaaleassa värityksessä.

Näyttelytiloissa on edelleen käytössä alkuperäiset siirrettävät väliseinät. Nelikulmaisten rautatankojen ja puulevyjen varaan tehty rakenne on ilmeeltään kevyt, mutta raskas siirrettävä.

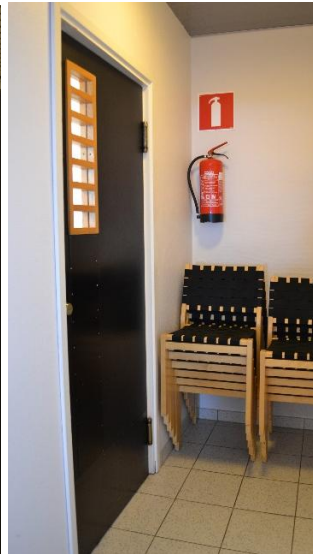
Metallitankojen varaan rakennetut, alkuperäiset siirrettävät väliseinät ovat käytössä ylä- ja alakerran näyttelysaleissa.

Lipunmyyntitiski on tummaksi maalattua tammea ja rakenteiltaan alkuperäinen. Toiminnallisuutta on hiukan muokattu (mm. siirrettävä kulmamoduuli). Kokonaisuuteen kuuluu oleellisesti tiskin muotoa mukaileva valaisin.

Naulakotila aulan perällä on lähes alkuperäisessä asussa. Lattia, alaslaskettu katto valaisimineen ja messinkinaulakot ovat rakennusaikaisia, valkoiset kaapistot uudempi lisä. Oikealla rakennuksen ainoa hissi.

Toimistosiiven tummat ovet messinkiheloineen ovat tyypillistä 1970-luvun hillityn arvokasta julkitilarakentamista. Kahvilan ja keittiön välinen heiluriovi on vaihtanut paikkaa, mutta rakenteeltaan alkuperäinen.

Taulukko 3 Muita alkuperäisdetaljeja

Kaikkissa lasisissa ulko-ovissa ja tuulikaappien ovissa on säilytetty alkuperäiset kädensijat mustaa kovamuovia ja messinkiä. Kuvassa alakerran tuulikaappi.

Kolmannen kerroksen entiseen talonmiehan asuntoon, nykyiseen työtilaan johtavassa porrashuoneessa on alkuperäinen käsijohde mustaa kovamuovia.

Kaikkien näyttelysalien jalkalistat ovat samaa sementtimosaiikkilaattaa kuin lattiakin. Listoitus jatkuu puolipylväiden ympäri. Kuvassa Keskusgalleria.

Taulukko 4 Sisätilojen keskeiset materiaalit

ALKUPERÄISET TAI ALKUPERÄISTÄ ILMETTÄ JATKAVAT SISÄPINNAT	
Sementtimosaikkilaatta ja jalkalista <i>luonnonvalkoinen</i>	Aula (alkuperäinen) Keskusgalleria (alkuperäinen) Galleriat A, B, C, D (uusittu) Tasot B, C (alkuperäinen) Taso A, Galleria E, Kahvila (uusittu)
Maalattu lasikuitutapetti <i>valkoinen</i>	Keskusgalleria Galleriat A, B, C
Pesubetoni <i>vaalea marmorirouhe</i>	Väliaulojen seinät gallerioiden (yläkerta) ja tasojen (alakerta) väleissä
Muottilaudoitettu betoniseinä <i>käsittelemätön pinta, harmaa</i>	Tasot A, B, C
Muottilaudoitetut pyöreät betonipilarit <i>käsittelemätön pinta, harmaa</i>	Taso A
Muottilaudoitettu betonipalkisto <i>käsittelemätön pinta, harmaa</i>	Galleriat A, B, C Tasot B, C
Alaslaskettu katto: maalatut, rei'itetyt neliönmuotoiset metallilevyt, koko 60 x 60 cm	Aula <i>harmaanruskea</i> Keskigallerian seinustat <i>valkoinen</i> Taso A <i>harmaanruskea</i>
Alaslaskettu katto: maalatut, sivuilta rei'itetyt, suorakaiteiset metallirimat, leveys 90 mm	Aulan naulakkotila <i>harmaa</i> Toimistosiiven käytävä ja aula <i>harmaa</i> Taso A:n viereinen käytävätila <i>harmaanruskea</i> Kahvila <i>tummanharmaa</i>
Muovilaatta, koko 30 x 30 cm <i>mustavalkoinen</i>	Toimistosiiven käytävä
Puhtaaksi muurattu, maalattu tiili <i>valkoinen</i>	Toimistohuoneiden väliseinät
Akustiikkalevyt, tekstiili <i>vaalea</i>	Kirjaston (entinen luentosali) katto

ALKUPERÄINEN SISUSTUS JA KALUSTUS	
Näyttelykalusteet	Siirrettävät väliseinät <i>valkoinen</i> Siirrettävät grafiikkapöydät (puu, lasi)
Lasiovi, kehys peittomaalattua mäntyä	Entisen asunnon porrashuoneen alaovi
Väliovet: laakaovi peittomaalattua tammea <i>mustanruskea, helat messinkiä</i>	Toimistokäytävän väliovet Yleisö-WC:n käytäväovet
Heiluriovi ikilevyä <i>tummanruskea, pielet vaalea</i>	Kahvilan keittiö
Kiinteä kalustus: Maalattu tammi <i>mustanruskea</i>	Aulan lipunmyyntitiski Toimistoaulan seinäpeili
Irtokalusteet	Kahvilan pöydät ja tuolit (Artek) Näyttelysalien rahat (mittatilaus museolle, tekstiilipäällys uusittu)

3.2 Saunarakennus

Tontin keskivaiheilla, aivan rannassa sijaitsee pieni hirsirakenteinen saunarakennus, jonka historia juontaa paikalla sijainneeseen huvilaan (ks. luku 2.1). Kivistön - sittemmin Tähtkypään tai Vaikkolan huvilana tunnettuun taloon kuuluvan rantasaunan tarkkaa rakennusajankohtaa ei tiedetä, mutta oletettavasti se valmistui vuosisadan vaihteessa mahdollisesti jo 1890-luvulla.

Rantasaunalta avautuu näkymä länteen. Kesällä 1933 rantaviiva oli nykyistä alempana.

Sara Hildénin taidemuseon rakennustyömaan myötä huvilaan kuuluvat asuinrakennukset purettiin 1970-luvun lopulla, mutta sauna sai jäädä paikalleen. 1980-luvun puolivälissä sauna kunnostettiin, ja se toimi taidemuseon virkistys- ja edustussaunana

aina 1990-luvun lopulle saakka, jolloin saunan savuhormi poistettiin, ilmeisesti turvallisuussyistä, sillä rantasaunalle eksyi myös kutsumattomia illanviettäjiä.²² Säännöllisen julkisen käytön kannalta sauna sijaitsee erittäin haastavassa paikassa, jyrkän rinteiden alapuolella vesirajassa kiinni. Rapistuneet betonirappuset johtavat suoraan veteen, ja toisella puolella on viettävä kallioranta.

Näkymä museolta saunalle. Vesikatto remontoitavana 2017.

Saunarakennus on korkean kivijalan päälle rakennettu hirsirakennus, johon kuuluu eteinen, pieni ikkunallinen löylyhuone ja saunatupa. Pohjakaava on oletettavasti alkuperäinen. 1980-luvun puolivälissä kunnostuksessa sisäpintoja uusittiin ja muurattiin tuvan avotakka. Piipun juuresta on tullut kosteusvuotoja, ja saunarakennuksen huopakate uusittiinkin keväällä 2017.

²² Peltola 2016.

Rakennuksen länsikulma. Kivijalkaa on vahvistettu ja ilmeisesti korotettu betonilla.

Betoniporras ja kaide toimivat uimaportaana.

Eteläpääty. Rakennus on ilmeisesti aina ollut maalaamaton.

Lipallinen sisäänkäynti on pohjoispäädystä. Vinttitilaan ei ole käyntiä sisäpuolelta.

Pienestä löylyhuoneesta on ikkuna järvelle. Lauteet 1980-luvulta.

Saunatupa. Kookas avotakka ja panelointi ovat ilmeisesti 1980-luvulta.

Eteisestä on käynti löylyhuoneeseen. Kiuas ei ole käyttökunnossa.

Takkatuvan takaseinä.

Saunalta aukeaa näkymää länteen kohti Pispalaa ja uudistuvaa Lielahtea.

3.3 Taidemuseon puisto

Taidemuseota ympäröivä puisto periytyy vanhaan huvilaan kuuluneesta puutarhasta (ks. luku 2.1). Erityisesti asessori Evert Tähkäpään aikana puutarhaa rakennettiin määrätietoisesti. Tähkäpää panosti erityisesti monilajisiin kukkatarhoihin ja nurmikenttiin, jotka tosin olivat haastavia kasvatettavia Näsijärven tuulisella ja kallioisella rannalla. Puutarhaa varten tuotiin lisämaata ja rakennettiin porakaivo kastelua varten.²³

KUVA Vapriikin kuva-arkisto

Tähkäpään huvila koillisesta. Ranta oli rakentamatonta kalliota.

Huvilan puutarhan näkyvin elementti olivat romanttiseen, linnamaiseen tyyliin ladotut graniittimuurit ja niiden keskellä juhlava portaikko huvilalle. Huvilan kivijalan lisäksi nämä muurit ovat yhä tallella osana taidemuseon puiston rantamaisemaa.

²³ Jokinen, 6.

KUVA Vapriikin kuva-arkisto

Tähkäpään puutarhassa pihaa jäsensivät massiiviset graniittimuurit. Rantamännyt ympäröivät istutuksia. Kuva vuodelta 1934.

Näkymä vanhaa portaikkoa pitkin kohti huvilan paikkaa.

Taidemuseohankkeen käynnistyessä ei ollut selvää, tulisiko Tähkäpään huvila jäämään tontille museon tai johonkin muuhun käyttöön. Arkkitehdin tai rakennustoimikunnan suhtautumista huvilan kohtaloon ei ole tietoja, mutta ainakin idea veistospuistosta taidemuseon ympärillä kuului alusta lähtien museon suunnitteluun. Opintomatallaan ulkomaisiin taidemuseoihin Sara Hildénin taidemuseon rakennustoimikunta vakuuttui museorakennuksen ja veistospuiston yhteydestä. Esimerkiksi Hollannin Otterlossa sijaitsevan Kröller–Müller -museosta arkkitehti Asko Rasinperä toteaa, että *Ulkonäyttelytila oli osoitus siitä, miten hyvin puusto, nurmikko ja veistokset täydentävät toisiaan.*²⁴ Monessa toisen maailmansodan jälkeisessä taidemuseossa veistoskokoelma on laajentunut ulos puistoon, mikä osaltaan kertoo museorakennuksen uudentamisesta arkkitehtonisesta ja kaupunkikuvallisesta tehtävästä. Taidemuseosta on tullut tärkeä maamerkkirakennus ja paikan merkittävä vanhan kaupunkiytimen tai ruutukaava-alueen ulkopuolella.²⁵ Sara Hildénin taidemuseon sijoittaminen keskustasta syrjäiselle mutta maisemallisesti tärkeälle paikalle Näsijärven rantaan suorastaan edellytti tontin kehittämistä kokonaistaideteoksena ja veistospuiston itseoikeutettua asemaa museon kymmenentenä näyttelysalina.

Nykyisin veistoksia on sijoitettu museon kaikille sivuille. Puistomaista vaikutelmaa korostaa veistosten vapaa sijoittelu ja asettelu suoraan maastoon ilman massiivisia jalustoja tai aitauksia. Veistokset kasvavat maisemasta puiden tavoin, ja niitä pääsee tarkastelemaan lähietäisyydeltä. Etelässä piha-alue rajoittuu metsäiseen kallioon.

²⁴ Asko Rasinperä: Muistio Sara Hildénin taidemuseon rakennustoimikunnan 26.08. – 30.08.1975 välisenä aikana tekemästä opintomatka. TKA

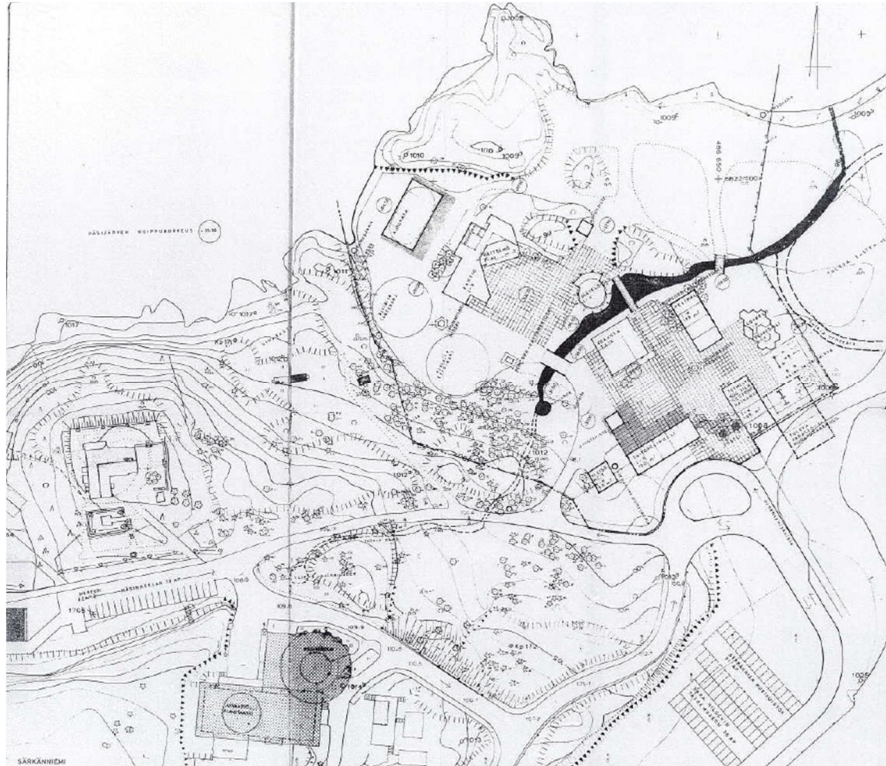

Näkymä entisen huvilan rinteestä. Kahvilan terassin reunuspaadet ovat Tähkäpään huvilan kivijalkaa.

Puusto ja veistokset vuorottelevat luontevasti puiston alueella.

²⁵ Esim. Rönkkö, 238.

Taidemuseon rakennushankkeen käynnistyessä huvipuiston alue oli vielä vaatimaton nykyiseen verrattuna. Museolle johtava näkymä oli kallioista metsää. Asemapiirros 1976 /Asko Rasinperä.

Taidemuseon rakentamisen yhteydessä tehtiin louhintatöitä ja maantäyttöä. Rakennuksen eteläpuolelta louhittiin kalliota, mikä mahdollisti museon sijoittamisen syvemmälle tontin sisäosiin ja näin ollen enemmän tilaa puistolle. Kallioista maastoa muokattiin täytemaan avulla loivapiirteisemmäksi siten, että museorakennuksen pohjois- ja länsiosien kohdalla maanpinta tuli entistä korkeammaksi. Puiston pohjatyöt teki Tampereen kaupungin

katuosasto ja istutukset puisto-osasto kaupunginpuutarhuri Reijo Hupposen suunnitelman mukaan.²⁶

KUVA Topi Aikas/Vapriikin kuva-arkisto

Eri kohderyhmät ovat ottaneet veistospuiston omakseen. TAITE-toiminnan Veistosvillitys vuonna 2003.

Puiston koilliskulmassa tulijoita on vastassa Rauni Liukon teos *Ruuhkaratikka*. Se sai arkkitehti Petsri Pussisen suunnitteleman katoksen vuonna 2006.

²⁶ Sara Hildénin taidemuseon vuosikertomus 1979.

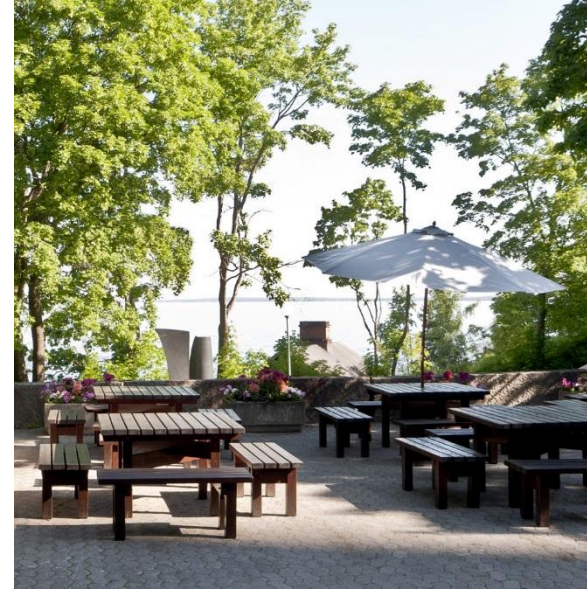
Näkymä vanhoja muureja pitkin kohti museota. Veistospuistossa on eri tasoja kuten sisätilan näyttelysaleissa.

Puisto jatkuu museon länsipuolelle. Näyttelysalin isojen ikkunoiden kautta avautuu näkymä puistoon ja järvelle. Veistokset kasvavat nurmikentästä.

Puiston laella veistokset ovat vallanneet huvilan paikan.

Kahvilan terassilta on näkymät järvelle ja rantsaunalle. Yksinkertainen kalustus on alkuperäinen. KUVA Tampereen museopalvelut.

Puiston huipulta on näkymät Näsijärvelle ja Särkänniemen huvipuistoon.

Veistospuisto talvella. Sisältä tuleva valo on tärkeä elementti maisemassa.

4 Yhteenveto

Sara Hildénin taidemuseo on arkkitehtuuriltaan ainutlaatuinen, 1970-luvun modernismia edustava kokonaistaideteos, jonka ominaispiirteet ovat hyvin säilyneet. Rakennus on kertova esimerkki 1970-luvun julkisesta rakentamisesta ja modernin taidemuseon ideasta. Taidemuseorakennukselle suunnitteluajana asetetut tavoitteet - taideteoksille sopiva valaistusratkaisu, näyttelysalien tarkoituksenmukainen jäsentely sekä rakennuspaikan ympäristön huomioiminen - ovat toteutuneet ja näkyvät edelleen vahvasti museorakennuksen piirteissä.

Ainutlaatuinen rakennus

Sara Hildénin taidemuseon syntyhistoria on kulttuurihistoriallisesti merkittävä kertomus suomalaisen taidekokoelman ja taidehistoriallisen pääoman kehittymisestä. Sara Hildénin taidemuseo on kunnallisen tahon ja yksityisen keräilijän vuorovaikutuksesta syntynyt taidelaitos, joka edelleen on aktiivinen ja arvostettu tekijä nykytaiteen kentällä. Tampereen kaupunki toimi Sara Hildénin säätiön taidekokoelman näytteillepanoa varten perustetun museon rakennuttajana.

Museo rakennettiin vuonna 1978 Tampereelle, missä ei 2010-luvulle mennessä ole syntynyt toista varta vasten taidemuseoksi suunniteltua rakennusta. Sara Hildénin taidemuseo on Tampereella harvinainen esimerkki piirteiltään hyvin säilyneestä 1970-luvun kulttuuri- tai muusta julkisesta rakennuksesta.

Sara Hildénin taidemuseon on arkkitehtitoimisto Pekka Ilveskosken tuotantoa, pääsuunnittelijanaan arkkitehti Asko Rasinperä. Pekka Ilveskosken toimiston töitä ovat myös Särkänniemen muut aikalaisrakennukset Akvaario-Planetaario, Näsinneula ja Delfinaario.

Näistä modernistista maamerkeistä muodostui 1970-/80-luvun vaihteessa yhdessä taidemuseon kanssa uudentyypinen kulttuuri- ja matkailurakennusten kokonaisuus, joka muutti Särkänniemen luonteen satama- ja teollisuusalueesta vapaa-ajanpalveluiden keskittymäksi.

Modernia museoarkkitehtuuria

Sara Hildénin taidemuseorakennus edustaa tilaratkaisuissaan modernia taidemuseota. Tämä näkyy mm. huolto- ja varastotilojen sijoittamisessa näyttelytilan välittömään yhteyteen, yleisöpalvelutilojen (kahvila, luentosali) kuulumisessa tilaohjelmaan sekä ulos luontoon sijoitetun veistospuiston liittymisessä elimellisenä osana museokokemukseen. Julkisivuissa ja sisätiloissa on käytetty rakennusajalle tyypillisiä julkisen tilan materiaaleja, joissa kuitenkin on viittauksia museorakentamisen traditioon ja klassisiin arkkitehtuuriaiheisiin. Rakennuksen henki on taidekokoelmaa kunnioittava ja yleisöä palveleva.

Sara Hildénin taidemuseon rakentaminen ajoittui jonkinlaiseen museorakentamisen aaltoon Suomessa. 1960- ja 1970-luvulle saakka museot eivät juurikaan luoneet uutta arkkitehtuuria, mutta modernin julkisen rakentamisen vanavedessä myös museorakentaminen haki paikkaansa uuden arkkitehtuurin luojana. Merkilläpantavaa on, miten Sara Hildénin taidemuseohankkeessa haluttiin hyödyntää kansainvälisistä vaikutteita 1960- ja 1970-luvun taidemuseoista.

Arkkitehtuuriltaan Sara Hildénin taidemuseo edustaa pikemminkin 1950- ja 60-luvun modernismin jatkumoa harmonisine muotoineen ja luonnonmateriaaleineen kuin jo 1970-luvun lopulla ainakin kansainvälisesti alkanutta suuntausta kohti muodoilla ja

materiaaleilla leikittelevää postmodernismia. Klassiseen linjaan ovat saattaneet vaikuttaa kansainväliset ja kotimaiset museoesimerkit tai suunnittelutehtävän luonne - laadukkaan taidekokoelman näytteillepano oli rakennuksen ensisijainen tavoite, ja arkkitehtuurilta odotettiin pitkäikäisyyttä.

Tila taiteen ehdoilla

Sara Hildénin taidemuseo on rakennettu taidekokoelman ehdoilla. Museorakennus on suunniteltu taideteosten näyttämiseksi yleisölle, ja tätä tavoitetta palvelevat ratkaisut ovatkin kestäneet hyvin aikaa.

Keskeisin taidemuseorakennuksen ominaisuus on valon suhde taideteoksiin ja valon olemuksen vaihtelu eri tiloissa. Keski-galleriassa on ylhäältä suodattu luonnonvalo kattolyhdyn kautta. Myös muissa yläkerran saleissa on epäsuora ylävalo, mikä on erityisesti maalaustaiteelle edullinen valaistus. Alakerran näyttelytasolla on epäsuora sivuvalo, mitä pidetään ihanteellisena veistostaiteen esittelyyn. Keinovalaistus täydentää luonnonvaloratkaisuja.

Tila- ja valaistusratkaisujen kestävydestä kertoo se, että taiteilijat ovat koko museon olemassaolon ajan pitäneet Sara Hildénin taidemuseota erittäin haluttuna näyttelypaikkana.

Tilaratkaisultaan Sara Hildénin taidemuseo on modulimainen ja edustaa nk. neliapilamallia, missä näyttelysalit sijoittuvat aukiomaisen ytimen ympärille. Näyttelygalleriat ja tasot yhdistyvät toisiinsa saumattomasti ja tilat ovat helposti kuljettavat ja myös jossain määrin eriytettävissä ja muunneltavissa. Saleista toisiin syntyy perspektiivisiä ja kutsuvia näkymiä. Erityistä on ulkotilan liittyminen osaksi sisä näkymiä suurten maisemaikkunoiden kautta

molemmissa kerroksissa. Arkkitehtuurikin tukee jatkuvuutta, sillä julkisivulle tunnusomaista pesubetonia on käytetty myös sisäpuolella ja sisätilan päämateriaalia muottilautabetonia vastaavasti myös ulkotiloissa. Taideteosten ja tilan vuoropuhelu jatkuu veistospuistossa, joka on luonteeltaan ilmavan metsäinen ja hyödyntää osin tontin vanhempaa historiaa eli paikalla sijainneen huvilan kivijalkaa, muureja ja pengerryksiä. Rannassa sijaitseva hirsisauna on osa Särkänniemen huvilarakentamisen historiaa. Museorakennuksen arkkitehtuuri, taideteokset ja ympäröivä puisto muodostavat yhdessä elämyksellisen tilan taiteen kokemiselle.

Taulukko 5 Keskeiset kulttuurihistorialliset arvot ja niistä kertovat ominaispiirteet

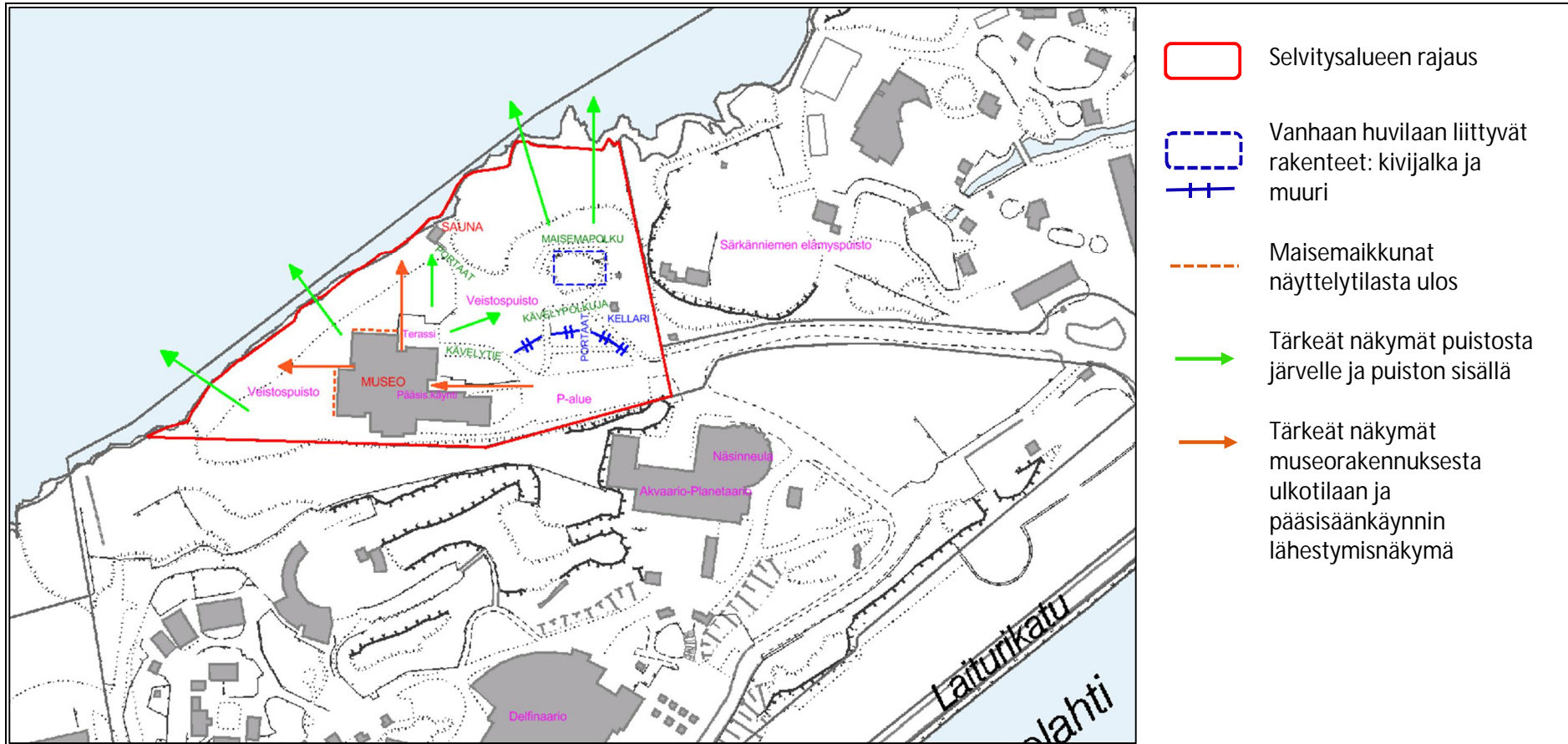
<p>HISTORIAALLISET ARVOT</p>	<p><i>Museo- ja julkisen rakentamisen ainutlaatuista historiaa</i></p> <p>Kunnallisen toimijan ja yksityisen keräilijän vuorovaikutuksesta syntynyt taidemuseo. Osa 1970-luvun museorakentamisen aaltoa Suomessa.</p> <p>Kertoo Särkänniemen kehityksestä kulttuurin ja vapaa-ajan alueeksi.</p> <p>Tampereella ei ole toista varta vasten taidemuseoksi rakennettua tilaa, ei liioin hyvin säilyneitä, arkkitehtonisesti korkeatasoisia 1970-luvun julkisia kokonaisuuksia.</p>	<p>MAISEMALLISET ARVOT</p> <p><i>Taidekokoelma osana maisemaa</i></p> <p>Taidemuseo, sitä ympäröivä veistospuisto ja Näsijärvelle avautuva maisema muodostavat yhtenäisen tilakokemuksen. Taidemuseo on suunniteltu osaksi juuri tätä maisemaa.</p> <p>Museorakennus sijaitsee tontillaan maisemallisesti luontevalla paikalla. Tärkeät näkymät järvelle ja järveltä. Puiston sisäiset näkymät ja korkeuserot.</p> <p>Museorakennuksen maisemaikkunat yhdistävät sisä- ja ulkotilaa.</p> <p>Veistospuisto on kiinteä osa museon näyttelytoimintaa ja myös itsenäinen virkistymisen ympäristö.</p>	
<p>ARKKITEHTONISET ARVOT</p>	<p><i>Modernistinen kokonaistaideteos</i></p> <p>Rakennusmuodon modulimaisuus, tilarakenteen "neliapilamalli".</p> <p>Kansainväliset vaikutteet 1960- ja 1970-luvun taidemuseorakentamisesta näkyvät tilaratkaisuissa ja materiaalivalinnoissa.</p> <p>Kokonaistaideteos, jossa tila on rakennettu taiteen ympärille. Materiaalimaailman jatkuminen ulkoa sisälle ja päinvastoin.</p> <p>Modernit ja rouheat 1970-luvun materiaalit: pesubetoni, muottilautapinnat. Betonibrutalismi.</p> <p>Valon olemus vaihtelee eri tiloissa taiteenlajien vaatimusten mukaan. Holvimaiset valokuilut ja kattolyhty.</p>	<p>SÄILYNEISYYS</p> <p>Museon alkuperäinen idea on säilynyt hyvin. Muoto ja materiaalit viestivät autenttisesti modernin taidemuseorakennuksen olemuksesta.</p>	

Taulukko 6 Toimenpidesuositukset asemakaavan ja korjausrakentamisen näkökulmasta

ARVOKAS PIIRRE	SUOSITUS
Rakennusmuoto	<p>Rakennuksen muotoideana säilytettävä modulimainen muoto.</p> <p>Säilytettävä rakennuksen päämassojen kuutiomainen rakennusmuoto ja kuutiomuotojen pyöristetyt kulmat.</p> <p>Tärkeää on säilyttää ulko- ja sisätilan väliset näkymät molemmissa kerroksissa.</p> <p>Muutoskestävyys: Museorakennuksen laajennusvaihtoehtoja on mahdollista tutkia.</p>
Julkisivumateriaalit	<p>Julkisivujen materiaalimaailma säilytettävä alkuperäisenä tai alkuperäistä vastaavana, perustuen vain muutamaa keskeiseen materiaaliin. (Ks. Taulukko 1)</p> <p>Korjausrakentamisessa käytettävä alkuperäisiä tai alkuperäistä vastaavia pesubetoni- ja muottilautabetonipintoja, värikäsiteltyä puuta ja maalattua tai värikäsiteltyä metallia. Luonnonläheiset, niukat sävyt.</p> <p>Sisäänkäyntien ilme säilytettävä alkuperäistä vastaavana. Rapistuneita materiaaleja korjattava erityisesti alakerran ja kahvilan sisäänkäynneillä.</p>

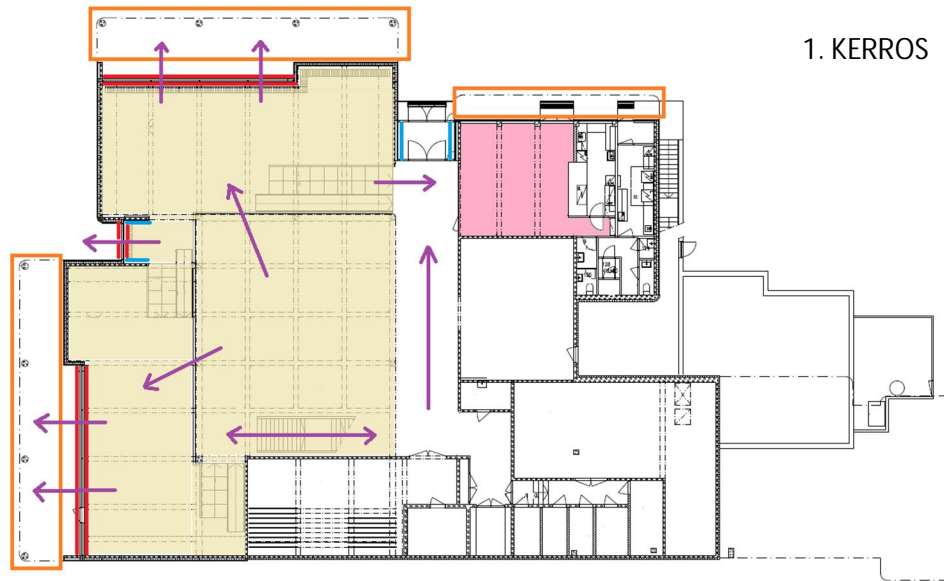
ARVOKAS PIIRRE	SUOSITUS
Sisätilamateriaalit	<p>Sisätiloissa säilytettävä yhtenäiset käsittelemättömät muottilautabetoniset seinät, kattopalkistot ja pilarit.</p> <p>Näyttelytiloille tunnusomaiseksi muodostunut yhtenäinen lattiamateriaali, luonnonvalkoinen sementtikmosaiikkilaatta, säilytettävä.</p> <p>Tärkeää on säilyttää avoin kulku ja näkymät galleriasta toiseen.</p> <p>Sisäkatoissa vältettävä kirjavuutta alaslaskettujen kattojen materiaaleissa ja uusissa valaisinratkaisuissa. Alkuperäiset valaisimet mahdollisuuksien mukaan säilytettävä.</p>
Kiinteä sisustus	<p>Lipunmyyntitiski ja sen yläpuolinen valaisin on säilytettävä, kunnostus alkuperäisilmettä kunnioittaen.</p> <p>Toimistosiiven tummat väliovet tulisi säilyttää.</p> <p>Kahvilan alkuperäinen kalustus on syytä säilyttää.</p>
Puisto ja piha	<p>Veistospuisto säilytettävä museorakennuksen välittömässä yhteydessä. Tärkeää on säilyttää näkymät sisätiloista puistoon molemmista kerroksista.</p> <p>Puiston kumpuilevat muodot ja vapaa metsämäisyys säilytettävä sekä avoin näkymä museolta Näsijärvelle.</p> <p>Rantasauna suositellaan säilytettäväksi ja otettavaksi ympäristöön soveltuvaan käyttöön.</p>

Kartta 1 Keskeiset ominaispiirteet Sara Hildénin taidemuseon rakennetun ympäristön maisemassa

- Selvitysalueen rajaus
- Vanhaan huvilaan liittyvät rakenteet: kivijalka ja muuri
- Maisemaikkunat näyttelytilasta ulos
- ➔ Tärkeät näkymät puistosta järvelle ja puiston sisällä
- ➔ Tärkeät näkymät museorakennuksesta ulkotilaan ja pääsisäänkäynnin lähestymisnäkömä

Kartta 2 Keskeiset ominaispiirteet ja näkymät Sara Hildénin taidemuseon sisätiloissa

1. KERROS

Valoa suodattavat loggia-aiheet julkisivuissa

Palkistot, seinät ja pilarit käsittelemätöntä muottilautabetonia

Maisemaikkunat näyttelysaleista

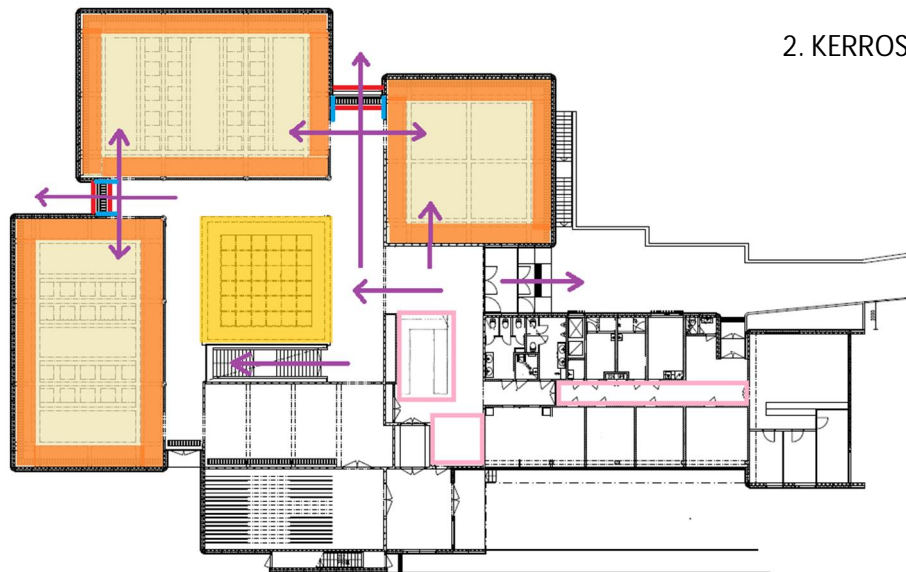
Pesubetonipintaa sisätiloissa

Kahvilan hyvin säilynyt interiööri

Tärkeät näkymät tilojen välillä ja ulos

2. KERROS

Valokuilut näyttelygallerioissa

Kattopalkistot käsittelemätöntä muottilautabetonia

Keskigallerian kattolyhty

Maisemaikkunat näyttelysaleista

Pesubetonipinta sisätiloissa

Tärkeät näkymät tilojen välillä ja ulos

Hyvin säilyneitä interiöörejä ja kiinteää sisustusta:
Lipunmyyntitiski, naulakkotila, toimiston käytävä

LÄHTEET

Arkistolähteet

Tampereen kaupungin rakennusvalvonnan (RaVa) arkisto: kiinteistön rakennuslupapiirustukset 1976-1999

Tampereen kaupunginarkisto (TKA): Sara Hildénin taidemuseon rakennustoimikunta 19

Sara Hildénin taidemuseon arkisto: Arkkitehtipiirustuksia, asiakirjoja, vuosikertomukset.

Vapriikin kuva-arkisto

Kirjallisuus

Betonijulkisivut. Suomen betonitieto. Forssa 2007.

Eskelinen, Maria, *Särkänniemi 1960-luvulta 2000-luvulta. 40 yhä haus Kempaa vuotta*. Tampere 2009.

Helen, Olli ja Seppänen, Jouko, Tampere kartalla. Tampere-Seura ry. Tampere 2015.

Heinonen, Jorma, *Museoiden ja museoarkkitehtuurin historiaa* teoksessa Museoarkkitehtuuria. Suomen museoliiton julkaisuja 22, s. 14-48. Joensuu 1981.

Koivisto, Maritta, *Finnish Concrete Architecture* teoksessa Tiainen, Jussi: Concrete Architecture in Finland. Rakennustieto Oy. Hämeenlinna 2008.

Loimaala, Päivi (toim.), *Sara Hildénin säätiö. Ulkomainen kokoelma. Maalaukset, piirustukset, veistokset ja grafiikka*. Sara Hildénin taidemuseon julkaisuja 88. Sastamala 2012.

Mukala, Jorma, *Metso Voima Tuulensuu – Tampereen arkkitehtuuria*. Tampere-Seura ry 1999.

Sara Hildénin säätiön nykytaiteen kokoelma. Sara Hildénin taidemuseon julkaisuja 45. Tampere 1991.

Sara Hildénin taidemuseo. Ulkomaiset maalaukset, piirustukset ja veistokset. Sara Hildénin taidemuseon julkaisuja 34. Tampere 1989.

Sara Hildénin taidemuseon avajaisnäyttely. Sara Hildénin taidemuseon julkaisuja 1. Tampere 1979.

Pettersson, Susanna, *Taidemuseoiden tulevaisuuksien historia* teoksessa Pettersson (toim.): Tulevaisuuden taidemuseo. Valtion taidemuseon julkaisusarja. Vammala 2009.

Pettersson, Susanna, *Taidemuseot 1900-luvulla* teoksessa Kinanen & Pettersson: Suomen museohistoria. SKS. Helsinki 2010.

Rasila, Viljo, *Tampereen historia IV*. Tammer-Paino Oy 1992.

Rönkkö, Marja-Liisa, *Museorakennukset ja näyttämisen taide* teoksessa Kinanen & Pettersson: Suomen museohistoria. SKS. Helsinki 2010.

Rönkkö, Marja-Liisa, *Louvren ja Lousianan perilliset*. Suomalainen taidemuseo. Dimensio 2. Valtion taidemuseon tieteellinen sarja. Vammala 1999.

Suodenniemi, Sami, *Tamperelaiset. Tehdaskaupungin väestö, alue ja asuminen 1918-1940*. Tampereen museot 2005.

Tiez, Jürgen, *The Story of Modern Architecture of the 20th Century*. H.F. Ullmann publishing 2013.

Vuorikoski, Timo, *Sara Hildén. Mesenaatin muotokuva*. Sara Hildénin taidemuseo 1994.

Selvitykset ja raportit

Nummi, Ulla, *Tampereen keskustan rantojen käytön historia 1700-luvulta lähtien*. Tampereen kaupunki/Maankäytön suunnittelu 2013.

<http://www.tampere.fi/liitteet/t/6FPQmeF03/rantojenkaytonhistoria.pdf>

Särkänniemen yleissuunnitelma. Tampereen kaupunki 2016.

<http://www.tampere.fi/tiedostot/s/tOrOoROhR/sarkanniemiysraportti220216.pdf>

Sara Hildénin taidemuseon vuosikertomukset 1979-1989.

Sara Hildénin taidemuseon toimintakertomukset 1990-2014.

Tampereen keskustan rakennettu kulttuuriympäristö. A-insinöörit 2012.

http://www.tampere.fi/liitteet/r/6LdTsBNBI/Rakennettu_kulttuuriymparisto2012_raportti.pdf

Tampereen vihreä keskusta. Keskustan viherverkko ja sen kehittäminen.

Tampere/Kaupunkiympäristön kehittäminen 2014.

http://www.tampere.fi/liitteet/t/w02tRvQIO/Tampereen_vihrea_keskusta.pdf

Viiden tähden keskusta. Tampereen keskustan kehittämisohjelma 2015-2030. Tampereen kaupunki 2015. Tampereen kaupunginhallitus 12.4.2017.

http://www.tampere.fi/tiedostot/k/yKg4XcRPn/Tampereen_kaupunki_Viiden_tahden_keskusta_julkaisu_12.4.2017_smallsize.pdf

Lehdet

Jokinen, Helvi, *Evert Tähkäpää, tamperelainen taiteenharrastaja ja maailmanmatkaja*. Tammerkosi 1/1951, s. 3-7.

Kallio, Seppo Ilmari, *Särkänniemen taidemuseo. Sara Hildénin taidemuseo avoinna yleisölle*. Tammerkosi 3/1979, s. 8-10.

Siukola, Kalle, Maamme merkittävin nyky-mesenaatti. Sara Hildénin Pikku-Ateneum Hatanpään kartanossa. Tammerkosi 11-12/1970, s. 28-29.

Mysterisauna hämmentää Sara Hildénin museon kyljessä - viimeksi lämmin vuosikymmeniä sitten. Aamulehti 23.6.2016.

<https://www.aamulehti.fi/kotimaa/mysterisauna-hammentaa-sara-hildenin-museon-kyljessa-viimeksi-lammin-vuosikymmenia-sitten-23745519/>

Sarajas-Korte, Salme, *Sara Hildénin taidemuseo*. Taide 1/1979.

Verkkoaineisto

Keskinen, Jouni, *Kaupunginosa VIII - Särkänniemi*. Koskesta voimaa - sivusto, Tampereen yliopisto.

<http://www15.uta.fi/koskivoimaa/kaupunki/1918-40/VIII.htm>

Uusi Oluttehdas (Näsijärven Osakeoluttehdas) julkaisussa

BeerFinland.com.

http://www.beerfinland.com/suomen_panimot/tampere.htm

Suulliset lähteet

Museonjohtaja Päivi Loimaala, Sara Hildénin taidemuseo.

Toimiston esimies Klaus Pallas, Sara Hildénin taidemuseo.

Arkistonhoitaja Pirkko Teivaala, Sara Hildénin taidemuseo.

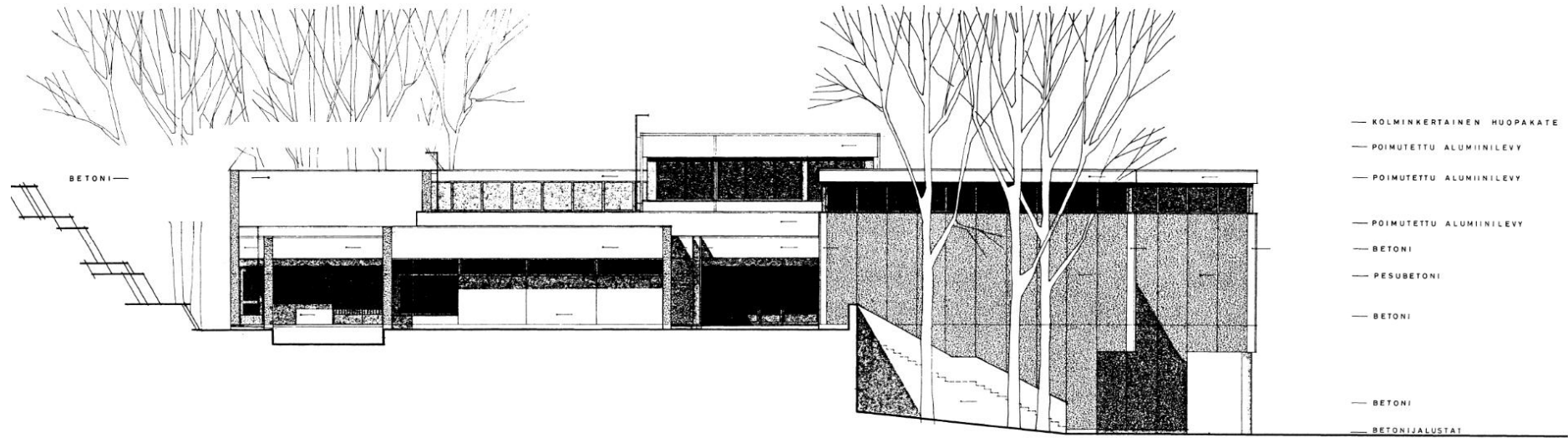
Museomestarit Jyrki Kankaanpää ja Tapio Leponiemi, Sara Hildénin taidemuseo.

Arkkitehti Olli Ilveskoski, Arkkitehtitoimisto Pekka Ilveskoski Oy.

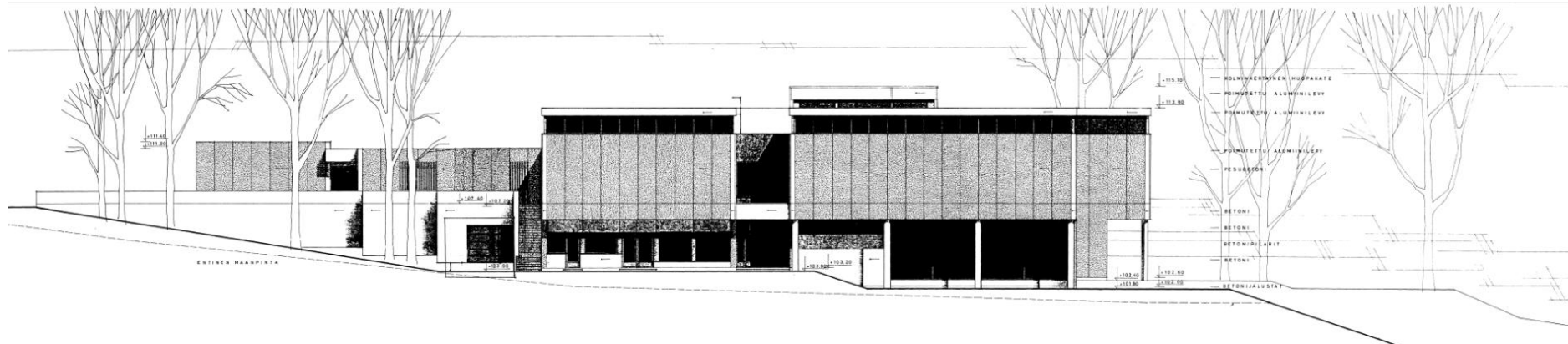
Rakennustutkija Liisa Nummelin, Satakunnan Museo.

LIITE 1 Alkuperäispiirustukset

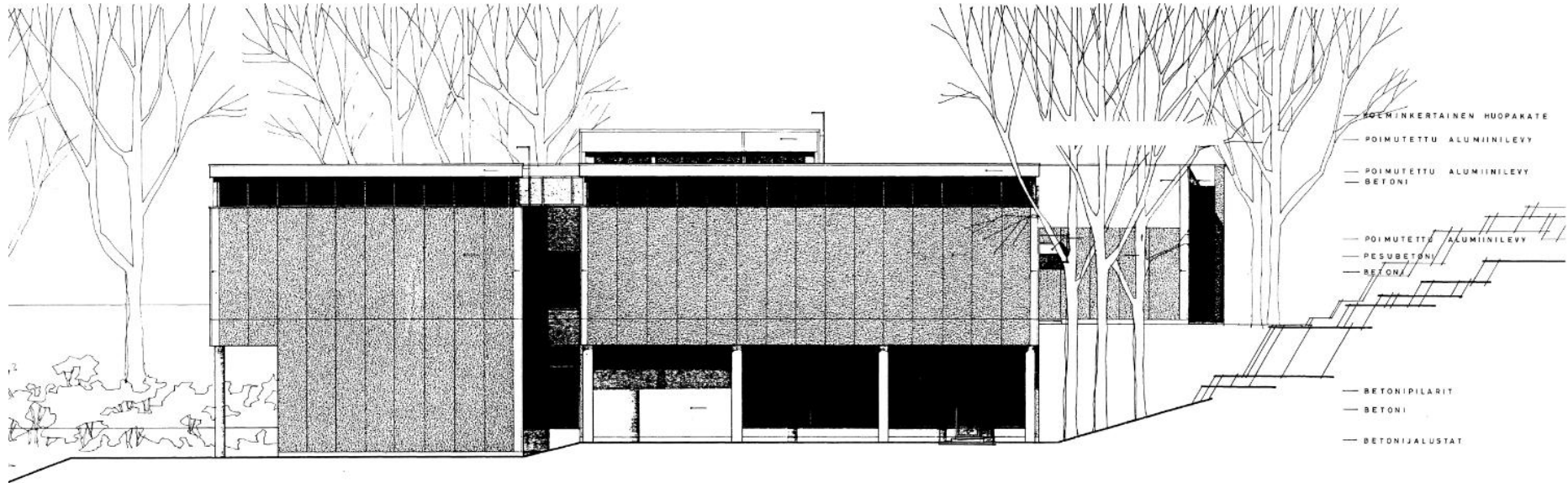
Tampereen kaupunki/Tilakeskus

Julkisivu itään, pääsisäänkäynti.

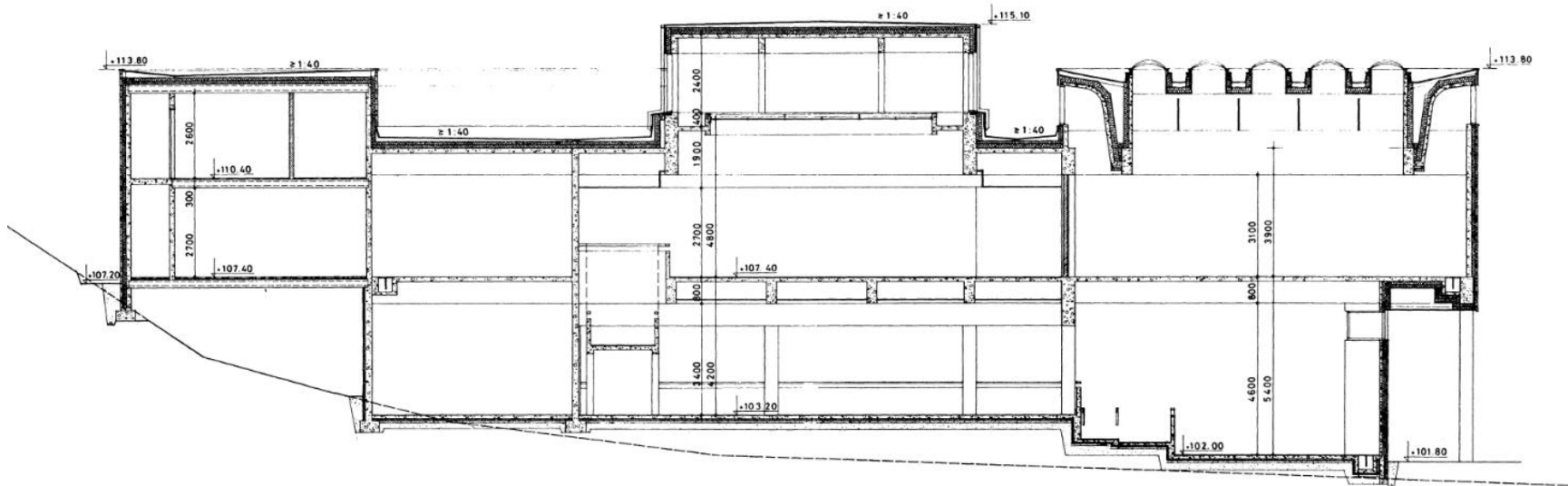
Julkisivu pohjoiseen.

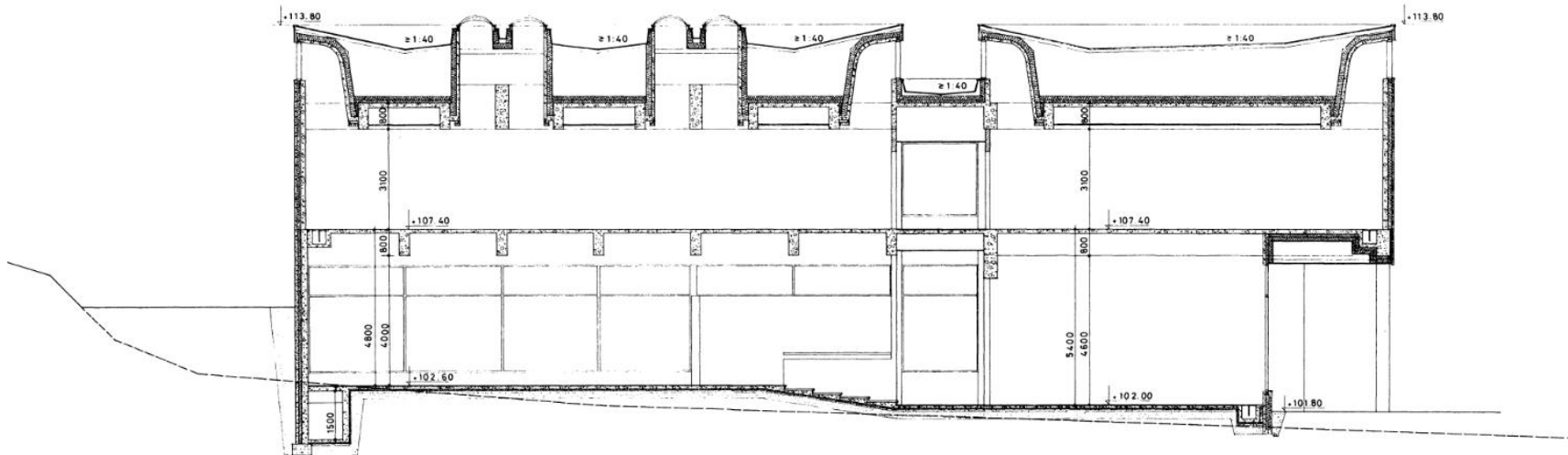
Julkisivu länteen.

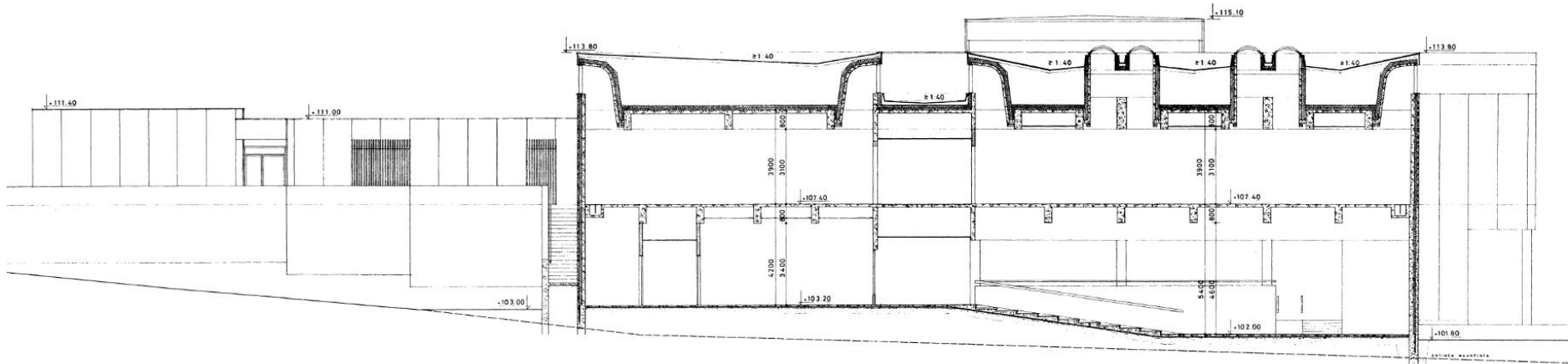
Julkisivu etelään.

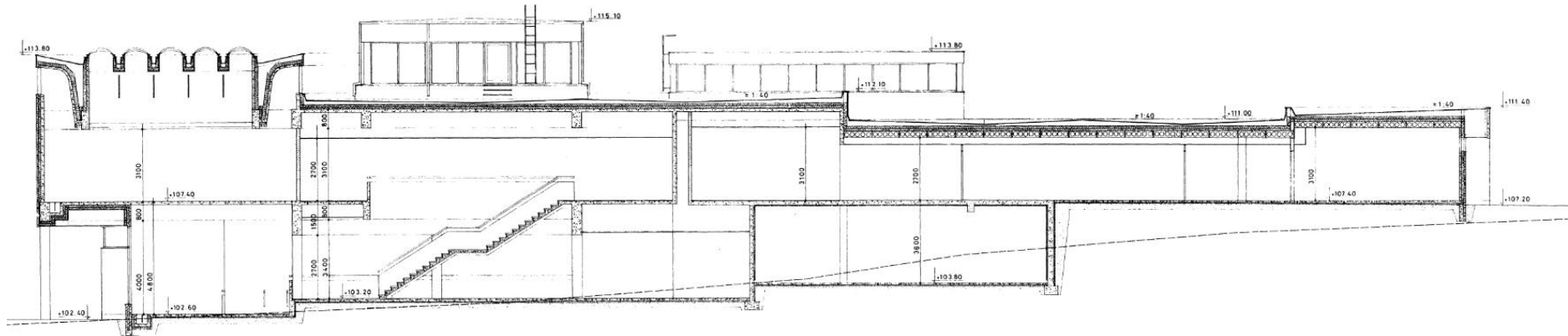
Leikkaus idästä,

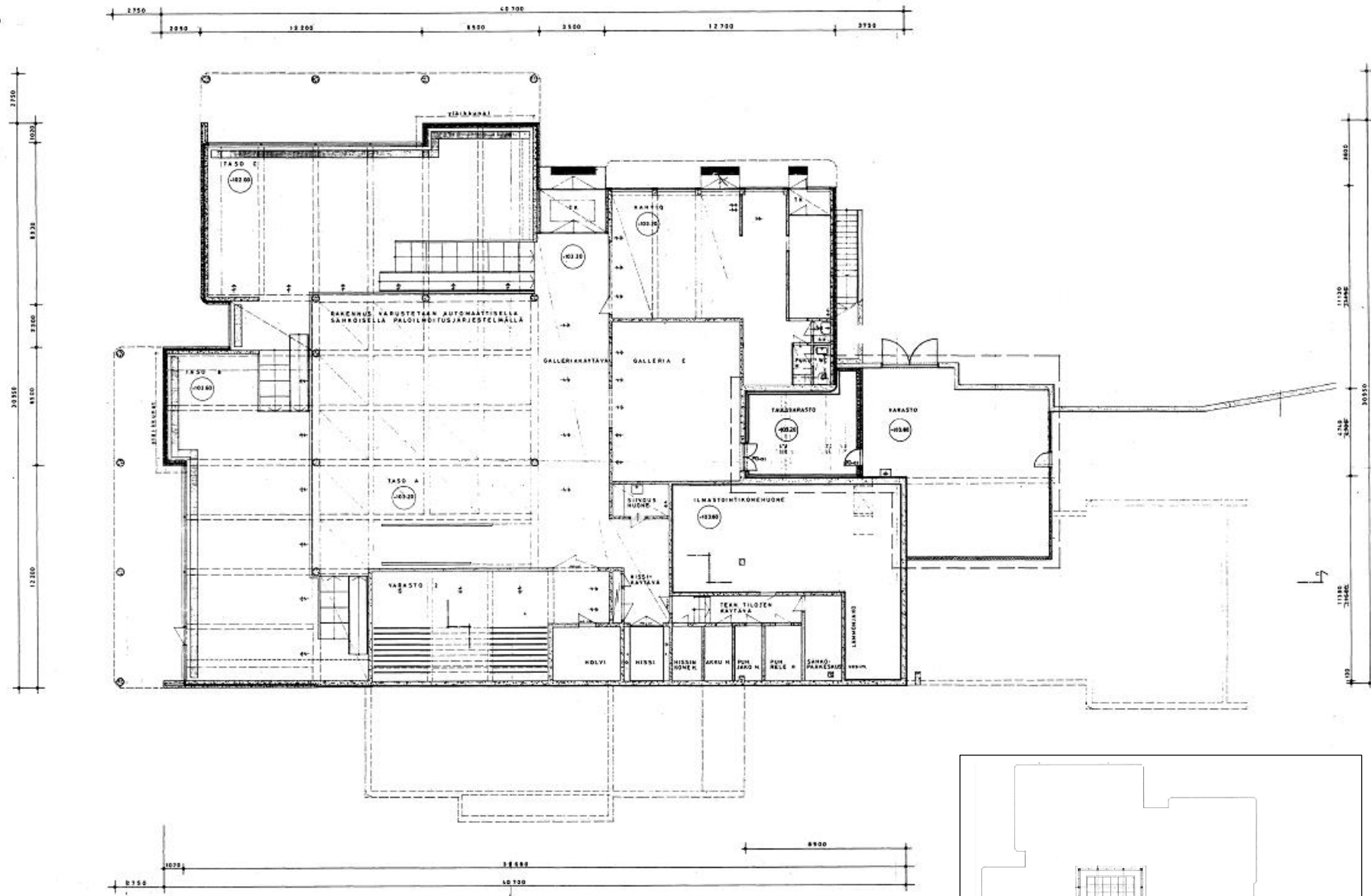
Leikkaus idästä, galleria C.

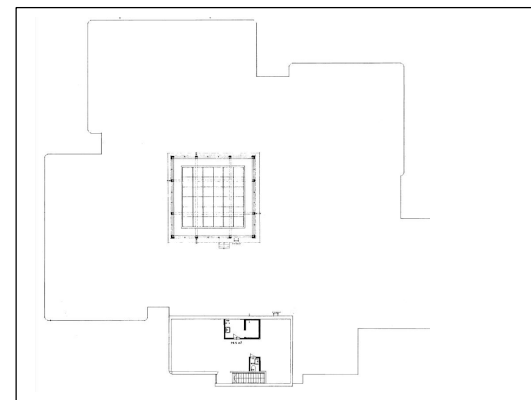
Leikkaus pohjoisesta.

Leikkaus etelästä.

Pohjapiirros, toinen kerros. Lisäkuvassa pohjapiirros, kolmas kerros (entinen talonmiehen asunto)

LIITE 2 Huonetilakortit

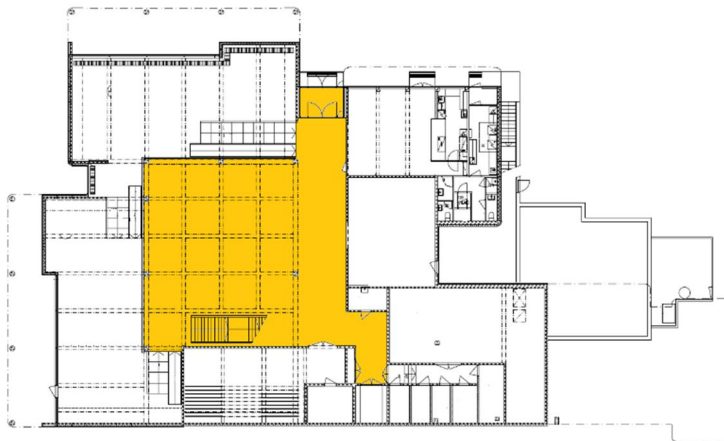
Rakennushistoriallisen selvityksen tilakohtaiset tiedot taidemuseorakennuksen sisätiloista on esitetty huonetilakortein (17 kpl). Tarkastelussa yksittäiset huoneet on yhdistetty tarkoituksenmukaisiksi kokonaisuuksiksi. Huonetilojen numerointi vastaa Tampereen kaupungin tilakeskuksen käytössä olevaa huonenumerointia.

NRO	KRS	TILAN NIMI	HUONENUMEROT
1	1. krs	Taso A + Galleriakäytävä	101-102, 115-118
2	1. krs	Taso B	109
3	1. krs	Taso C	105
4	1. krs	Varasto 2	112
5	1. krs	Tekninen keskus	134-141
6	1. krs	Galleria E	131
7	1. krs	Tauluvarasto ja verstaas	132-133
8	1. krs	Kahvio ja keittiö	119-130
9	2. krs	Keskigalleria	202
10	2. krs	Galleria A	205
11	2. krs	Galleria B	206
12	2. krs	Galleria C	207
13	2. krs	Varasto (Galleria D)	209
14	2. krs	Aula	203, 207, 219-221
15	2. krs	Varasto 1 ja pakkaus	210, 213
16	2. krs	Toimistosiiپی	223-237
17	3. krs	Työtila ja tauluvarasto	301-305

SISÄTILAT 1. kerros Taso A + Käytävä Nro 101-102, 115-118

Alakerroksen keskellä sijaitseva matalahko näyttelytaso, josta on avoin yhteys muille tasoille. Katossa betonipalkit ja niiden välitilaa kattavat metallilevyt muodostavat ruudukkomaisen näkymän. Näyttelytila rajautuu betoniin puoliseiniin ja pyöreisiin pilareihin. Sen itäpuolella on avoin galleriakäytävä, josta käynnit ulos, kahvilaan ja hissiaulaan.

- Lattia Sementtimosaiikkilaatta, uusittu, 30 x 30 cm, luonnonvalkoinen, sauma hiekanvärinen. Portaikossa tekstiilimatto, harmaa.
- Jalkalista Matala sementtimosaiikkilaatta, luonnonvalkoinen, sauma hiekanvärinen.
- Seinät Muottilaudoitettu betoni, käsittelemätön pinta, harmaa.
- Katto Muottilaudoitettu betoni, käsittelemätön pinta, harmaa. Palkiston välisosissa nelionmuotoiset polttomaalatut, rei'itetyt ja eristetyt metallilevyt, harmaanruskea, koko 60 x 60 cm. Käytäväosassa vastaavat rimat, leveys 90 mm.
- Valaistus Nelionmuotoiset loistevalaisimet 64 kpl, harmaanruskea, alkuperäisen kaltaiset.
- Muuta Tilassa tarvittaessa käytettävät vitriinipöydät ovat alkuperäiset, samoin siirrettävät, rautatankojen kannattelemat väliseinät.

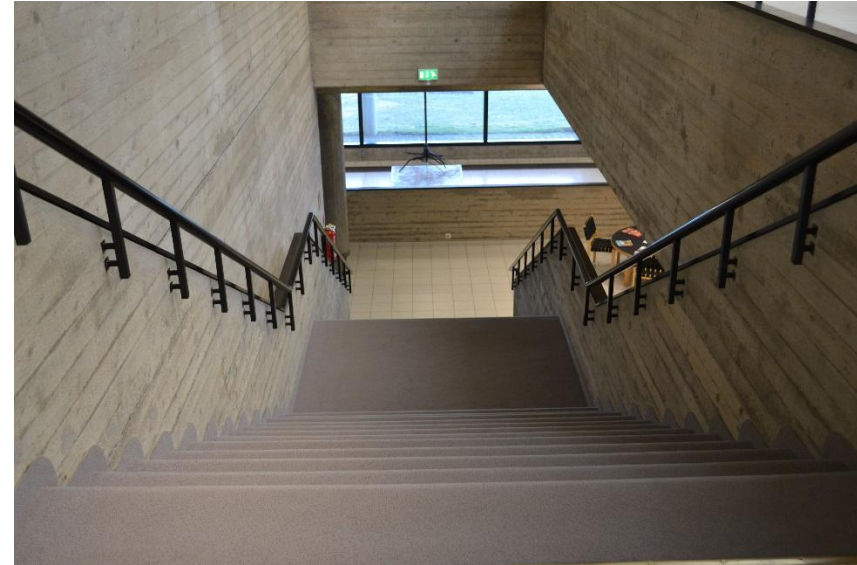
Näkymä koillisesta. Laattalattia uusittiin 1980/90-luvulla kokolattiamaton tilalle.

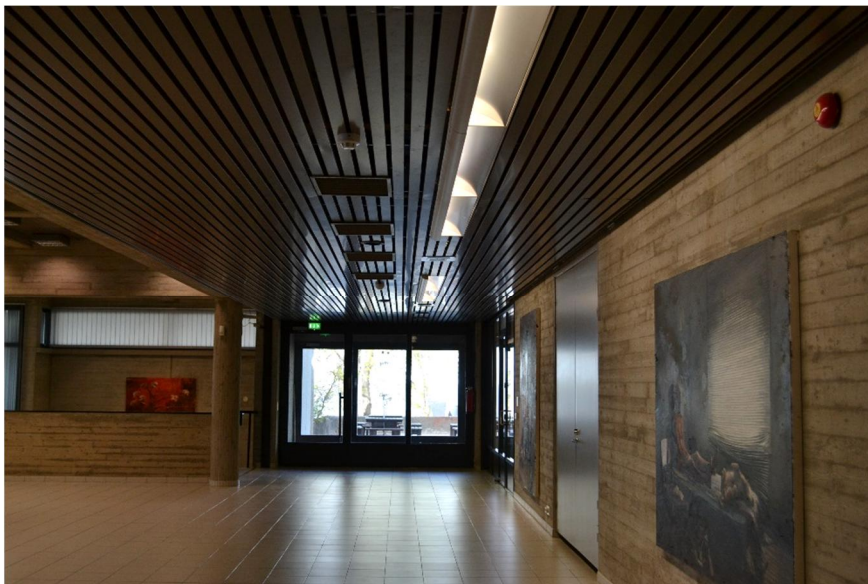
Näyttelytason eteläpäätyä hallitsee betoninen portaikko.

Näkymä C-tasolta. Matalammalla keskitasolla korostuu keinovalaistuksen tarve, kun taas sitä reunustavat tasot B ja C saavat enemmän luonnonvaloa.

Kerroksia yhdistävä portaikko on sävyiltään alakerroksen materiaalimaailmaa. Tekstiilimatto on uusittu muutamaa otteeseen.

Käytävänäkymä kohti alakerran sisäänkäyntiä. Oikealla galleria E.

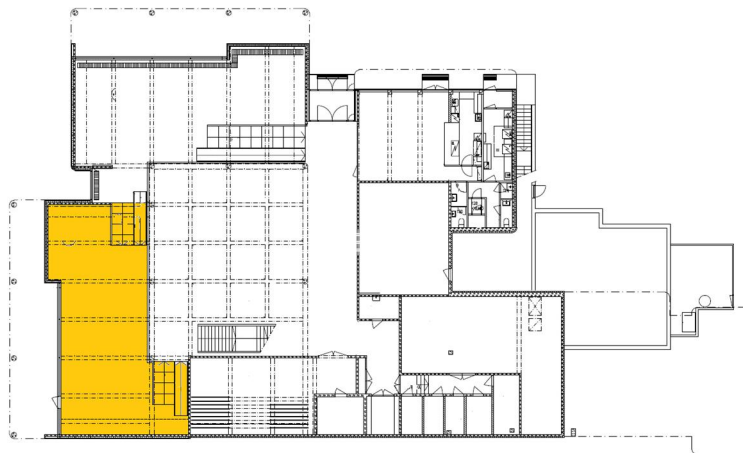

Tasolta on avoin yhteys muille näyttelytasolle ja maisemaikkunoihin. Betonikaiteen päällisyys on maalattua tammea.

SISÄTILAT 1. kerros Taso B Nro 109

Alakerroksen kookkain, läntinen näyttelysali on alkuperäisesti suunniteltu veistotaiteen esittelyyn, ja siellä on veistoksille edullinen epäsuora sivuvalo. Suuret maisemaikkunat avaavat tilan puistomaisemaan. Salista on porrasluiskien kautta yhteys tasoille C ja A.

- Lattia Sementtimosaiikkilaatta, alkuperäinen, koko 30 x 30 cm, luonnonvalkoinen, sauma hiekanvärinen. Portaikossa ja luiskassa tekstiilimatto, harmaa.
- Jalkalista Matala sementtimosaiikkilaatta, luonnonvalkoinen, sauma hiekanvärinen.
- Seinät Muottilaudoitettu betoni, käsittelemätön pinta, harmaa.
- Katto Muottilaudoitettu betonipalkisto, käsittelemätön pinta, harmaa.
- Ikkunat Maalattu teräskehys, musta. Osana ikkunaseinää teräskehyksinen, yksiruutuinen ovi, musta. Yläikkunat matala suorakaiteinen ikkuna, maalattu metallikehys, mustanruskea.
- IV Lattiatasossa metallinen säleikkö, jonka alla lämpöpatterit, leveys 45 cm, harmaa.
- Valaistus Neliönmuotoiset loistevalaisimet 16 kpl, magenta, alkuperäiset. Kattopalkiston välitilaan upotetuissa kiskoissa uudemmat kohdevalaisimet, valkoinen.

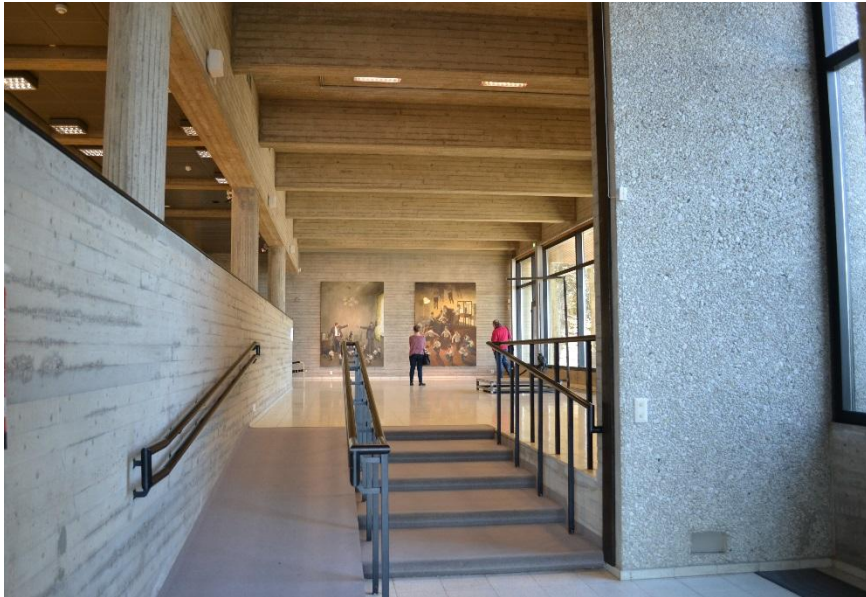
Näkymä veistospuistoon. Pelkistetty loggia yhdistää näyttelysalin ulkotilaan.

Salin pohjoispääty on suljetumpi, yläikkunoiden valaisema tila.

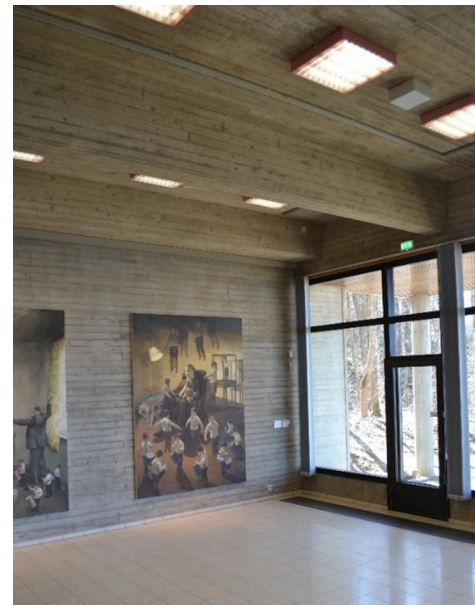
Alakerran näyttelytasot rytmittyvät levollisesti. Näkymä kohti tasoa C, oikealla A.

Tasot C ja B yhdistyvät pienen väliaulan ja porrasluiskan kautta. Pesubetoni

Yksityiskohta salin eteläpäädyistä. Seinien muottibetonipinta rajautuu kauniisti kattopalkistoon. Ylhällä ripustuskiisko, vaikka nykyisin ripustukset tehdään pääosin suoraan seinään.

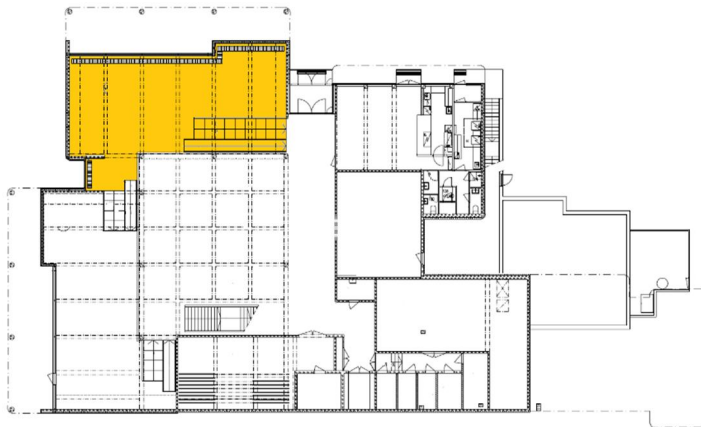

Varauloskäynti maisemaikkunan yhteydessä on alkuperäinen. Loistevalaisimia kiertävä kohdevalokisko on 1980/90-luvulta.

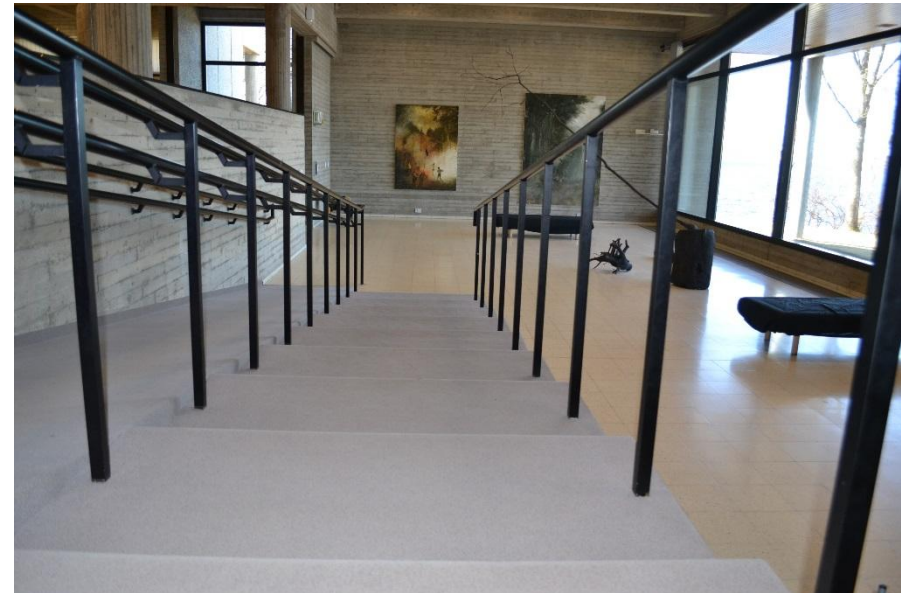
SISÄTILAT 1. kerros Taso C Nro 105

Alakerroksen pohjoinen näyttelysali on alkuperäisesti suunniteltu veistotaiteen esittelyyn, ja siellä on veistoksille edullinen epäsuora sivuvalo. Suuret maisemaikkunat avaavat tilan puistomaisemaan. Saliin johtaa pitkä porrastuiska galleriakäytävän tasolta. Eteläkulmasta on pienen väliaulan kautta yhteys tasolle B.

- Lattia Sementtimosaiikkilaatta, alkuperäinen, koko 30 x 30 cm, luonnonvalkoinen, sauma hiekanvärinen. Portaissa tekstiilimatto, harmaa.
- Jalkalista Matala sementtimosaiikkilaatta, luonnonvalkoinen, sauma hiekanvärinen.
- Seinät Muottilaudoitettu betoni, käsittelemätön pinta, harmaa. Väliaulassa vaalearouheinen pesubetoni.
- Katto Muottilaudoitettu betonipalkisto, käsittelemätön pinta, harmaa.
- Ikkunat Kookkaat 2-ruutiset maisemaikkunat, maalattu teräskehys, musta. Yläikkunat vastaavat 1-ruutuiset, matala suorakaide.
- IV Lattiatasossa metallinen säleikkö, jonka alla lämpöpatterit, leveys 45 cm, harmaa.
- Valaistus Neliönmuotoiset loistevalaisimet, 17 kpl, magenta, alkuperäiset. Kattopalkiston välitilaan upotetuissa kiskoissa uudemmat kohdevalaisimet, valkoinen.

Näkymä portailta näyttelysaliin. Ikkunat on varustettu valkoisin lamelliverhoin.

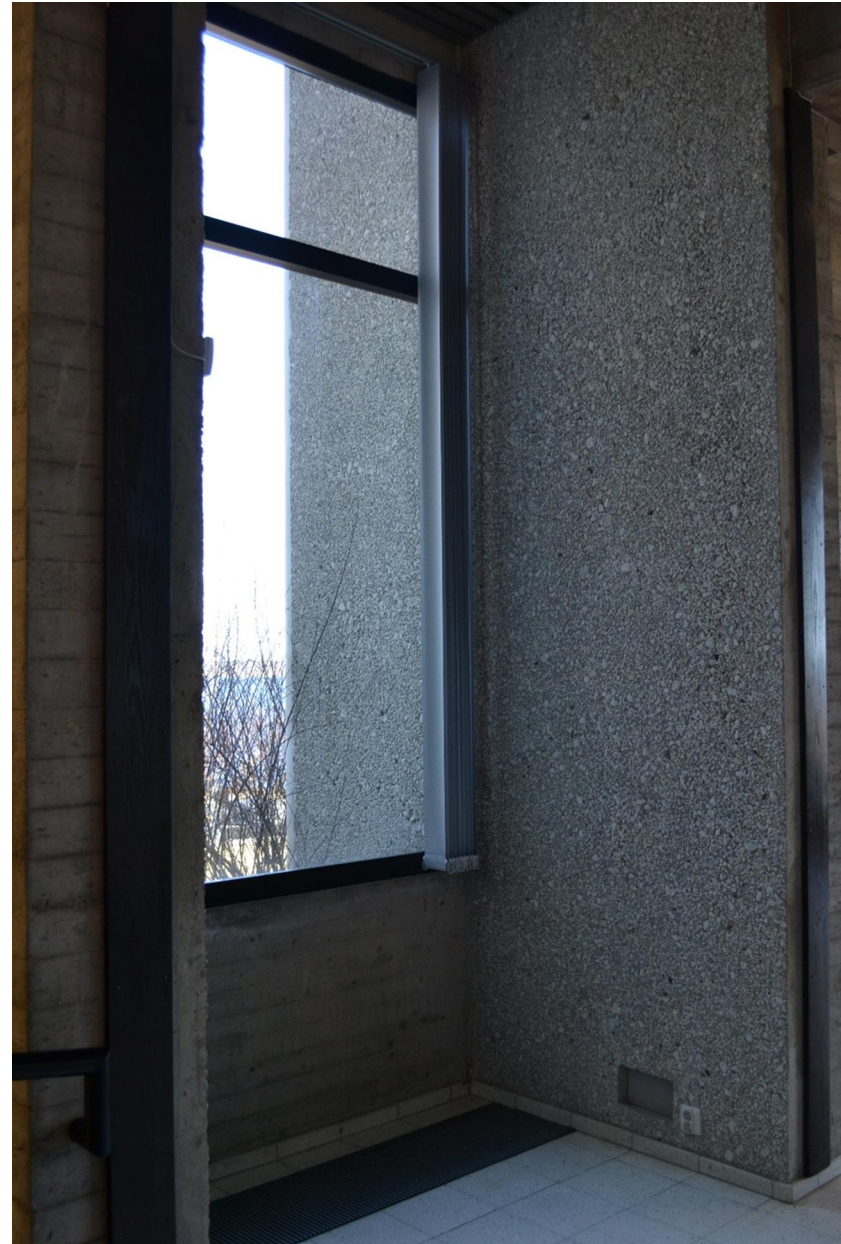
Porraskaiteet ovat maalattua metallia ja irrotettavissa teosten kuljetusta varten.

Näkymä itään kohti ylätasoa ja kahvilaa.

Salin itäpäätyn muodostuu suljetumpi, yläikkunoin valaistu tila.

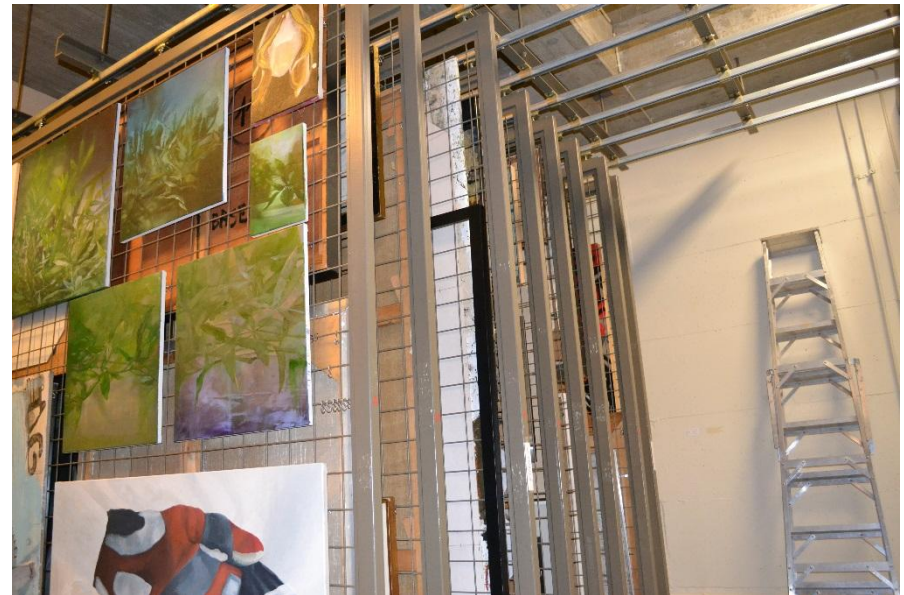
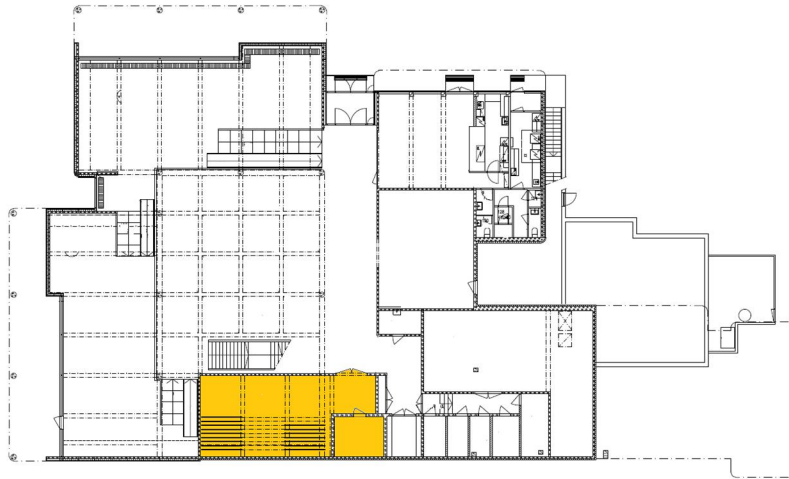

aulassa julkisivun pesubetoni jatkuu sisätilaan.

SISÄTILAT 1. kerros Varasto 2 Nro 112

Alakerroksen eteläsivulla sijaitseva ikkunaton taulu- ja veistosvarasto on rakenteeltaan ja pinnoiltaan selkeä käyttötila. Tilan kulmassa on vahvistettu, metalliovellinen holvi. Maalausten varastointiin tarkoitetut rautaristikotelineet ovat alkuperäiset ja arkkitehdin suunnittelemat. Rakennustoimikunta tutustui vastaaviin telineisiin opintomatallaan.

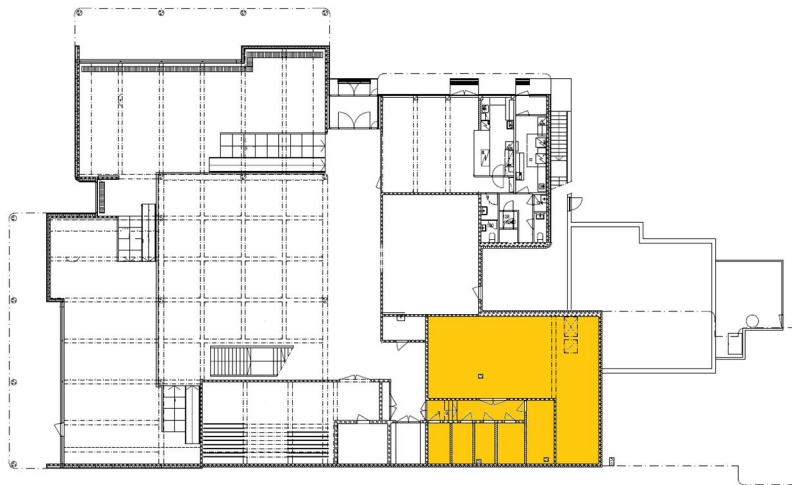
- Lattia Maalattu betoni, harmaa.
 Jalkalista Muovilista, harmaa.
 Seinät Maalattu betoni, valkoinen.
 Katto Muottilaudoitettu matala betonipalkisto, käsittelemätön pinta, harmaa.
 Ovet Maalattu umpiovi metallia, vaalenharmaa.
 Valaistus Loistevalaisimet, I-muoto, vaaleanharmaa.
 Kiinteä sisustus Teräskiskoihin ripustetut teräsverkkoalustat maalausten kiinnittämiseen, alkuperäiset.

SISÄTILAT 1. kerros Tekninen keskus Nro 134-141

Alakerroksen eteläsivulle, rakennuksen maanalaiseen osaan sijoittuu suuri ilmastointi- ja lämmönjakohuone sekä muiden teknisten tilojen rivistö käytävän varressa. Tiivis kokonaisuus on tiloiltaan alkuperäisessä muodossa, vaikka tekniikkaa on uudistettu.

- Lattia Konehuoneessa maalattu betoni, vaaleanharmaa. Käytävässä ja muissa huoneissa muovimatto, harmaa.
- Jalkalista Muovilista, harmaa.
- Seinät Kantavat seinät maalattu betoni, valkoinen. Väliseinät maalattu kalkkihiekkatiili, valkoinen.
- Katto Konehuoneess maalattu rei'itetty teräslevy, valkoinen. Muissa tiloissa maalattu betoni, valkoinen.
- Ovet Maalattu umpioivi metallia, valkoinen. Helat messinginväriset.
- Valaistus Loistevalaisimet, I-muoto, vaaleanharmaa. Huoneissa avoimet loisteputket.

Ilmastointi- ja kosteussäätelylaitteisto vie konehuoneesta suurimman tilan.

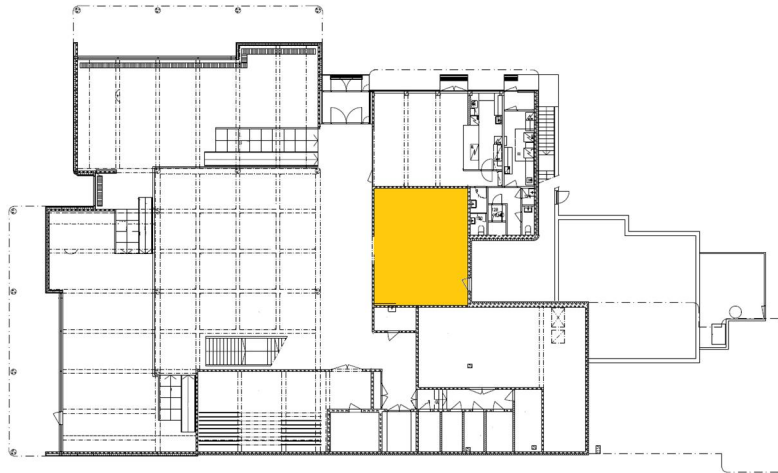

Lämmönjakohuone tilan itäpäädyssä.

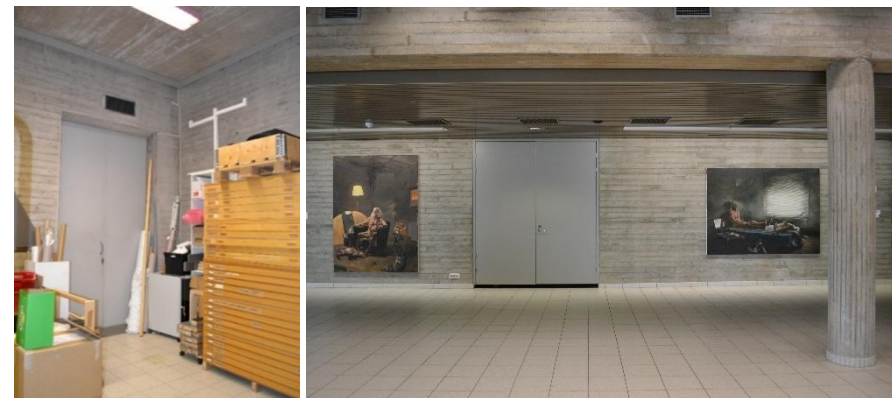
SISÄTILAT 1. kerros Galleria E Nro 131

Alakerroksen näyttelytiloja täydentämään suunniteltiin ikkunaton galleriatila, joka oli alkuperäisesti tarkoitettu kineettisen taiteen näyttelysaliksi ja jota erotti musta verho. Vuoden 1991 jälkeen sali palveli mm. mediatilana ja muuttui vähitellen kokonaan suljetuksi teosvarastoksi. Tilassa on edelleen hahmotettavissa näyttelysalin avaruus, ja sen materiaaleissa toistuu näyttelytilojen ilme riisuttuna.

- Lattia Sementtimosaiikkilaatta, uusittu, 30 x 30 cm, luonnonvalkoinen, sauma hiekanvärinen.
- Jalkalista Matala sementtimosaiikkilaatta, 30 x 30 cm, luonnonvalkoinen.
- Seinät Muottilaudoitettu betoni, käsittelemätön pinta, harmaa.
- Katto Muottilaudoitettu betoni, tasainen, käsittelemätön pinta, harmaa
- Kattolista Sisäkaton reunaa kiertää metallinen ripustuslista, harmaa.
- Valaistus I-muotoiset loisteputkivalaisimet, magenta. Alkuperäiset.

Näkymä tilan takaseinälle. Kolmio on kuulunut kineettisen taideteoksen esillepanoon.

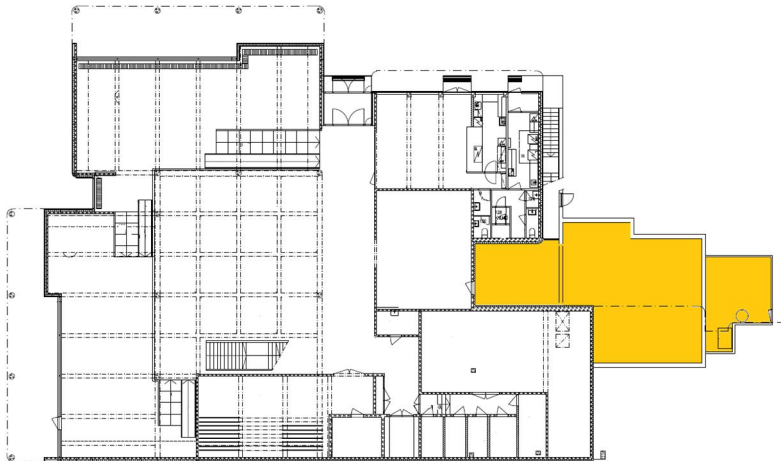

Sisänäkymä. Ovesta käynti tauluvarastoon. Oikealla näkymä tasolta A. Galleriatilan alun perin avoin käyntiaukko on suljettu metalliovellalla.

SISÄTILAT 1. kerros Tauluvarasto ja verstaas Nro 132-133

Nämä kaksi ikkunatonta tilaa on alun perin suunniteltu kylmiksi varastotiloiksi. Galleria E:n viereinen pienehkö huone (132) eristettiin vuonna 1997 lämpimäksi tauluvarastoksi, ja suurempi varastotila (133) otettiin verstaskäyttöön. Samassa yhteydessä puhkaistiin pariovi pohjoiseen julkisivuun. Verstaastilan jatkeena on pieni välihuone ja siitä käynti kylmään alustatilaan. Väliseinät ovat tiilestä.

- Lattia** Tauluvarastossa muovimatto, vaaleanharmaa. Verstaassa maalattu betoni, harmaa.
- Seinät** Tauluvarastossa maalattu aaltopelti, harmaa. Verstaassa käsittelemätön kovalevy, vaalea.
- Katto** Tauluvarastossa maalattu aaltopelti, harmaa. Verstaassa muottilaudoitettu matala betonipalkisto, käsittelemätön pinta, harmaa. Välihuone eristelevy, vaalea.
- Ovet** Väliovina maalatut, umpinaiset metalliovet, vaaleanharmaa. Verstaan ulko-ovi metallikehyksinen peiliovi värikäsiteltyä metallia, mustanruskea.
- Valaistus** Tauluvarastossa I-muotoiset loisteputkivalaisimet. Verstaassa avoimet loisteputket.

Tauluvarasto on kauttaaltaan vuorattu aaltopellillä.

Verstaassa on loivasti laskeva pulpettikatto. Päädyssä ovi tekniseen tilaan.

HUONETILAKORTTI 7

Verstaaseen puhkaistu kaksoisovi ulos parantaa tilan toiminnallisuutta.

Verstaan päädyssä on pieni huone teknisille laitteille.

Verstaan ovi ulkoa. Vieressä käynti portaiden alustilaan.

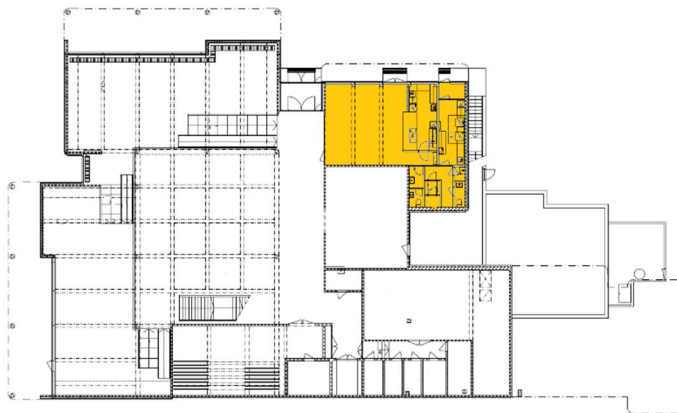

Verstastila rajautuu eteläisivultaan suoraan peruskallioon. Vasemmalla jäähdytyskone.

SISÄTILAT 1. kerros Kahvila ja aputilat Nro 119-130

Kahvila kuului alusta asti taidemuseon tilaohjelmaan. Palvelutiski on alkuperäinen, mutta sen järjestystä ja yhteyttä keittiöön on muutettu vuonna 1993. Vuonna 1995 kokolattiamaton tilalle vaihdettiin laatta. Pukutilat uusittiin 2000-luvulla ja lisättiin yleisö-wc. Kahvion kalustus on alkuperäinen Seinille on sijoitettu mm. Birger Kaipiaisen keramiikkatöitä, millä on yhteys museon historiaan: Sara Hildénin taidekeräilijän ura käynnistyi kotimaisesta keramiikasta. Kahvion tila jatkuu suurehkolle pohjoisterassille.

- Lattia Sementtimosaiikkilaatta, uusittu, koko 30 x 30 cm, luonnonvalkoinen, sauma hiekanvärinen.
- Jalkalista Matala sementtimosaiikkilaatta, luonnonvalkoinen, sauma hiekanvärinen.
- Seinät Tasoitettu ja maalattu betoni, valkoinen.
- Katto Polttomaalattu metallirima, leveys 90 mm, harmaanruskea.
- Ikkunat Kookkaat 1-ruutuiset ikkunat. Maalattu teräskehys, musta.
- Ovet Ulko-ovet ja väliovi näyttelystä alkuperäiset. Anodisoitu teräskehys, mustanruskea.
- Valaistus Lierionmuotoiset akryylikupuiset valaisimet 12 kpl, keltainen, Lisäksi kiskoon asennettuna soihtumaiset kohdevalaisimet, hopeanharmaa. Molemmat valaisintyypit alkuperäisiä.

Näkymä palvelutiskille. Tiskin oikealla puolella oli alun perin musta heiluriovi keittiöön, nyt välikössä on yleisö-wc.

Kahvilassa on noin 50 asiakaspaikkaa. Artekin kalustus on alkuperäinen.

HUONETILAKORTTI 8

Kahvilan lieriökupuista valaisinta ei ole muualla museossa. Myös soihtumainen hopeanharmaa kohdevalaisintyyppi on alkuperäinen.

Vanha heiluriovi keittiöön. Yleiscö-wc:ssä on muovimattolattia.

Birger Kaipiaisen keramiikkateokset kuuluvat alkuperäiseen ripustukseen. Keittiön ulko-ovissa on alkuperäiset, kovamuoviset kädensijat.

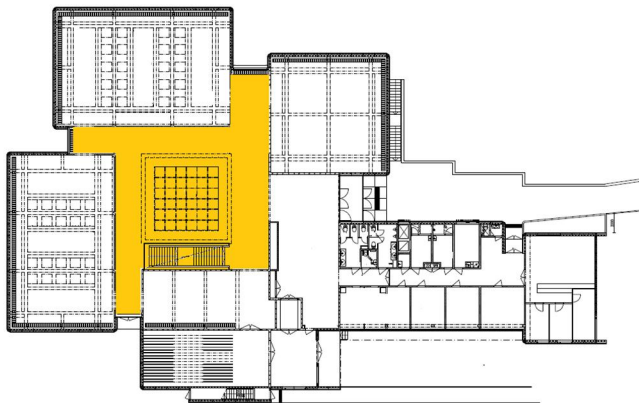

Terassi kesäaasussa. Ulkokalusteet ovat alkuperäiset.

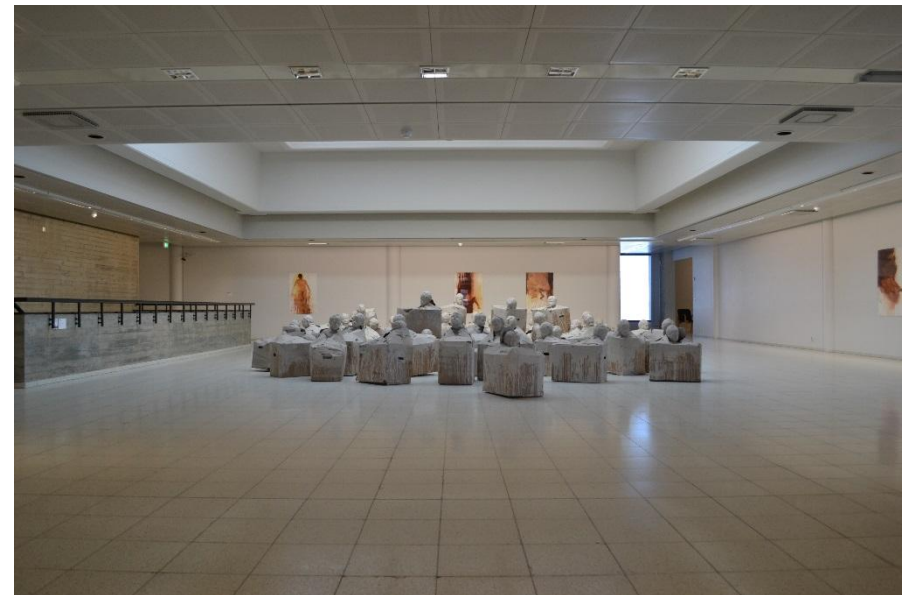
SISÄTILAT 2. kerros Keskigalleria Nro 202

Yläkerroksen näyttelytilojen ytimenä on suuren kattolyhdyn valaisema keskigalleria, josta on yhteys kaikkiin muihin näyttelysaleihin. Aukiomainen tila antaa mahdollisuuden kookkaiden teosten sijoittamiseen suoraan lattiapinnalle. Keski-aukion kulmauksista on ikkunaan päättyvien käytävien kautta maisemallinen yhteys museota ympäröivään veistospuistoon.

- Lattia Sementtimosaiikkilaatta, alkuperäinen, koko 30 X 30 cm, luonnonvalkoinen, sauma hiekanvärinen.
- Jalkalista Matala sementtimosaiikkilaatta, luonnonvalkoinen.
- Seinät Itä- ja eteläseinä betonia, länsi- ja pohjoisseinät tiilirakenteiset. Verhouksena maalattu lasikuitutapetti, valkoinen. Portaikon kaide käsittelemätöntä betonia, harmaa. Käsijohteena pyöreä metalliputki, musta. Kaiteen päällyys maalattua tammea, musta.
- Katto Kattolyhdyssä muottilaudoitettu betoni, maalattu valkoinen. Alaslasketuissa katoissa neliönmuotoiset, polttomaalatut, rei'itetyt ja eristetyt metallilevyt, valkoinen, koko 60 x 60 cm.
- Ikkunat 36-ruutuinen kattoikkuna, koko n. 7 x 7 m. Puitteet maalattua metallia, musta. Ruuduissa akryyllilevyt, mattavalkoinen.
- IV Käytävätilojen päissä lattiatasossa metallisäleikkö, jonka alla lämpöpatterit, leveys 45 cm, harmaa.
- Valaistus Alaslasketuissa katoissa osittain upotetut, putkimaiset loistevalaisimet, valkoinen. Uusittu 2000-luvulla.

Kattolyhty on taidenäyttelytilan klassinen aihe.

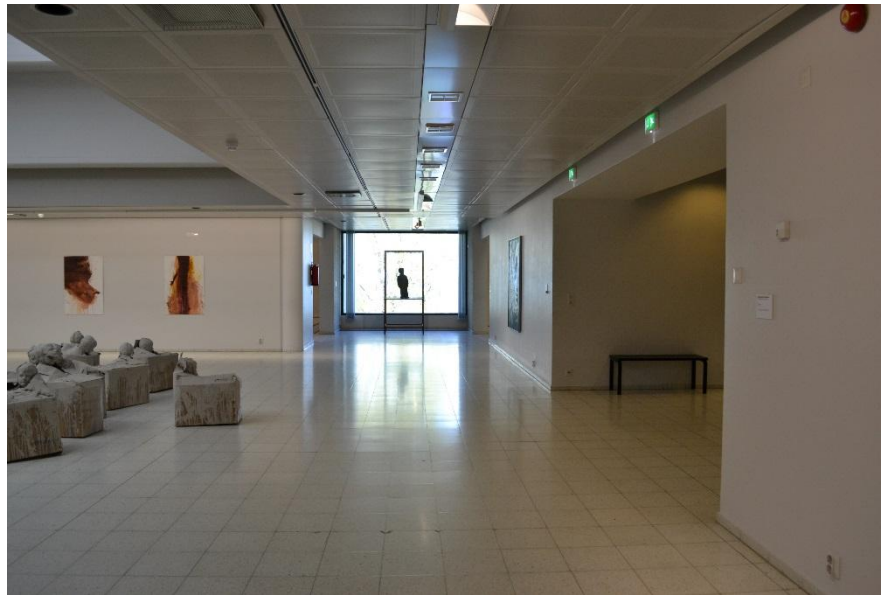

Näkymä aulasta keskigalleriaan. Sementtimosaiikkilattia on alkuperäinen.

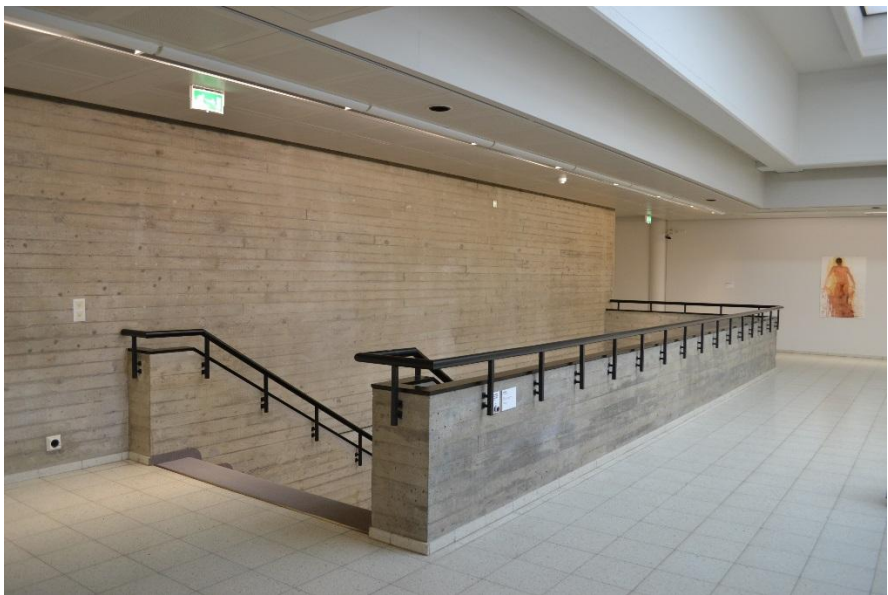
HUONETILAKORTTI 9

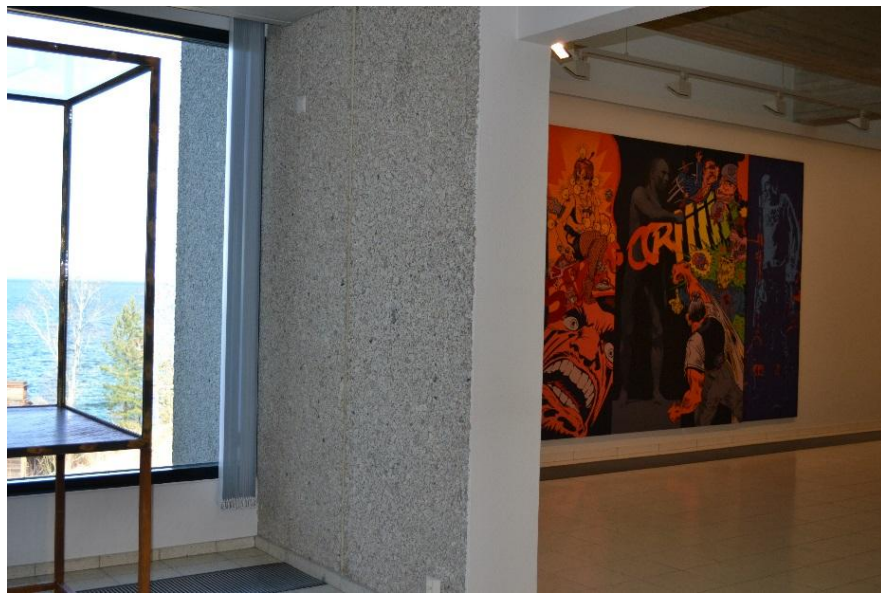
Näkymä etelästä. Puolipylväät rytmittävät tilan pitkiä seiniä.

Käytävien päissä näyttelytila yhtyy maisemaan.

Portaikossa kohtaavat yläkerran vaaleat pinnat ja alakerran raakabetoniseinä.

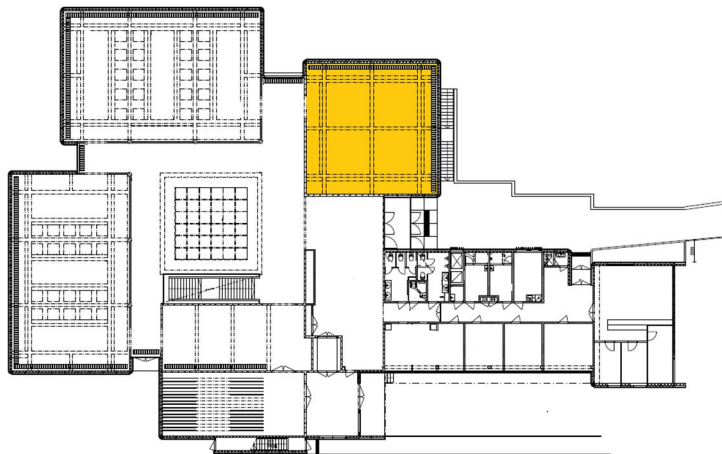

Julkisivun pesubetonipinta jatkuu visuaalisesti sisätilaan. Oikealla galleria A.

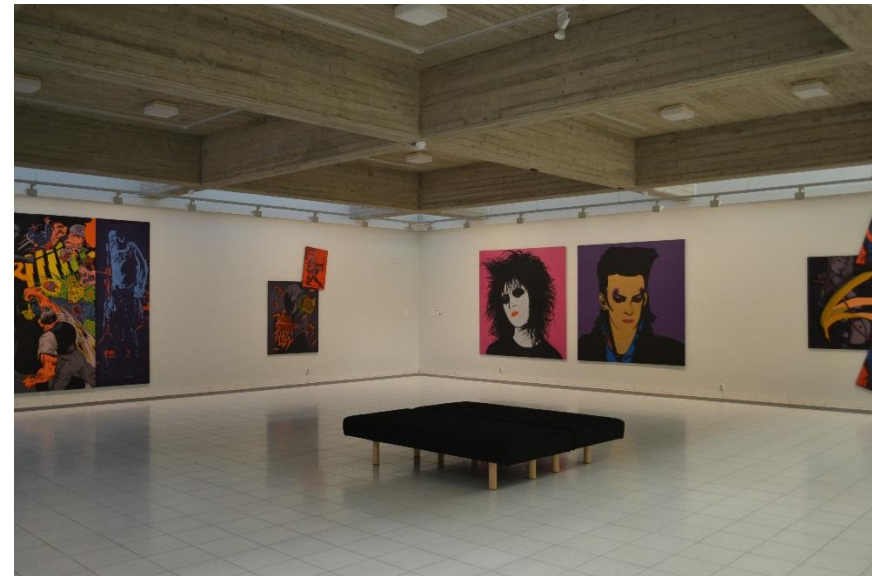
SISÄTILAT 2. kerros Galleria A Nro 205

Neliönmuotoinen näyttelysali suunniteltiin alun perin vaihtuvien näyttelyjen tilaksi, mutta on nykyisin niin kokoelma- kuin vaihtuvien näyttelyjen käytössä. Muiden yläkerroksen gallerioiden tavoin salissa on maalaustaiteelle edullinen epäsuora ylävalo. B- ja C-gallerioista poiketen A-salissa ei ole katettu kattopalkiston välitiloja metallirimoin.

- Lattia Sementtimosaiikkilaatta, uusittu, koko 30 x 30 cm, luonnonvalkoinen, sauma hiekanvärinen.
- Jalkalista Matala sementtimosaiikkilaatta, luonnonvalkoinen.
- Seinät Betonirakenteiset ulko- ja sisäseinät. Verhouksena maalattu lasikuitutapetti, valkoinen.
- Katto Betonipalkisto, käsittelemätön pinta, harmaa.
- Ikkunat Neliömäiset yläikkunat, joissa maalattu puukehys, mustanruskea.
- IV Lattiatasossa metallisäleikkö, jonka alla lämpöpatterit, leveys 45 cm, harmaa. Seinien yläosassa matalat suorakaiteiset IV-säleiköt metallia, harmaa.
- Valaistus Kattopalkkien välissä alkuperäiset kuutiomaiset valaisimet lasia, valkoinen. Lisäksi metallikiskoon asennetut varrelliset halogeenivalaisimet metallia, 2000-luku, valkoinen.

Kompakti tila aulan vieressä houkuttelee aloittamaan näyttelykierroksen.

Betoniset kattopalkit rytmittävät neliönmuotoista tilaa. Kuutiomaiset kattovalaisimet ovat ilmeisesti alkuperäiset.

HUONETILAKORTTI 10

Valokuilu. Seinien yläosaa kiertää ikkunanauha, josta valo johtuu epäsuorasti alas.

Näkymä keskigallerian suuntaan, galleria A oikealla. Oviaukossa näkyy hienoinen korotus eri-ikäisten lattialaattojen välillä.

Valokuilurakenne salin sisäkulmauksessa. Seinien maalattu lasikuitutapetti on alkuperäinen ratkaisu, mutta itse materiaali on uusittu muutamaan kertaan.

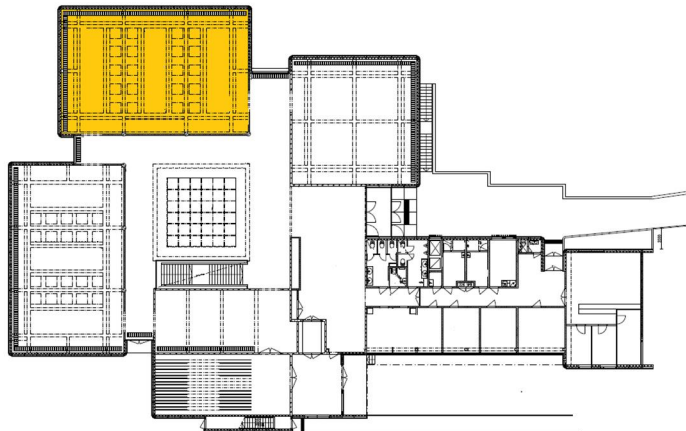

Neliömäisessä tilassa teokset keskustelevat vahvasti keskenään. Avoin lattiapinta toimii myös mm. koululaistyöpajan tilana.

SISÄTILAT 2. kerros Galleria B Nro 206

Leveähkö näyttelysali, johon johtaa kaksi oviaukkoa. Suunniteltu erityisesti maalaustaiteen näyttelytilaksi, jossa on epäsuora ylävalo. Keskiosan kattoikkunat on korvattu keinovalolla. Tasapainoiset mittasuhteet mahdollistavat erikokoisten teosten ripustuksen. Materiaalit noudattavat toisen kerroksen galleriahuoneiden kaavaa. Yksityiskohtana eteläsivulla kolme puolipylvästä, jotka on verhottu muun seinän tavoin.

- Lattia Sementtimosaiikkilaatta, uusittu, koko 30 x 30 cm, luonnonvalkoinen, sauma hiekanvärinen.
- Jalkalista Matala sementtimosaiikkilaatta, luonnonvalkoinen.
- Seinät Ulkoseinät betonia, sisäseinät tiilirakenteiset. Kaikissa verhouksena maalattu lasikuitutapetti, valkoinen.
- Katto Betonipalkisto, käsittelemätön pinta, harmaa. Väliosissa maalatut metallirimat, leveys 90 mm valkoinen.
- Ikkunat Neliömäiset yläikkunat, maalattu puukehys, mustanruskea. Entiset kattoikkunakuilut (20 kpl) on peitetty akryylilevyillä, mattavalkoinen.
- IV Lattiatasossa metallisäleikkö, jonka alla lämpöpatterit, leveys 45 cm, harmaa.
- Valaistus Peitetyissä kattoikkunakuiluissa loistevalaisimet akryylilevyjen takana. Lisäksi metallikiskoon asennetut varrelliset halogeenivalaisimet metallia, 2000-luku, valkoinen.

Galleria B on yläkerran näyttelyhuoneista suurin. Vaikutelmaa leventää jalkalista jatkuva lattian laattamateriaali.

Näkymä galleria A:sta. Gallerioiden välitilassa on kaistale pesubetonia, mikä luo mielenkiintoisen kontrastin sileiden näyttelyseinien kanssa.

Luonnonvalo kulkeutuu tilaa epäsuorasti yläkkinarivistöstä. Keskiosan kattoikkunat on peitetty mattapintaisin akryylilevyin.

Lähikuva lämmityssäleiköstä. Vastaava säleikkö on kaikilla talon ulkoseinillä.

Kattonäkymässä vuorottelevat käsittelemätön betoni, alaslasketut rimoitetut osat ja valaisinkiskot.

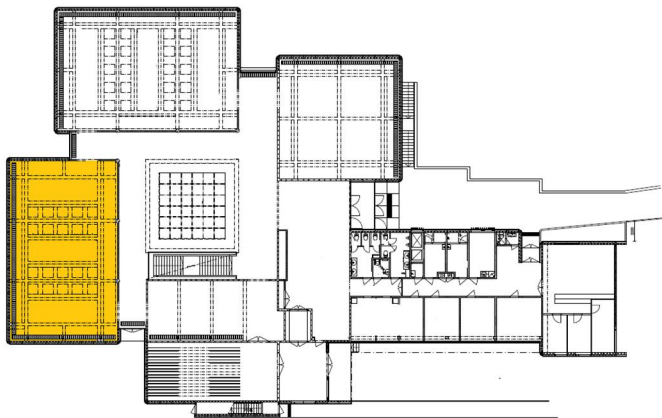

Näkymä länsiseinälle. Irtokalustus on museon alkuperäinen. Kuva Carolus Enckellin näyttelystä 2015.

SISÄTILAT 2. kerros Galleria C Nro 207

Pitkänomainen näyttelysali, johon johtaa kaksi oviaukkoa. Suunniteltu erityisesti maalaustaiteen näyttelytilaksi, jossa on epäsuora ylävalo. Keskiosan kattoikkunat on korvattu keinovalolla. Materiaalit noudattavat toisen kerroksen galleriahuoneiden kaavaa. Yksityiskohtana länsisivulla kolme puolipylvästä, jotka on verhottu muun seinän tavoin.

- Lattia Sementtimosaiikkilaatta, uusittu, koko 30 X 30 cm, luonnonvalkoinen, sauma hiekanvärinen.
- Jalkalista Matala sementtimosaiikkilaatta, luonnonvalkoinen.
- Seinät Ulkoseinät betonia, sisäseinät tiilirakenteiset. Kaikissa verhouksena maalattu lasikuitutapetti, valkoinen.
- Katto Betonipalkisto, käsittelemätön pinta, harmaa. Kattoikkunoiden välisosissa maalatut metallirimat, leveys 90 mm, valkoinen.
- Ikkunat Neliömäiset yläikkunat, maalattu metallikehys, musta. Entiset kattoikkunakuilut (20 kpl) on peitetty akryylilevyillä, mattavalkoinen.
- IV Lattiatasossa metallisäleikkö, jonka alla lämpöpatterit, leveys 45 cm, harmaa. Rimakatoissa nelikulmaiset (valkoinen) ja seinien yläosissa matalat suorakaiteiset IV-säleiköt (harmaa).
- Valaistus Peitetyissä kattoikkunakuiluissa loistevalaisimet akryylilevyjen takana. Lisäksi metallikiskoon asennetut varrelliset halogeenivalaisimet metallia, 2000-luku, valkoinen.

Betonipalkiston jäsentämässä kattonäkymässä vuorottelevat valokuilu, alaslaskettu, rimoitettu katto ja peitetyt kattoikkunat.

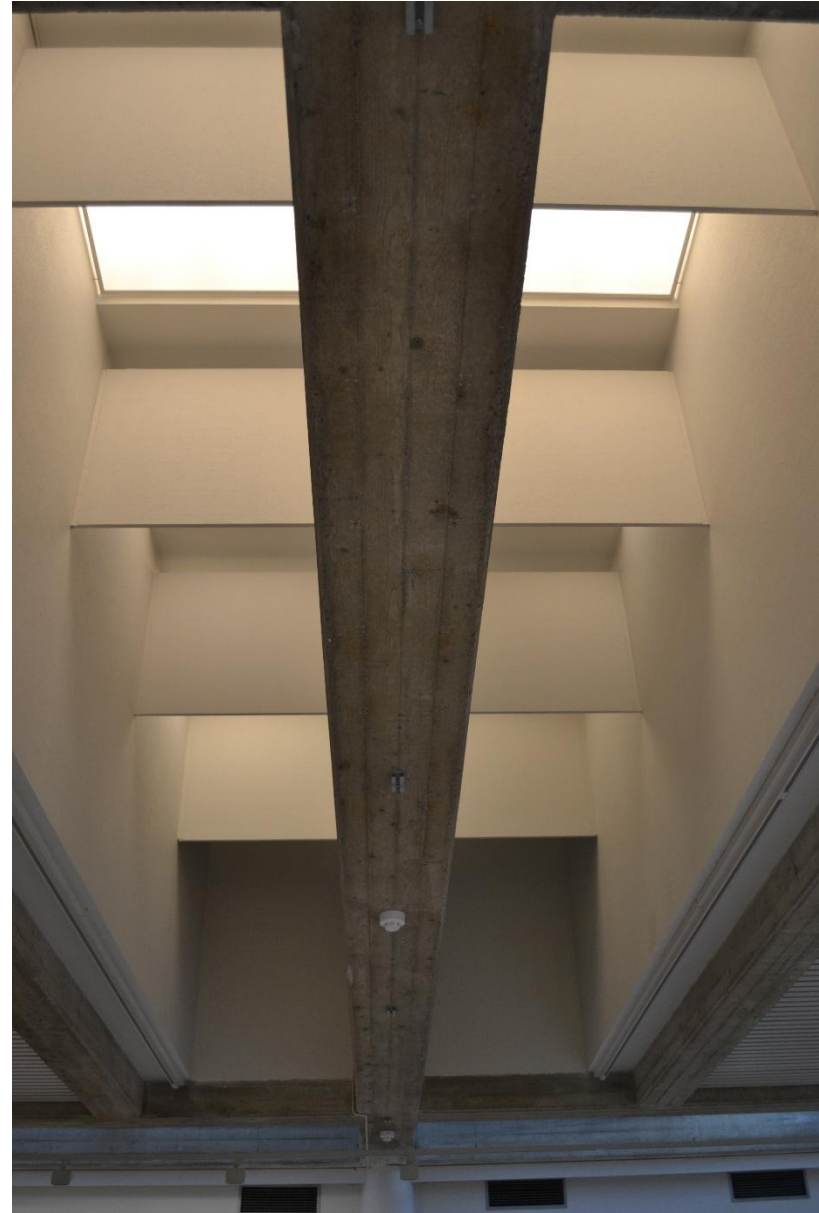
Siirrettävät väliseinät ovat alkuperäisiä ja käytettävissä molemmissa kerroksissa.

Näkymä pohjoiseen kohti B-galleriaa. Oviaukoista syntyy perspektiivinen tila.

Näkymä itään, kohti entistä grafiikan D-galleriaa, jonka oviaukko on peitetty.

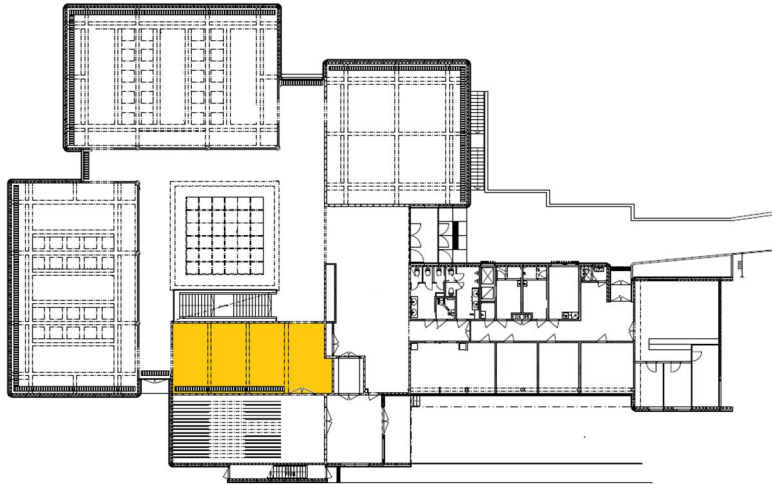

Peitetyt kattoikkunat eivät enää anna luonnonvaloa, vaan akryyllilevyjen takana kuiluissa on loistevalaisimet. Levyväliseinät ovat alkuperäiset.

SISÄTILAT 2. kerros Galleria D (Varasto) Nro 209

Galleria D suunniteltiin alun perin grafiikan näyttelytilaksi, johon arkkitehtitoimisto Ilveskoski suunnitteli myös grafiikan esittelyyn tarkoitetut pöydät. Tarpeiden muuttuessa tila otettiin varastokäyttöön vuonna 1988 ja avoimet oviaukot suljettiin. Muodot ja materiaalit jatkavat yläkerroksen gallerioiden piirteitä, mittakaavan ollessa kuitenkin pienempi. Muita gallerioita matalammassa tilassa ei ole kattoikkunoita tai valokuiluja.

- Lattia Sementtimosaiikkilaatta, uusittu, koko 30 x 30 cm, luonnonvalkoinen, sauma hiekanvärinen.
- Jalkalista Matala sementtimosaiikkilaatta, luonnonvalkoinen.
- Seinät Tasoitettu, maalattu betoni, valkoinen.
- Katto Matala betonipalkkisto, käsittelemätön pinta, harmaa.
- Ovet Maalattu metallinen laakaovi, vaaleanharmaa.
- IV Lattiatasossa metallisäleikkö, jonka alla lämpöpatterit, leveys 45 cm, harmaa.

Nykyasussaan tilan ilme on varastolle tyyppillinen.

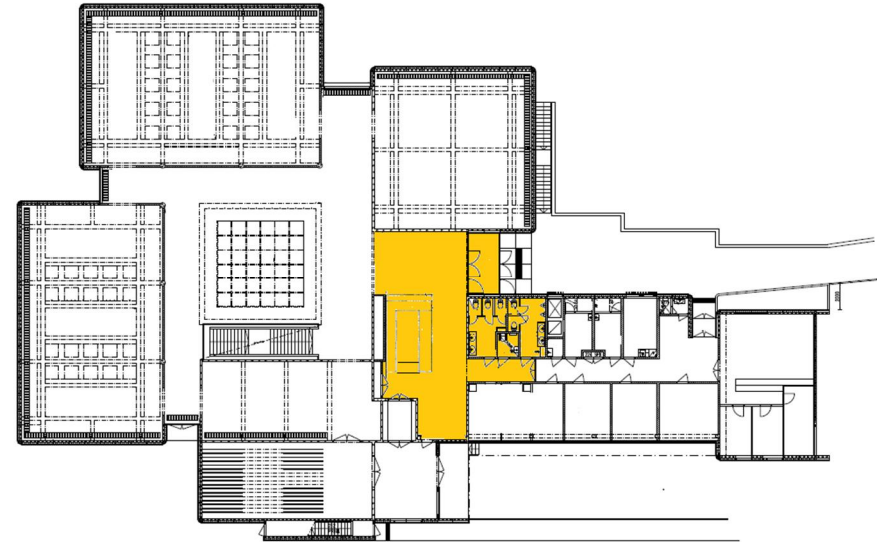

Yksityiskohta koillisnurkassa: tila ilmanvaihtoputkistolle.

SISÄTILAT 2. kerros Aula Nro 203, 207, 219-221

Sisäänkäyntikerroksen yleisöaula on eleeeton ja ilmava tila, joka johdattaa museokävijän gallerioihin. Materiaalit ovat yksinkertaisen arvokkaita, rakennusaikakauden julkiselle kulttuuritalle tyypillisiä. Lattialaatoitus ja katto ovat alkuperäiset, samoin lipunmyyntitiski, naulakot ja osin valaisimet. Yleisön wc-tilat uudistettiin 2000-luvulla.

- Lattia** Sementtimosaiikkilaatta, alkuperäinen, koko 30 x 30 cm, luonnonvalkoinen, sauma hiekanvärinen.
- Jalkalista** Matala sementtimosaiikkilaatta, luonnonvalkoinen, sauma hiekanvärinen.
- Seinät** Tasoitettu ja maalattu betoniseinä, valkoinen.
- Ikkunat** Poistetut kattoikkunat on peitetty akryylilevyin, mattavalkoinen.
- Katto** Alaslasketussa katossa neliönmuotoiset, polttomaalatut, rei'itetyt ja eristetyt metallilevyt, harmaanruskea. Naulakkotilan matalammassa osassa alkuperäiset poikittaiset polttomaalatut metallirimat, leveys 90 mm, harmaa. Alkuperäiset.
- Ovet** Ulko-ovet ja väliovi toimistoon metallikehyksinen lasiovi, mustanruskea, messinkiset helat. Väliovet WC-tiloihin puinen, maalattu laakaovi, mustanruskea, messinkiset helat.
- IV** Aulan katossa pyöreälaippaiset metalliset ilmastointiventtiilit. Naulakkotilassa suorakaiteen muotoiset ilmastointisäleiköt.
- Valaistus** Aulan katossa upotetut neliönmuotoiset loistevalaisimet. Naulakkotilassa upotetut, pyöreät valaisimet, metallikehys, ilmeisesti alkuperäiset. Tiskin yllä metallikannakkein jonoksi ripustetut loistevalaisimet, puukotelossa, mustanruskea.
- Kalustus** Alun perin U-muotoon piirrettyä lipunmyyntitiskiä on hiukan muokattu ja korjattu, mutta rakenteet ja pinnat ovat pääosin alkuperäisiä. Voimakas vaakanelointi, pyöristetyt kulmat. Sisäänvedetty sokkeli. Tammea, maalattu, mustanruskea. Takana kaapisto laakaovin. Messinkiset helat.

Alkuperäinen lipunmyyntitiski valaisimineen luo tilaan hillityn arvokkaan ilmeen.

Tummat ovet kehystävät avonaista sisäänkäyntiä. Julkisivun pesubetonipinta jatkuu tuulikaapin seinissä.

Naulakkotila aulan perällä on lähes alkuperäisessä asussaan. Valkoinen kaapisto on uudempi lisä. Oikealla rakennuksen ainoa hissi.

Näkymä aulasta kohti toimistoa. Vasemmalla yleisö-wc:t.

Lattiapintojen raja. Aulassa alkuperäinen sementtimosaiikkilaatta, toimistokäytävässä 1990-luvulla asennettu muovi-laatta.

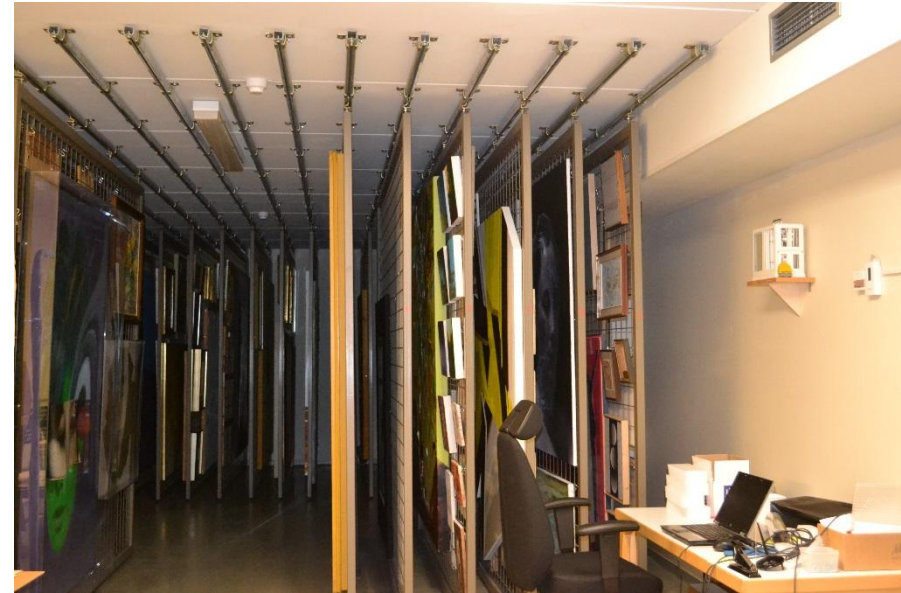
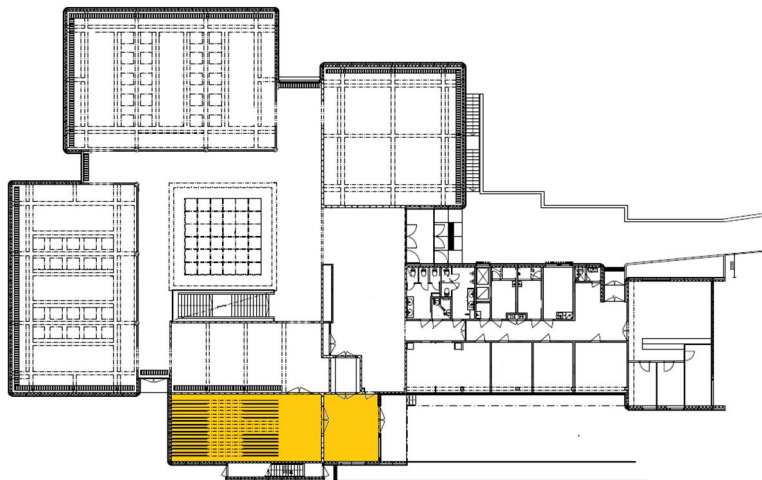

Wc-tilat on saneerattu 2000-luvun hillittyyn tyyliin. Sisäkatto alkuperäinen.

SISÄTILAT 2. kerros Varasto 1 ja pakkaus Nro 210, 213

Näyttelytilojen taakse, rakennuksen eteläisivulle sijoittuvat pitkänomainen varasto ja sen viereinen pakkaustila. Molemmat tilat ovat piirteiltään selkeitä käyttötiloja. Pakkaustilan edustalla on lastauslaituri, mikä tekee varastotilan näkyväksi myös rakennuksen julkisivussa.

- Lattia Varastossa muovimatto, harmaa. Pakkaustilassa maalattu betoni, harmaa.
- Jalkalista Muovimatto, harmaa.
- Seinät Tasoitettu, maalattu betoni, valkoinen.
- Katto Ruiskumaalattu betoni, valkoinen.
- Ikkunat Pakkaustilassa 1-ruutuiset ikkunat. Kehys maalattua mäntyä, mustanruskea.
- Ovet Väliovina maalattu metallinen laakaovi, valkoinen, hissini ovi harmaa. Ulko-ovi puinen, maalattu paneliovi mäntyä, mustanruskea. Helat messinginväriset.
- Valaistus I-muotoiset loistevalaisimet, valkoinen.

Varastossa on sinne suunnitellut, metalliristikotelineet tauluille.

Pakkaustilasta on ikkuna lastauslaiturille (vas.) ja toinen etelään (hyllyn peitossa).

SISÄTILAT 2. kerros Toimistosiiپی Nro 223-237

Rakennuksen itäsiipeen on keskitetty toimisto- ja sosiaalityilat. Toimisto-osaan on oma sisäänkäynti ja yhteys myös yleisötiloista. Toimistosiiپی kompakti ja käytävämäinen jäsenitys on vastakohta yleisötilojen avaralle ja modulimaiselle ilmeelle. Päädyn leveä sali on alun perin suunniteltu 100 hengen luentosaliksi, mutta on sittemmin otettu kirjastokäyttöön ja osin työhuoneiksi. Vastaavasti entinen kirjastotila on nykyisin työhuoneena. Lattiamateriaaliksi on 1990-luvulla vaihdettu muovilaatta tekstiilimaton tilalle.

Lattia Muovilaatta, koko 30 X 30 cm, mustavalkoinen, messinkilistat.

Jalkalista Korkeahko muovilista, kermanvaalea.

Seinät Maalattu tiiliseinä, valkoinen.

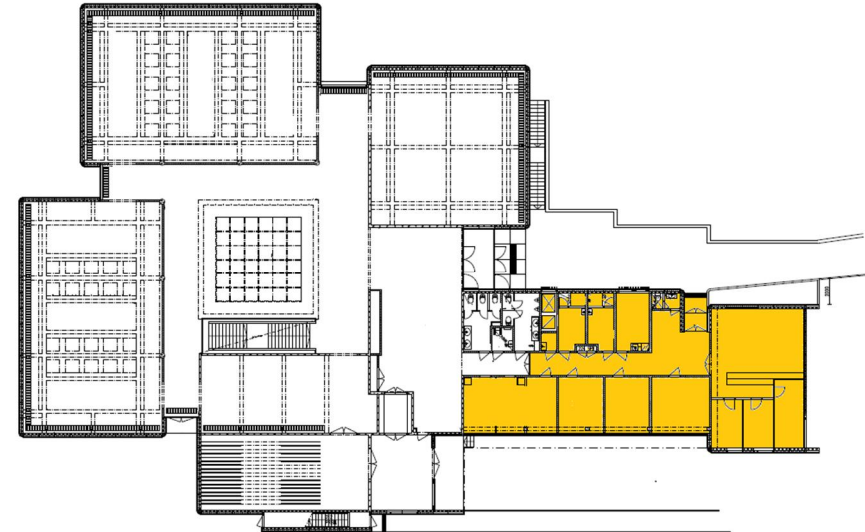
Katto Käytävässä polttomaalattu metallirima, leveys 90 mm, valkoinen. Työhuoneissa ruiskumaalattu betoni, valkoinen. Pukuhuoneissa akustiikkalevy, valkoinen. Entisessä luentosalissa tekstiilipintainen akustiikkalevy, vaaleanharmaa, ohut messinginvärinen metallikehys, alkuperäiset.

Ikkunat 1-ruutuiset, tuuletusikkunalla varustetut ikkunat, kehys maalattua mäntyä, mustanruskea. Messinkiset helat.

Ovet Väliovet käytävään metallikehysinen yksiruutuinen lasiovi, mustanruskea. Väliovet huoneisiin puinen laakaovi, maalattua tammea, mustanruskea. Molemmissa messinkiset helat.

IV Luentosalin aulan katossa alkuperäiset neliönmuotoiset ilmastointisäleiköt, harmaa.

Valaistus Entisessä luentosalissa ja työhuoneissa ilmeisesti alkuperäiset I-muotoiset loistevalaisimet, valkoinen. Käytävään ja luentosalin aulaan uusittu pyöreät akryylikupuiset plafondivalaisimet, valkoinen.

Luentosalin aula. Oikealla entinen kirjasto, nykyisin museonjohtajan työhuone.

Entinen luentosali on nykyisin kirjastotilana.

Entisen luentosalin eteläsivulle on rakennettu rivi työhuoneita.

Entisen luentosalin takaseinässä on rivi vaakaikkunoita.

Sisäänkäynti toimistoaulaan, vasemmalla wc. Ulko-oven pitkänomainen kädensija on alkuperäinen, tuulikaapin vastaava vaihdettu kaarevaan.

Työhuoneiden ikkunat ovat etelään eli metsän suuntaan.

Työhuoneiden ja sosiaalitilojen ovet avautuvat toimsitokäytävään. Väliovet ovat rakennusajankohdalle tyypillisesti tummat ja messinkisin heloin varustetut.

Näkymä työhuoneeseen. Tiloissa ei ole alkuperäistä kiinteä kalustusta.

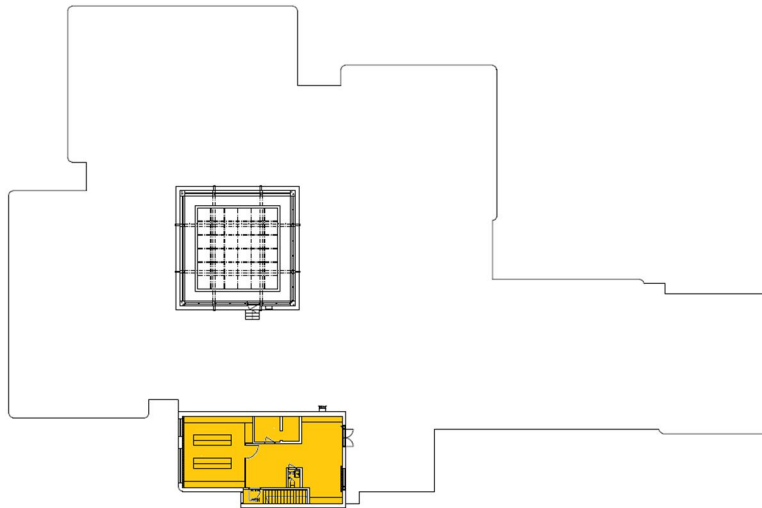

Henkilökunnan keittiö. Ikkunan eteen on lisätty metallisäleikkö näkösuojaksi. Kaapistot on uusittu 1990-luvulla. Oik. näkymä henkilökunnan pukutilaan. Pintamateriaalit on uusittu 1990-luvulla.

SISÄTILAT 3. kerros Työtila ja tauluvarasto Nro 301-305

Tilan on alkuperäisesti suunniteltu taidemuseon vahtimestarin asunnoksi. Kolmen huoneen ja keittiön saunallinen huoneisto, noin 80 m², oli asuinkäytössä vuoteen 1998 saakka, jonka jälkeen tilat muutettiin taidemuseon työtilaksi ja tauluvarastoksi, sauna purettiin ja asunnon idänpuoleiset ikkunat peitettiin metallilevyin. Tilaan johtava kapea porrashuone ulko-ovineen on alkuperäinen.

- Lattia Muovimatto, vaaleanruskea.
- Jalkalista Muovimatto, vaaleanharmaa.
- Seinät Tasoitettu ja maalattu betoni, valkoinen.
- Katto Ruiskumaalattu betoni, valkoinen.
- Ikkunat 1-ruutuinen ikkuna, tuuletusikkunalla varustettu ikkuna, kehys maalattua mäntyä, mustanruskea. Messinkiset helat.
- Valaistus I-malliset loisteputkivalaisimet, valkoinen.

Näkymä eteistilasta työhuoneeseen. Vasemmanpuoleinen ikkuna on muutettu poistumistieksi.

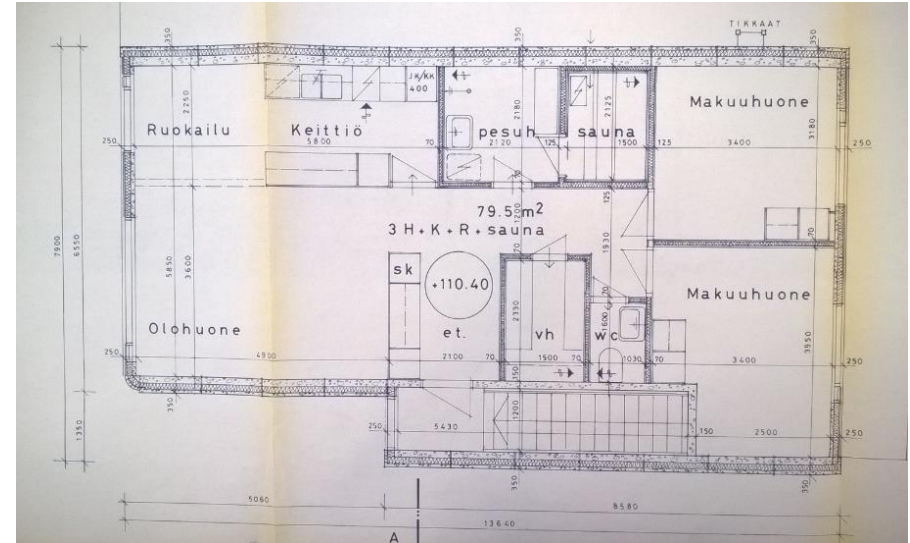

Työtila on entisessä makuuhuoneessa. Ikkuna on alkuperäinen.

HUONETILAKORTTI 17

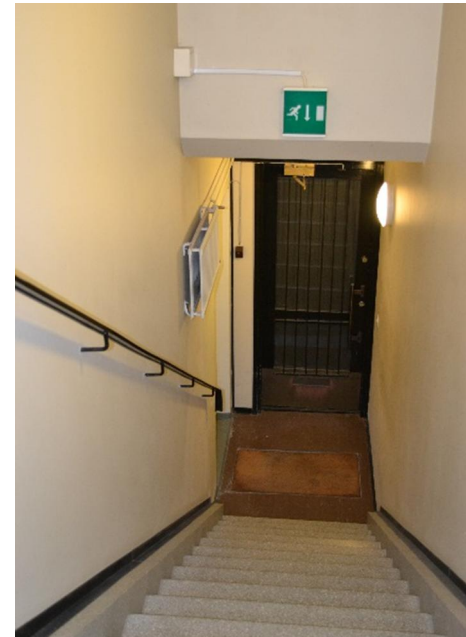
Eteinen. Oven takana entinen kylpyhuone ja sauna, nyt varastona.

Ote alkuperäispiirustuksesta. Asunnosta oli ikkunat länteen ja itään. Sara Hildénin taidemuseon rakennustoimikunta/Arkkitehtipiirustukset. TKA

Tauluvarasto on entisen olohuoneen ja ruokailutila-keittiön paikalla.

Näkymä porraskäytävään. Alhaalta vasemmalta on yhteys varastotilaan. Ulko-ovi johtaa museon pohjoiselle takapihalle. Ulko-ovet, portaikon materiaalit ja käsijohde ovat alkuperäiset.

SARA HILDÉNIN TAIDEMUSEO

Rakennushistoriaselvitys
ja rakennetun ympäristön selvitys

2017 ANNA LYYRA-SEPPÄNEN • PIRKANMAAN MAAKUNTAMUSEO

PIRKANMAAN MAAKUNTAMUSEO